

BOK OG BIBLIOTEK

– med medlemssider fra Norsk Bibliotekforening

Nr. 4/2018

Det norske biblioteket – mellom to permer

Bibliofil er med overalt

Bibliofil i ny drakt – utvikles med nytt brukergrensesnitt tilpasset alle typer skjermer for smarttelefon, nettbrett og vanlige arbeidsstasjoner.

Bibliofil har alltid vært ledende i utviklingen av nye løsninger for bibliotekene i Norge. Dette har vi fått til bl.a. fordi vi har kreative kunder som utfordrer oss, kunder som stadig er på jakt etter løsninger som kan forenkle arbeidshverdagen. Vi lager løsninger som sparer tid og ressurser og gjør bibliotekene i stand til å gi bedre service til lånerne.

Ta med deg Bibliofil rundt i biblioteket, på bussen eller i et foreningsbesøk!

2018 byr på spenstige nye løsninger i Bibliofil.

**BIBLIOTEK
SYSTEMER**

Bibliotek-Systemer As | Postboks 2093 | 3255 Larvik
Tlf: 33 11 68 00 | firmapost@bibsyst.no | www.bibsyst.no

BOK OG BIBLIOTEK

Nr. 4-2018 – Årgang 85

Bok og Bibliotek er et redaksjonelt uavhengig tidsskrift og redigeres i samsvar med Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten. Debattinnlegg og innkjøpte artikler uttrykker ikke nødvendigvis Bok og Biblioteks mening. Antall utgivelser: 5 per år.

I REDAKSJONEN

Odd Letnes, ansvarlig redaktør
odd.letnes@bokogbibliotek.no

POSTADRESSE

Postboks 4 St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon: 41 33 77 86
www.bokogbibliotek.no

UTGIVER

ABM-Media AS
Postboks 4 St. Olavs plass, 0130 Oslo

Frist for red. stoff	Ferdigtrykt
Nr. 1 11.01.	08.02.
Nr. 2 15.02.	15.03.
Nr. 3 09.05.	07.06.
Nr. 4 09.08.	06.09.
Nr. 5/6 01.11.	29.11.

ABONNEMENT

DB Partner as, Postboks 163, 1319 Bekkestua
bob@dbpartner.no – Tlf 67 11 38 08

Forside: Deichmanske bibliotek.
Foto: Jo Straube
Grafisk produksjon: Arena Media AS
ISSN 0006-5811

ANNONSER

LK Media as
Salgssjef Anne-lise Fængsrud
Telefon 996 48 546
anne-lise@lkmedia.no

ANNONSEPRISER

Innside av omslag	kr.12 200,-
Baksiden	kr.13 900,-
Dobbelside	kr.16 900,-
Hetside	kr.11 400,-
1/2 side	kr.7 200,-
1/4 side	kr.5 500,-

INNHOOLD

HOVEDSAKEN

«Når biblioteket fungerer som et kunnskapssenter og en møteplass, kan institusjonen ha en helt avgjørende funksjon i demokratiet. Jeg har dokumentert hvordan de norske bibliotekene er i dag. Hvem vet hvordan biblioteket i framtida vil bli?

Arbeidet med dette prosjektet har lært meg mye om livet på små plasser. Det er langt mellom festtaler om biblioteket til realiteten på en liten bygd i Finnmark. Det har vært rørende å se hva en enkelt bibliotekar kan bety for både enkeltmennesker og hele tettsteder. Jeg har fått enorm respekt for drivkraften og innsikten enkelte viser i sin tilnærming til bibliotekdrift.»

(Jo Straube, i boka Det norske biblioteket) 6

BOK

Bli med på Kafka-museum.	28
Lesersøvis.	40
Danmark: Læsekompasset.	43
Portrettet: Marit Eikemo.	48
Litteraturteori: Dette er litterære verdier.	58
Leseopplevelse: Ian McEwan.	60
Samiske barnebøker.	67

BIBLIOTEK

Norsk skogmuseum: Skog, jakt og fiske.	12
Stå sammen, stå på. Samtale med Jannicke Røglar.	14
Nedre Eiker: Ny småbarnsavdeling på utradisjonell måte.	19
Utfordringer og muligheter. Samtale med Børge Hofset.	44
Trondheim: Saupstad bibliotek, et sted for alle.	53
Internet Librarian: London kaller norske bibliotekarere.	55
Statistikk: Hva gjør folk på biblioteket?	62
Finnmark: Alt du bør vite om Kvensk bibliotekstjeneste.	64
Buss til biblioteket.	70
Studenter på bibliotekkurs.	72

MENINGER

Leder: Det gjærer i Danmark.	5
Professor'n: Biblioteket som møteplass.	22
Lars Egeland: Et bibliotek uten bøker?	24
Jack Andersen: Hvorfor er algoritmer så interessante?	26

MEDLEMSSIDER FRA NORSK BIBLIOTEKFORENING

– et bilag til Bok og Bibliotek.	31
---------------------------------------	----

LEDER

Det gjærer i Danmark

Københavns bibliotek skal ruste seg for å møte framtiden og har fått overlevert en rapport fra en arbeidsgruppe med kompetanse innenfor forskning, bibliotek, medier og kommunikasjon. Kort fortalt foreslår gruppa i rapporten «KØBENHAVNS BIBLIOTEKER – Scenarier for den fremtidige kerneoppgave» at man spisser virksomheten og peker på tre mulige veivalg: Lesestimulering, lokal aktivitet eller nasjonalt nettbibliotek.

Dette er et utspill vi ikke må kimse av, men tvert i mot følge nøye med på. Københavns hovedbibliotek med sin inntengte plassering i indre by, har nådd grensen for utvidelse. De har gjort en imponerende jobb med å tilrettelegge og utvikle dagens lokaler, helt siden Pernille Scholtz innførte sine soner og startet den litterære feiden for snart ti år siden. Men nå er grensen for utnyttelse av den gamle bygården nådd. Uten utsikter til å få stablet opp et nytt hovedbibliotek av kaliber Nye Deichman i Bjørnvika, er det forståelig at Københavns biblioteker forsøker å gå nye veier.

Rapporten består av tre scenarier for Københavns biblioteker, og bygger på en omverdensanalyse ført i pennen av Jens Thorhauge, som tidligere i en årrekke har vært direktør for Styrelsen for Bibliotek og Medier. Thorhauge har levert et godt stykke arbeid. Alle scenariene er godt beskrevet og logisk utredet. Naturlig nok vil ikke arbeidsgruppen konkludere, det blir opp til politikerne å beslutte hva slags bibliotek og hva slags bibliotekstrategi København skal ha de neste årene.

Jeg skal heller ikke forsøke å forskuttede noen beslutning eller legge noen fasit på bordet. Men det er viktig å ha i bakhodet,

som et premiss i diskusjonen, at folkebiblioteket slik vi nå kjenner det, er cirka 200 år gammelt. 200 år er ingen lang periode i historisk fugleperspektiv. Om 50 år – kanskje tidligere, kanskje senere – vil biblioteket ganske sikkert se helt annerledes ut enn i dag. For ikke å miste tradisjonen helt av syne, er det enkelt å forsvare rapportens scenario A eller B – henholdsvis Aktivitetet (lokalsamfunnets møtested) og Litterateket (lesningens høyborg) eller en kombinasjon av dem, som framtidens bibliotek. Men hva med det siste, det mest dristige alternativet, det nasjonale Onlinebiblioteket/Det virtuelle bibliotek? Hvis vi ser hvor mye digitalisering har bredt seg i samfunnet de siste 20-30 år, og hvor digitale vi er blitt i vår hverdag, vil det ikke være usannsynlig at det nettopp er dette biblioteket en framtidig bruker vil foretrekke?

Men svarene er ikke gitt, heller ikke etter at man i løpet av høsten/vinteren har konkludert i København. Jeg ser på denne rapporten som et første utspill og et uttrykk for at noe er i gjære i Danmark, som en følge av at biblioteket er presset på en annen måte enn tidligere. Rapporten skal nå drøftes politisk og av bibliotekets personale, for så å danne utgangspunkt for Københavns kommende bibliotekstrategi.

All ære til Københavns biblioteker som tvinger oss til å se ut av «boksen» og rette et kritisk blikk framover.

Bok og Biblioteks redaksjonsråd

Magnhild Johansen, biblioteket, Bodin vgs, Bodø

Lise Nybakk Akerholt, UB, Universitetet i Oslo

Kristin Elisabeth Røijien, Læringssenteret, OsloMet.

Åse Kristine Tveit, OsloMet, avd ABI

Odd Letnes

odd.letnes@bokogbibliotek.no

SKOLEBIBLIOTEKET SOM BLIR MED ELEVEN HJEM

WELIB ER ET SOSIALT, TILGJENGELIG SKOLEBIBLIOTEK MED FOKUS PÅ LÆRING.

Jobbe
sammen med
elevene og
oppmuntre
til lesing.

Jobbe
med selv-
publisering.

Jobbe med
informasjonssøk
og koble innholdet
i biblioteket til
eksterne ressurser,
for eksempelvis
kildekritisk
arbeid.

Se statistikk
over ressurs-
bruk.

INTEGRERING AV SKJØNNLITTERATUR I UNDERVISNINGEN.

WeLib gjør digitale og fysiske lærerressurser fra ulike kilder søkbare i en felles søketjeneste. Søkingen filtreres ut fra et pedagogisk utgangspunkt i årstrinn, skolefag, nøkkelord, emneområde, ressurstype og liknende klassifiseringer som grunnlag. Tjenesten klassifiserer lærerressursene ut fra et pedagogisk perspektiv og språk.

Biblo Tøyen, Oslo

«Vi er her hver tirsdag. Det er den eneste dagen som passer for alle. Før var tirsdag en vanlig dag, men nå er det en bra dag.»

Bok med særpreg

«Det norske biblioteket» har en såkalt fransk innbinding som tidligere var veldig vanlig, men i dag hører til unntakene. Det betyr at annethvert oppslag ikke er skåret opp. Boka ble nylig gitt prisen «Årets vakreste bok» av bransjeorganisasjonen, Grafill, og i juryens begrunnelse heter det blant annet: «Den franske bindingen stiller leseren overfor skjebnevalget «skjære eller la være?» og tvinger fram en refleksjon over boken som gjenstand og medium.» Boka forandrer seg veldig når man spretter den i stedet for å la være. Tekstene er skrevet og satt opp sånn at de kan leses uten å sprette boka.

Det norske biblioteket, rett og slett

Fotograf Jo Straube har i løpet av to år reist Norge rundt og besøkt over 200 bibliotek og samlet bilder av nesten halvparten av dem i boka «Det norske biblioteket». Vi har snakket med Jo Straube og viser her et utvalg av bildene i boka.

AV ODD LETNES
REDAKTØR

Straubes første møte med biblioteket var da foreldrene tok ham med dit for å låne barnebøker. Siden gikk han dit selv og lånte tegneserier og bøker om Hardy-guttene. (Vi snakker om 1990-tallet. Hardy-guttene var for lengst ute av Deichman, men på Sølvyberget i Stavanger kunne man fortsatt låne dem, red.anm.) Så gikk det noen år og bibliotekbesøkene ble færre.

– *Hvordan begynte dette store foto-prosjektet?*

– Det begynte med Tom, sier Straube. Vennen Tom var en ivrig bibliotekbruker, biblioteket hadde vært veldig viktig for ham i oppveksten, og i voksen alder snakket han ofte varmt om hvor viktig biblioteket var for opplysning og demokrati. Han var også bekymret for den stadige nedleggingen av filialer, forteller Straube og legger noen fakta på bordet:

– Da jeg ble født i 1983 var det 1395 folkebibliotek i Norge. I dag er tallet halvert. Jeg fikk derfor lyst til å gi en bred dokumentasjon på hvordan det

står til med biblioteket i Norge i dag.

Det ble en biltur på 20 000 kilometer hvor han besøkte 204 bibliotek, store som små. Ja, særlig små, er det fristende å si. For bortsett fra biblioteket i Vennesla og en håndfull andre, unngår han å ta bilder av den typen vi kunne kalle «fotografiske festtaler» om storslåtte bibliotekdesign og -arkitektur. I stedet ligger det en slags hverdagslig melankoli over bildene, iblant nesten noe dystert.

– *Hvorfor er du så opptatt av disse mer hverdagslige sidene ved bibliotekene?*

– Jeg liker å jobbe med dokumentarsjangeren. Det var et mål å vise bredden i bibliotek-Norge. Det er ofte langt fra de store ordene sentralt til virkeligheten lokalt. Her snakker vi om bibliotek med bare noen timer åpningstid i uka, utlånsstasjoner på butikker og bibliotekansatte som er nødt til å ha flere jobber for å få endene til å møtes. Dette er bakgrunnen for at jeg landet på de bibliotekene jeg har tatt bilder av, sier Straube.

– *Frode Grytten har skrevet tekster i boka. Hvordan kom dette samarbeidet i gang?*

– Jeg har alltid hatt sansen for Frode Gryttens litteratur og jeg vet at han er genuint interessert i bibliotek. Da den tidligere biblioteksjefen i Odda, Dordei Nesheim Raaen, fikk kongens fortjenestemedalje, og jeg skulle portrettere henne, var Grytten til stede og jeg fikk spurt ham.

– *Hva gjorde sterkest inntrykk på deg da du reiste rundt og besøkte bibliotekene?*

– Skal jeg peke på én ting, må være hvor stor andel innvandrere som bruker bibliotekene.

Mer generelt ble jeg helt klart styrket i troen på hvor viktig biblioteket er som en demokratisk kultur- og kunnskapsinstitusjon.

Fotograf Jo Straube.

Skorovas samvirkelag, Nord-Trøndelag. Fram til 1. januar 2015 hadde Namsskogan en bibliotekfilial på Skorovas samvirkelag. Hit fikk butikkinnehaver Inger Lise Haugen besøk og bøker fra hovedbiblioteket annenhver måned. Selv om ordningen fungerte bra, ble den nedlagt på grunn av innsparinger. Etter nedleggelsen beholdt de samlingen, og fortsetter å registrere bøker som kommer inn fra fastboende og hyttefolk.

Selvær bibliotek, Nordland. Øya Selvær i Træna kommune har en liten filial som er åpen to timer i uka, mandag etter middag mellom klokka fem og sju.

Tønsberg og Nøtterøy bibliotek. Randi Haraldsen og Åse Lundegård: «Vi begynte å møtes her fordi det er rolig. Eller, det var rolig. Etter at det ble litteraturhus, ble det litt bråkete her. Når høsten og vinteren kommer, er det som en barnehage her. Egentlig er det litt selvmotsigende, jeg forbinder litteratur med ro. Men de tjener nok mer på de unge enn oss, som bare skal ha kaffe og godt stekte vafler.»

Tana Bibliotek, Finnmark. I 2010 lynte NAV ut midler til fattigdomsbekjempelse i kommunene. Med disse midlene bygde biblioteket i Tana opp en god samling med ishockeyutstyr, pulker, kanoer, kajaker, sykler, langrennsski, twintip-ski, snowboard, barneseter, lavvoer, telt, rattkjelker, fiskestenger og isfiskeutstyr – i tillegg til boksamlingen.

Friluftstutstyret er til stor glede for alle innbyggerne, og særlig for foreldre som får barna på besøk, og familier som ellers ikke hadde hatt råd til å dra på skiferie. Lavvoene brukes flittig av de seks skolene i kommunen, forteller biblioteksjef Ragnhild Måsø.

På bildet: Familien på tre fra Eritrea – Eyob Okbit Gebrehiwet, Semait Dawit Fsseha og Rehabot Eyob Okbit, som nå har fått oppholdstillatelse – har ikke bare lånt bøker på biblioteket. De har hatt glede av friluftstutstyrssamlingen, og har lånt sykler, ski og til og med isfiskeutstyr.

Kongsberg bibliotek, Buskerud. «Jeg syns det er veldig moro å synge, men jeg er ikke så flink til å bruke biblioteket. Eller, jeg leser veldig lite bøker. Du er kanskje flinkere, Marion?

Det er fullt mulig å lese **Frode Grytten** sine tekster i boka uten å sprette opp sidene.

Bakerst i boka har alle de store bildene fått gode og informative bildetekster.

Stor respekt

«Når biblioteket fungerer som et kunnskapssenter og en møteplass, kan institusjonen ha en helt avgjørende funksjon i demokratiet. Jeg har dokumentert hvordan de norske bibliotekene er i dag. Hvem vet hvordan biblioteket i framtida vil bli?

Arbeidet med dette prosjektet har lært meg mye om livet på små plasser. Det er langt mellom festtaler om biblioteket til realiteten på en liten bygd i Finnmark. Det har vært rørende å se hva en enkelt bibliotekar kan bety for både enkeltmennesker og hele tettsteder. Jeg har fått enorm respekt for drivkraften og innsikten enkelte viser i sin tilnærming til bibliotekdrift.» (Jo Straube, Etterord i boka)

Kautokeino folkebibliotek, Finnmark. «Vi får bare bøker fra innkjøpsordninga ettersom vi ikke har budsjett til å kjøpe inn bøker. Der er det få bøker på samisk, og få bøker om samer og samisk kultur. Men i Kautokeino er det jo 90 prosent samisk-talende, så vi klarer ikke å være et bibliotek som folk bruker.» (Ellen Ravna Sara, bibliotekar)

Vadsø bibliotek, Finnmark. Det gamle biblioteket hadde barne- og voksenavdeling på to forskjellige steder. Etter årtier med vannlekkasjer i voksenavdelingen, ble det påvist så mye muggsopp at det var helsefarlig å jobbe der. Etter et opphold i midlertidige lokaler fikk folkebiblioteket nye lokaler sammen med Finnmark fylkesbibliotek i 2003, og brukes nå flittig. I dag, når Vadsø Jeger- og Fiskeforening inviterer på pizza, brus og skyting, prøver Skjalg-Helmer Vian skytesimulator for første gang.

Sommerles-rekord

Sommerles-kampanjen har nådd nye høyder. I år deltok over 100 000 barn i den landsomspennende lesekampanjen. Én av dem var seks år gamle Sigvart fra Larvik. «Jeg tror at det å lese bøker er veldig godt for kroppen, pluss at lesing kan ta deg med på en eventyrreise», sier Sigvart til Østlands-Posten (op.no). Susanne Bolstad, bibliotekar ved Larvik bibliotek, stråler over de unges leseglede. «Det er noe med de

små oppmuntringene og premiene underveis som gir god motivasjon for barna. Det er nok noen som kun er med på Sommerles for premiene, men de får uansett lest noen bøker», forteller hun. ■

Kjøp bærenett!

Er du lei av plastposer? Kjøp et av Elverum biblioteks splitter nye bærenett da vel! Med det i hånd kan du trygt oppbevare kilovis med bøker uten å skade det solide tøy materialet. Og du kan være trygg på at du får et par misunnelige blikk når du sprader nedover Storgata med det markante turkis- eller limegrønnfargede nettet. «Vi har hatt plastposer, og har fått noen spørsmål om hvorfor vi har det siden det er en

kilde til forurensing. Det er viktig å tenke miljø, derfor bestemte vi oss for å bestille bærenett som folk kan kjøpe», sier Lisbeth Hanstad Lundby ved Elverum bibliotek på kommunens nettsider. ■

Sarpsborg bibliotek, Østfold.

Hovedbiblioteket i Sarpsborg er åpent hele året, også 17. mai og julaften. Det er tegnet av arkitekt Ove Bang og ble tatt i bruk i august 1942. Det er et av få bygg fra denne tiden som ble tegnet og bygd som bibliotek. Men behovene er endret, og i 2017 utredes muligheten for å bygge ut parkeringsplassen ved siden av biblioteket.

Lunner, Oppland. I Lunner kommune har de ansatte på biblioteket satt opp et mikrobibliotek på butikken, Grua Rema 1000. Bøkene som stilles ut, er ordinære bøker fra biblioteksamlingen. Hittil har det ikke vært svin, selv om utlånet er basert på frivillighet.

Girjegumpi

Den samiske kultur- og musikkfestivalen Márkomeannu ble i år, som vanlig, avholdt i slutten av juli, og en av attraksjonene var den nomadiske bokbussen «Girjegumpi». Ordet er satt sammen av ordet girjerådju, som er samisk for bibliotek, og gumpi, som er en mobil hytte som gjerne bruker i forbindelse med gjeting av reinsdyr. Dette mobile biblioteket inneholdt unike bøker om arkitektur og urfolkskultur som gjestene kunne lese under festivalen. Ifølge Universitetet i Tromsø sine nettsider var dette verdens første Girjegumpi. ■

Fant 2000 år gammelt bibliotek

Tyske arkeologer har nylig oppdaget et 2000 år gammelt bibliotek midt i sentrum av Köln. Ruinene ble oppdaget i fjor, men det tok en stund før det ble fastslått at byggverket hadde vært et bibliotek. Dr. Dirk Schmitz ved det Romersk-Germanske museet i Köln forteller til The Guardian at biblioteket ble reist av romerne på midten av 100-tallet, noe som gjør det til Tysklands eldste bibliotek. Schmitz sier videre at biblioteket muligens kunne ha rommet så mye som 20 000 papyrusruller. ■

Biblioteket for skog, jakt og fiske

Furu og gran, ulv og elg, gjedde og harr. Norsk skogmuseums bibliotek er et fagbibliotek for skogbruk, jakt, fiske, treforedling og friluftsliv.

AV HARALD VINGELSGAARD
FRILANSJOURNALIST

Vi har 32.489 eksemplarer av bøker, tidsskrifter, publikasjoner og rapporter. Boksamlingen vår er spisset på fagområdene til museet. Her har vi bøker som ikke så mange andre bibliotek i Norge har, med et spesielt godt utvalg av bøker innen skogbruk, sier hovedbibliotekar Anette Danielsen som driver biblioteket alene.

Biblioteket holder til i Norsk skogmuseum i Elverum, et av Norges best besøkte museer.

Biblioteket er en viktig del av museets fagseksjon. Vi hjelper til med å finne fram litteratur til forskning og når museet skal ha utstillinger. Vi driver research for museet, sier hun.

Antall ansatte:

Anno Museene i Hedmark har 2 hovedbibliotekarer, en som har ansvar for Norsk skogmuseums bibliotek og en som er ansvarlig for biblioteket i Glåmdalsmuseet.

Budsjett til medier:

Felles budsjett med de andre museene til Anno Museene i Hedmark.

Biblioteksystem:

Anno Museene i Hedmark har fire ulike systemer. Alle skal over til Alma i 2018.

Særegenhet:

Biblioteket er spisset mot fagområdene til Norsk skogmuseum.

Ulvetider

Da Bok og Bibliotek møtte henne hadde hun samlet alle bøkene om ulv, og satt de opp side om side, på en hylle i en reol i biblioteket. Museet jobbet med en utstilling som skal hete «Ulvetider».

Hun registrerte også museets motorsagbrosjyrer, sammen med en ansatt i museet. Museet har en stor samling av motorsagbrosjyrer som gjenspeiler alle motorsagene som står utstilt der. Motorsagene har vært svært viktige i skogsdriften opp gjennom årene, helt fram til de store skogsmaskinene tok over for fullt.

Noen uker tidligere hadde hovedbibliotekaren hjulpet ansatte på museet med å finne fram litteratur og referanser til en Anno publikasjon.

Nytt og gammelt

Norsk skogmuseums bibliotek har en blanding av nytt og gammelt.

2017 var et svært godt år for bøker om trær.

Hun legger fram bøkene «Trær i Norge» av Odd Håpnes og «Fortellinger om trær» av Lisbeth Dreyer som to eksempler.

Bøker om huggorm, bever og skjære er blant mange andre nyanskaffelser i biblioteket.

Museumsbiblioteket kjøper gamle bøker fra antikvariater.

Nå er jeg på jakt etter en engelsk bok om laksefiske i Alta på 1950-tallet.

De ansatte

Biblioteket blir mest brukt av de ansatte som arbeider i museet, i forbindelse med alt fra forskning til publikasjoner og utstillinger.

Biblioteket er godt besøkt, alt sett

under ett. Men vi skulle gjerne hatt flere besøkende utenfra, sier hun.

Noen kommer innom biblioteket etter at de har vært på besøk i museet. Hun håper på enda flere museumsgjester. Noen kommer dit for å sitte å jobbe på arbeidsplassen som biblioteket har mellom hyllene. Andre bruker bibliotekets arbeidsrom, noe som er vanlig blant de som studerer museets arkivmateriale, materiale de ikke kan låne med seg hjem.

Mange besøkende til Norsk skogmuseum blir overrasket over at det er bibliotek i museet.

Lite

Norsk skogmuseums bibliotek er et lite fagbibliotek, og det er plassert til venstre innenfor resepsjonen i det store museet. Biblioteket kjøpte inn 354 bøker i 2016, i tillegg til alle bøkene de fikk i gaver. Antall utlån det året var om lag 500 bøker. Biblioteket holder åpent for publikum to dager i uka, hver tirsdag og torsdag. De andre dagene kan publikum avtale besøk med biblioteket.

Når det er spesielt interessante dager på museet, som for eksempel de svært populære Nordiske Jakt- og Fiskedager, blir biblioteket mye brukt. Biblioteket er en aktiv del av de store arrangementene til museet.

Gode minner

Anette Danielsen har mange gode minner fra Norsk skogmuseum på Elverum fra tiden som lita jente. Hun vokste opp i nabokommunen Løten.

Da jeg var lita syntes jeg det var kjempespennende å komme til museet. Jeg hørte på fuglelydene, samtidig som jeg så på fuglene som var utstilt. Jeg studerte fiskene i akvariet, sier hun. I

Mangfold. Anette Danielsen med gamle og nye bøker i biblioteket til Norsk skogsmuseum.

akvariet har museet gjedde, harr, sik og andre ferskvannsfisker. Dyrene som stod utstilt var også veldig spennende å se på da hun var der som lita, spesielt moskusen. Moskusen ble skutt i Løten, et dyr som hadde forvillet seg ned fra Dovrefjell.

En av årsakene til at jeg søkte jobb i biblioteket, var alle de gode minnene som lita fra Norsk skogsmuseum, sier hun.

Biblioteket var ganske bortgjemt den gang da, så hun kan ikke huske at hun var på biblioteksbesøk i museet. Siden den gang er biblioteket flyttet til stedet

hvor det holder til i dag, mye mer sentralt i museet.

Anno

Anette Danielsen er ansatt som hovedbibliotekar i Anno Museene i Hedmark. Anno i Hedmark favner mye, ikke bare Norsk skogsmuseum, men Glåmdalsmuseet på andre siden av Glomma i Elverum, Domkirkeodden i Hamar, Mirgrasjonsmuseet på Ottestad, Kvinnemuseet i Kongsvinger og museene i Nord-Østerdal. Anno i Hedmark har 22 besøkssteder, alt fra

bygdetun til det nasjonale skogsmuseet.

Alle museene har store bokskatter. Nå arbeider vi med å registrere de store boksamlingene. Det er viktig å få vist dem fram for publikum. Bøkene skal bli lettere å finne via internett, i samme søkebase som andre fag- og forskningsbibliotek, sier hovedbibliotekar Anette Danielsen.

Hun ønsker alle velkommen til Norsk skogsmuseums bibliotek på Elverum, biblioteket som har spesialisert seg på skogbruk, jakt, fiske, treforedling og friluftsliv. ■

Lederskifte. Jannicke Røgler (t.h.) ble valgt til ny leder i Bibliotekarforbundet fredag 24. november 2017. Samtidig takket Margunn Haugland av som forbundsleder etter tre år. (Foto: Erling Bergan, Bibliotekarforbundet)

Samtale med Jannicke Røgler

Stå sammen, stå på

Jeg har alltid hatt et bredt interessefelt og opplever at mine merkesaker passer godt med det BF har som særlige satsinger i denne perioden: Ledere, skolebibliotek og lokale forhandlinger, sier Jannicke Røgler, som overtok roret i Bibliotekarforbundet (BF) tidligere i år.

AV ODD LETNES
REDAKTØR

Bok og Bibliotek: Mange kjenner deg som en solid bibliotekfaglig ildsjel. Nå tar du spranget over i politikken og organisasjonslivet, som leder for Bibliotekarforbundet (BF). Hva fikk deg til å velge dette vervet?

Jannicke Røgler: Spranget føles egentlig ikke så stort. Bibliotekpolitikk har alltid interessert meg og jeg har hatt mange ulike verv, blant annet i hovedstyret i NBF og som fylkesleder i Bibliotekarforbundet. Da jeg fikk spørsmål om å

stille til valg som leder av BF ble jeg først veldig overrasket, men etter at jeg fikk tenkt meg om, så jeg det som en spennende utfordring. Jeg har erfaring, kunnskap og nettverk som er nyttige for BF. Gjennom et langt yrkesliv i biblio-

Konkurranse

Som fagforening har Bibliotekarforbundet konkurranse fra blant annet Fagforbundet. Fagforbundet har 2000 medlemmer som jobber i bibliotek, hvorav 600 er bibliotekarer. Siste offisielle medlemstall (pr 1.1.2018) for BF er 1787, hvorav 1274 yrkesaktive, 263 studentmedlemmer, 192 pensjonistmedlemmer og 58 andre ikke yrkesaktive. Alle er bibliotekarer, bortsett fra studentmedlemmene.

tekfeltet har det lønnet seg for meg å si ja til ting. Det kan være skummelt å si ja, samtidig som det åpner opp for helt nye erfaringer. Jeg liker å si at bibliotekaryrket har brakt meg jorda rundt og gitt meg mange spennende utfordringer.

Som arbeidstagere kan vi tro at våre tilkjempede rettigheter er evige og nærmest universelle. Utviklingen i mange land, også Norge, viser at så slett ikke er tilfelle. Det er stadig viktige kamper å ta og rettigheter som må sikres. Siste seier for fagbevegelsen kom i Høyesterett rett før ferien som tilkjente en politimann reisetid som arbeidstid. En svært viktig dom som ville vært umulig å føre for retten uten en fagforening i ryggen som var villig til å bruke de millionene som må legges ut i saksomkostninger.

Bok og Bibliotek: Har du noen merkesaker som du mener det er viktig at BF tar et skikkelig tak i?

Jannicke Røgler: Det aller viktigste synes jeg er å jobbe for å beholde bibliotekene som relevante og viktige institusjoner for befolkningen. Klarer vi det, klarer vi også å beholde jobbene i bibliotekene i universitet- og høgskolesektoren, fagbibliotekene, skolebibliotekene og folkebibliotekene. Jeg har alltid hatt et bredt interessefelt og opplever at mine merkesaker passer godt med det BF har som særlige satsinger i denne perioden: Ledere, skolebibliotek og lokale forhandlinger.

Som mangeårig ansatt i fylkesbibliotek har jeg sett hvor alene mange biblioteksjefer er i en ofte krevende hverdag. Sammen med sine ansatte gjør de en utrolig viktig jobb for sine brukergrupper. Biblioteksjefen har en synlig og viktig posisjon i kommunen eller institusjonen. Det sies så ofte i bibliotekretser at bibliotekarer ikke vil bli sjefer, at jeg er redd for at vi risikerer å befeste det som en sannhet. Det er det selvfølgelig ikke. Vi må slutte å snakke ned bibliotekarene og deres såkalte

mangelfulle lederkompetanse og heller se på hvordan vi kan rekruttere til lederstillingene. Hva er det den enkelte bibliotekar trenger for å bli leder? En for «BF-ere» opplagt ting er å ta på seg verv som tillitsvalgt. Erfaring som tillitsvalgt gir deg viktig kunnskap om arbeidslivets spilleregler, helt sentral kunnskap for ledere. I BF ser vi at dette fungerer. Mange av våre tillitsvalgte ender nettopp opp som ledere. Ropet etter flere med «utestemme» kjenner jeg heller ikke igjen fra BF. Jeg ser både modige og taleføre tillitsvalgte som tar på seg et viktig verv på vegne av kolleger. Gjennom vervet opplever de mestring og styrking av egen selvtilitt. Utestemmen blir betydelig styrka. Ingen er født leder, det er som med alt annet noe man må øve seg på. I BF ser vi at det å ta på seg verv er en glimrende inngang til ledelse.

En annen viktig støtte for biblioteksjefer er tilgang til kunnskap og forskning. Mitt ønske er at Bibliotekutvikling.no blir tilsvarende det Helsebiblioteket er for helsevesenets. Da blir det mulig i enda større grad enn i dag å jobbe kunnskapsbasert. BF jobber med ulike tiltak for å styrke biblioteksjefer. Bare det å skape arenaer for møter betyr mye.

Jeg er også glad for at BF har skolebibliotek på agendaen. Jeg har alltid ment at folkebibliotekene handler vel så mye om læring som om kultur. Skolebibliotekene bygger bro mellom de ulike bibliotektypene og bygger opp under bibliotekenes tanke om livslang læring til alle. Samtidig understreker skolebibliotekene problemene med bibliotekenes ulike departementstilhørighet og silotenkingen i statlig forvaltning. Skolebibliotekaren er både inngangen til lystlesning og til faktakunnskap. Skolebibliotekarene besitter også spisskompetanse av stor viktighet for skolen innenfor digital dannelse, et område hvor vi vet mange lærere mangler kompetanse. BF er glade for å være en del av Aksjon skolebibliotek og bidrar på alle områder der vi har spisskompetanse. Vi er også glade for å

være medlem av Foreningen !Les, en organisasjon som bidrar så mye til leselysten hos elevene.

Lokale forhandlinger handler mer om klassisk fagforeningsarbeid. Å sikre alle en best mulig lønnsutvikling blant annet gjennom lokale forhandlinger, er det tredje særlige satsingsområdet for BF denne perioden. For oss handler lokale forhandlinger mye om organisasjonsutvikling. Vi er helt avhengige av dyktige tillitsvalgte som er godt skolerte i å ivareta kollegaers lønnsutvikling. Skifte av hovedorganisasjon fra YS til Unio har gitt BF nye forbund å samarbeide med og erfaringen så langt er at vi har mange felles interesser. At Unio klarte å forhandle fram en bedre lønnsutvikling for alle med UH-utdanning i kommunepopulæret, kommer alle våre medlemmer innenfor kommunal sektor til gode. Bibliotekfeltet har etter hvert fått en god del bibliotekarer med master. Dessverre er det foreløpig få stillinger med krav om master. Det gjør det vanskelig å få lønnsmessig uttelling. BF ønsker også ordninger tilsvarende det man har i utdanningssektoren hvor man automatisk får uttelling når man tar etter- og videreutdanning (EVU). EVU må lønne seg og BF har blant annet spilt inn behovet for et kompetanseløft for bibliotekarer til statsbudsjettet og den kommende kulturmeldingen.

Bok og Bibliotek: Etter at formålspargrafen i bibliotekloven ble revidert, mener enkelte at det bør utarbeides en ansvarsplakat, med pressens Redaktørplakat som forbilde, for biblioteksjefer? Du var i sin tid sentral i arbeidet med yrkesetiske retningslinjer for bibliotekarer (OBS! Retningslinjene er for alle bibliotekansatte og et samarbeid mellom en rekke ulike bibliotekorganisasjoner: Veiledende etiske retningslinjer for bibliotekansatte, <https://norskbibliotekforening.no/etikk/>) som ble vedtatt av Norsk bibliotekforening i 2007. Synes du det er en god idé med en ny Biblioteksjefflat?

Jannicke Røgler: Alt som kan bidra til å styrke biblioteksjefenes myndighet og anseelse overfor både egen administrasjon, eiere og brukere er positivt. De etiske retningslinjene har allerede to punkter som gir støtte til biblioteksjefenes uavhengighet: Punkt 7 sier at bibliotekansatte skal opptre uavhengig i forhold til press fra individer, grupper og organisasjoner. I punkt 8 står det at Bibliotekansatte skal ha ytringsfrihet innad og utad i saker som angår bibliotekets faglige virksomhet. Begge disse punktene støtter opp under biblioteksjefens selvstendige rolle.

I Bibliotekarforbundet opplever vi at flere biblioteksjefer står i fare for degradering når mange kommuner endrer i sin organisasjon. Biblioteksjefer som hverken har delegert budsjett-, økonomi- og personalansvar, kan miste sin lederkode i stillingsinnplasseringssystemet. En ting er at saksbehandlingen den enkelte kommunen gjør i disse tilfellene til tider er mangelfull, noe annet er den svært uheldige nedvurderingen av biblioteksjefen som del av kommunens ledelsesstruktur. Da det ble gjort endringer i lederkapittelet i hovedtariffoppgjøret i 2016, var BFs forventning at flere biblioteksjefer skulle komme i lederkapittelet, ikke færre. Kvalifikasjonsforskriften til Bibliotekloven sier at biblioteksjefen har det faglige og administrative ansvaret. Her ser det ut til å være uoverensstemmelse mellom forskrift og hovedtariffavtalen og at avtaleverket går foran forskrift i enkelte kommuner. Biblioteksjef er en lederstilling og det må vi fortsette å kjempe for at det fortsetter å være.

En eventuell ansvarsplakat for biblioteksjefer må understreke biblioteksjefens selvstendige oppgaver og autonomi. Det aller viktigste er kanskje ikke at vi får en redaktørplakat, men at vi utnytter det vi allerede har av lover og regelverk.

Bok og Bibliotek: Når dere i BF snakker om bibliotekarprofesjonen, mener dere «dyktige og dedikerte bibliotekarer», som du sier det i Bibliotekaren nr 2/2018. Og med bibliotekarer mener dere folk som har formell bibliotekarutdanning. Noen vil si at dette er en ekskluderende definisjon av en bibliotekar, siden stadig flere ansatte i bibliotek har en annen utdanning enn bibliotekarutdanning. Hva tenker du om det?

Jannicke Røgler: Kriteriene for å kunne bli med i BF er under stadig revidering og diskusjon, nå sist på landsmøtet i 2017. Der endte diskusjonen med at det nye forbundsstyret fikk i oppdrag å utrede spørsmålet nærmere slik at spørsmålet kan behandles på nytt på neste landsmøte. BF har gradvis åpnet opp, og nå er kravet minimum 60 studiepoeng, dvs en årsenhet i bibliotekfaget. Det er ikke veldig mye. Er du eneste ansatt i et bibliotek, noe mange er, vil det være krevende å drive et bibliotek uten et visst minimum av kunnskap. Er du utdannet bibliotekar er din kjernekompetanse å vite hvordan man drifter et bibliotek. Jobber du alene på et fag- eller folkebibliotek er dette sentral kunnskap.

Jeg mener ulik praktisk og faglig bakgrunn er en styrke på enhver arbeidsplass, også i bibliotekene. Det er heller ikke noe nytt at det jobber folk med ulik utdanningsbakgrunn i bibliotekene, både i UH-sektoren, i folkebibliotek og skolebibliotek. Forskjellen vi ser nå, er at bibliotekarer opplever større konkurranse om jobbene fra personer med annen høyere utdanning. De merkantile (ufaglærte) stillingene er det få igjen av, nå er det litteraturvitere, lektorer og andre med høyere utdanning vi konkurrerer med. I samtaler med bibliotekarer rundt omkring i landet, ser jeg også hvor opptatt bibliotekarer er av egen profesjon. I så måte har spørsmålet for meg blitt mer mangefasettert og komplisert. Vår hovedorganisasjon Unio har mange profesjonsforbund og det er veldig interessant å følge diskusjonen i disse forbundene. Begrunnelsen for oppretting av BF for 25 år siden var dels oppsplittinga av bibliotekarer i flere organisasjoner, dels at bibliotekarene hadde dårligere lønnsutvikling enn de merkantilt ansatte. En stor styrke for BF er at vi organiserer bibliotekarer på tvers av alle bibliotektyper. Vi bidrar også til å bygge ned det skillet en del bibliotekarer opererer med mellom fag- og folkebibliotek. Jeg er mer opptatt av hva som forener oss, enn hva som skiller oss.

Bok og Bibliotek: I et fagseminar på Lillehammer i 2012 oppfordret du bibliotekene til å bruke sosiale medier til å formidle sine tilbud og komme i kontakt med brukerne. I årene som har gått er det særlig Facebook som har tatt av innenfor biblioteksektoren. Vi må

være der brukerne er, lyder refrenget, og brukerne er jo på Facebook. Men det er grunn til å spørre: Har den utstrakte bruken av Facebook gått på bekostning av bibliotekenes egne nettressurser, bibliotekenes egne hjemmesider?

Jannicke Røgler: Jeg har alltid vært opptatt av at bibliotekene må utvikle seg i takt med resten av samfunnet for å beholde sin relevans. Derfor var det veldig naturlig for meg å bidra til et kompetanseløft for å få bibliotekansatte til å bli aktive på sosiale medier. Så har vi alle de siste årene erfart de problematiske sidene med Facebook og andre sosiale medier. Jeg ser på Facebook som et sted å markedsføre bibliotekenes tjenester og arrangementer og ut i fra det jeg ser, er det med på å øke synligheten. Mange bibliotekansatte har opplevd hvor overrasket lånerne blir når de forstår hvor mange ulike tjenester vi tilbyr. Mange biblioteksjefer er også veldig flinke til å dele bibliotekets oppdateringer med egne politikere. Det er dessverre en del bibliotekiere som ikke selv bruker biblioteket, og deling i sosiale medier er en god måte å gjøre biblioteket mer synlig overfor egne eiere. Facebook kan aldri erstatte tjenestene som finnes på bibliotekets hjemmesider. Vi vet fra undersøkelser blant annet fra USA, at det er et enormt behov for kvalitetssikret informasjon og veiledning om helseinformasjon på internett. Her har vi en klar folkeopplysningsrolle med våre nettsider som utgangspunkt. Som bibliotekansatte har vi også et særlig ansvar for å rope varsku om alle de negative sidene ved sosiale medier og forsøke å bidra til økt digital dannelse. Alle innbyggere skal også kunne få hjelp med offentlige digitale tjenester. Dette er et område som vil bli enda viktigere for bibliotekene framover og en viktig grunn til at jeg var med å etablere kurset «23 offentlige ting».

Bok og Bibliotek: Hvordan ser et ideelt nettsted for et bibliotek ut for deg?

Jannicke Røgler: Bibliotekene må ha vel så attraktive og brukervennlige sider som kommersielle aktører vårt publikum ellers er vant til å besøke. Vi må stille høye krav, noe som er krevende fordi vi ikke har de samme økonomiske musklene som private aktører.

Jeg har vært opptatt av å måle bruken av bibliotekenes nettjenester.

Hva er et bra besøk? Det vet vi veldig lite om. Når man begynner å analysere eget nettsted er det også svært mye lettere å videreutvikle det som fungerer og fjerne det som ikke brukes. Webløft som startet i Buskerud har betydd mye for å utvikle bibliotekansattes bevissthet på viktigheten av å være til stede på internett med brukervennlige nettsider. Men, det holder ikke med en pen nettside. Vi må jo ha gode tjenester som etterspørres av våre brukere og disse må være fullt integrert i nettsiden. For eksempel må trefflisten du får når du gjør et søk i katalogen selvfølgelig være en integrert del av nettsiden. Jeg må tilstå at jeg mange ganger har sett med misunnelse på hvor strategisk de danske bibliotekene har jobbet på det digitale området. De har utviklet et bredt spekter av gode tjenester. Webløft er et godt eksempel på at det er fullt mulig å få til gode løsninger i Norge også.

Bok og Bibliotek: Tror du det er mulig å få laget et samlet nasjonalt nettsted for biblioteksektoren, hvor brukerne kan finne et stort «torg» av informasjon, interaktive muligheter, diskusjoner, muligheten for å bidra med brukerskapt innhold osv?

Jannicke Røgler: Jeg er usikker på hva som er mulig. Jeg har alltid ivret for en norsk litteraturside som den danske Litteratursiden.dk. Vi var flere fra Buskerud som i sin tid presenterte vårt forslag til en norsk litteraturside overfor Nasjonalbiblioteket. De som ble tildelt prosjektet klarte dessverre ikke å levere og siden har vel ideen om en norsk litteraturside ligget i skuffen. Nå kan det godt være at det er en bedre løsning å inngå samarbeid med andre aktører som NRK og andre. I bibliotekmiljøet har vi hatt mange nettsteder som også har hatt brukerskapt innhold, som Skrivebua. Problemet har alltid vært å sikre digitale tjenester en bærekraftig økonomi. Jeg har kanskje mer tro på nisjetenking og at bibliotekene bidrar med innhold der folk er, som på Wikipedia. Fylkesbiblioteket i Buskerud hadde for noen år tilbake et eget nettsted for publisering av fanfiction. Prosjektet var et eksperiment, og fungerte godt for den lille gruppen som hadde denne interessen.

Skal vi satse må utgangspunktet være de områdene hvor vi er eksperter, f. eks litteraturformidling. Jeg skulle svært gjerne sett at våre e-lånsløsninger var mye bedre på formidling slik at de bibliotekansattes kompetanse virkelig kunne tas i bruk også digitalt. Det handler om å utnytte våre fortrinn som vår høye troverdighet som informasjons-gjenfinnere, vår kunnskap om metadata og litteratur.

Viktig. «Er du så heldig å få en nyutdannet bibliotekar inn i organisasjonen, vil det være viktig å utnytte personens ferske kunnskap.»

Bok og Bibliotek: Du sier i Bibliotekaren nr 2/2018 at «en fordel ved å være ny er at du kan stille de dumme spørsmålene». Kan du gi et par eksempler på slike spørsmål?

Jannicke Røgler: Helt åpenbare dumme spørsmål er rutiner og oppgaver i BFs sekretariat, saksbehandling og oppfølging av BFs styrende organer. Hva er den beste måten å organisere BF på, er et annet typisk «dumt spørsmål» en ny forbundsleder og styret må få lov til å stille. Det gode med å få inn nye personer på en arbeidsplass er at de kan utfordre de som sier «slik har vi alltid gjort det». I BFs organisasjon opplever jeg stor takhøyde for å stille de dumme spørsmålene. Alle som er nyansatt har en veldig viktig jobb å gjøre nettopp med å stille de dumme spørsmålene. Så får de som har jobbet der en stund

heller vise overbærenhet og ikke minst nysgjerrighet til de spørsmålene som kommer.

Er du så heldig å få en nyutdannet bibliotekar inn i organisasjonen, vil det være viktig å utnytte personens ferske kunnskap. Da begrepet web 2.0 var som mest populært kom det en bok som het Library 2.0. For forfatteren handlet web 2.0 først og fremst om å videreutvikle bibliotekjentene, både de fysiske og de digitale. Det viktigste jeg hentet fra boka var forfatterens anbefaling om å gjennomgå alle bibliotekets rutiner helst hvert halvår for å se hva man skal slutte å gjøre, endre eller forenkle. Bibliotekdrift handler til syvende og sist om å videreutvikle egen virksomhet til beste for alle de man skal betjene.

Bok og Bibliotek: I arbeidet for å profilere og legitimere bibliotekene overfor bevilgende myndigheter, burde det være mye å hente på et samarbeid mellom BF og NBF. Er du enig i det? Kunne du i så fall gi noen eksempler på hva man kunne samarbeide om?

Jannicke Røgler: Bibliotekfeltet har en stor styrke i sitt rike organisasjonsliv. Mange bibliotekansatte engasjerer seg. Når flere står sammen er det lettere å bli hørt. NBF og BF har samarbeidet lokalt, regionalt og nasjonalt i mange år. Vi har litt ulike roller i ulike saker og sammen gir det oss et bredt spekter av virkemidler og økte muligheter til å få gjennomslag. Et fast samarbeidsforum er Bibliotekparaplyen som involverer alle bibliotekorganisasjonene, både fagforbund og interesseorganisasjoner. Skolebibliotek er et område hvor NBF og BF samarbeider gjennom Aksjon skolebibliotek. Et annet viktig område er under de årlige budsjettprosessene i kommune og stat. Her er vi flinke til å passe på og løfte fram betydningen av bibliotek i de tilfeller vi hører om mulige budsjettkutt. Sammen klarer vi ofte å forhindre at det skjer store kutt. Vi driver aktiv lobbyvirksomhet både sammen og hver for oss. Å påvirke beslutningstakerne til å prioritere bibliotekene, er noe av det aller viktigste vi kan gjøre for å sikre innbyggerne gode bibliotek tjenester og bibliotekarenes jobber. ■

Kaster millioner av bøker

Fersk statistikk viser at det i fjor ble kassert over 1,2 millioner bøker ved norske folkebibliotek. For de siste elleve årene er tallet 14 millioner, samtidig som tilveksten har vært på om lag ti millioner bøker. Det betyr at bibliotekenes bokhyller har blitt over fire millioner bøker fattigere enn de var i 2006. Mariann Schjeide, leder i Norsk bibliotekforening, forsvaret kastingen: «Det har vært helt nødvendig, og etter min mening burde vi kassere enda flere», sier hun til Klassekampen.no. «Det er alltid en fare for at noen spør etter en bok som har blitt kastet. Men ofte handler kassering om å få ned antall eksemplarer av en bok som har vært spesielt populær i en periode, men som etter hvert blir mindre lånt.» Schjeide kan også berolige med at ikke alle bøkene kastes i papirgjenvinningen, men at mange blir sendt til depotlageret i Mo i Rana eller gitt bort til sykehjem eller barnehager. ■

Strømmer til lydbøkene

Samtidig som salget av papirbøker faller, er lydbokstrømmetjenesten Storytel i ferd med å passere 100 000 abonnenter i det norske markedet. Tjenesten lar deg høre så mange lydbøker du vil for et par hundrelapper i måneden. Også konkurrenten Fabel selger som gress, med en økning i abonnenter på 250 prosents det siste året. En ulempe med denne konkurransen er at Storytel delvis er eid av Cappelen Damm, mens Fabel er eid av Aschehoug og Gyldendal. Det betyr at man må abonnere på begge tjenester

hvis man vil høre på bøker fra begge forlagsgigantene. En som stiller seg kritisk til denne konkurransen er forfatter Eirik Newth. «Den modellen om at man skal kjøpe spesifikke abonnementer for ulike forlag er ikke spesielt god. Om man ønsker fortsatt vekst, så bør man ha en modell hvor folk finner alt de trenger», sier Newth til NRK.no. Han forestår derfor at forlagene går sammen om en felles strømmetjeneste. ■

Ny småbarnsavdeling på utradisjonell måte

I 2017 begynte en omfattende omrokking i biblioteket på Nedre Eiker, det ble blant annet laget en scene for voksenarrangementer og et amfi for større barn. Nå er det småbarnsavdelingen som skal fornyes, og det i samråd med brukerne.

AV ODD LETNES
REDAKTØR

Brukermedvirkning er et viktig stikkord i utviklingsprosjektet, forteller biblioteksjef Jørgen Hovde. Biblioteket har et stort behov for å treffe brukergruppa av småbarnsavdelingen bedre, og Hovde tenker at det nå er viktig å komme i kontakt med småbarnsforeldre i kommunen, for å lære mer om hvordan de ser på biblioteket og hvordan de kan tenke seg at det kunne være.

– Vi har derfor startet noe utradisjonelt ved å engasjere konsulentbyrået Innsikteriet til å gjennomføre fokusgruppeintervjuer. Byrået snakket med både foreldre som var bibliotekbrukere og ikke-brukere. Dette har gitt oss mye viktig informasjon om hva slags forventninger småbarnsforeldre har til en moderne småbarnsavdeling. Vi har på denne måten latt foreldrene være viktige i å sette premissene for utviklingsarbeidet, sier Hovde til Bok og Bibliotek 19. juni. Om få minutter skal Innsikteriet holde sin presentasjon av funnene på Nedre Eiker bibliotek for en gruppe tilhørere fra omkringliggende bibliotek og Nasjonalbiblioteket (Nasjonalbiblio-

teket har støttet prosjektet med 350 000 kr, red.anm).

Ut på dato

Utformingen på dagens småbarnsavdeling stammer fra den gangen biblioteket flyttet inn i lokalene på begynnelsen av 2000.

– Vi tenker at avdelingen har gått ut på dato og regner med dagens krav til utforming vil ha et ganske annerledes uttrykk. Derfor er det interessant å bli kjent med målgruppas behov og ønsker for avdelingens utforming i lys av å være sosial møteplass, formidling- og læringsarena og digital arena. Vi er sikre på at det ved hjelp av fokusgruppene vil komme ideer og innspill vi som jobber i biblioteket ikke hadde tenkt på fra før, understreker Hovde.

– *Det er ikke så vanlig å involvere brukerne så direkte i en slik bibliotekfornyelse. Dere er ikke redde for å miste det bibliotekfaglige grepet?*

– Nei, tvert i mot. Vi tenker at det er veldig viktig å lytte til brukerne, i dette tilfellet småbarnsforeldrene, siden barna er så små at de ikke selv kan formidle sine tanker om et godt bibliotek. Biblioteket er til for brukerne, det er derfor viktig å lytte til dem, sier Hovde idet Lene Thorsen fra Innsikteriet knepper på mikrofonen og ønsker velkommen til presentasjon av resultatene fra fokusgruppeintervjuene.

Hysj, hysj...

– Kriterier for deltakelse i fokusintervjuene var disse, forteller Thorsen:

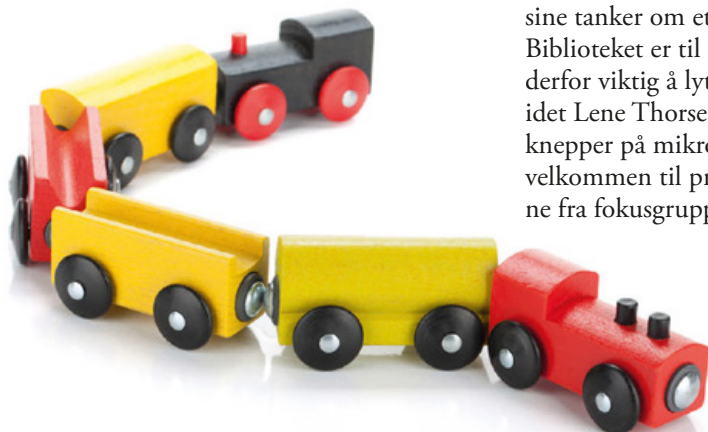

– Vi ønsket småbarnsforeldre med barn i alderen 0–6 år. Innbyggere skulle være fra Nedre Eiker, og det var viktig med både kvinner og menn. Den ene gruppen var småbarnsforeldre som bruker biblioteket sammen med småbarna. Den andre gruppen var småbarnsforeldre som ikke bruker eller aldri har benyttet biblioteket med småbarna.

Det framkommer mye som er positivt med biblioteket i intervjuene, og det meste er velkjent for ansatte i bibliotekene, for eksempel: Utlån av bøker, lydbøker og film, gratis ordning, tilgjengelig for alle, barneteater, høytlesning, kulturformidling og liknende.

Motsatt peker også intervjuobjektene på det de opplever som en rekke barrierer for å bruke biblioteket:

- Inngrodde holdninger fra lang tid tilbake som: Må være STILLE, lite rom for lek, strenge regler, gammelt bruksmønster styrer oppfatning (utlån av filmer/lydbøker)
- Den enorme tilgangen på informasjon andre steder – ser ikke helt behovet
- Glemmes – Google er enklere og raskere
- Ikke på radaren – mange andre arenaer å velge blant
- Ikke spennende nok

Forventninger. De har store forventninger til den nye småbarnsavdelingen ved Nedre Eiker bibliotek. Fra venstre: Bibliotekar Inger Mortensen (t.v.), som leder småbarnsavdelingen, konsulent Lene Thorsen, Innsikteriet, og biblioteksjef Jørgen Hovde.

- Kronglete å finne frem på egen hånd
- Barna for små?
- Tiltak – det å levere tilbake/lett å glemme å levere/lettere å kjøpe – ingen rutine inne!
- Tidkrevende
- Ikke spesielt glad i å lese selv

Noe Thorsen peker på som særlig interessant er det hun kaller konkurransebildet. Altså hvilke andre arenaer finnes i kommunen, som småbarnsforeldrene kunne tenke seg å tilbringe tid på. Her nevner intervjuobjektene både kjøpesenter, Lekeland, Badeland og Mjøndalen menighet.

Hva kan så gjøres? spør Thorsen underveis i sin presentasjon av funnene. Det er ikke hennes jobb å konkludere, men nå er det opp til de bibliotekansatte å

gå gjennom rapporten og tolke og bearbeide funnene. Men rent generelt er det tydelig at brukerne ønsker en mindre rotete og mer inviterende avdeling, påpeker hun. Det må også være lett å passe på at ungene ikke stikker av, siden avdelingen vil bli liggende like ved hovedinngangen.

– Fokusgruppene ønsker en mer synlig avdeling, mer innbydende og med en design som appellerer til små barn. Tenk farger, fysiske aktiviteter i tillegg til bøker, utstillinger og arrangementer, sier Thorsen til slutt.

Spennende informasjon

Biblioteksjef Jørgen Hovde er svært fornøyd med Lene Thorsens presentasjon av rapporten «Nedre Eiker bibliotek: Ny småbarnsavdeling»

– Her kom det fram mye spennende informasjon. Det er tydelig at mange fortsatt oppfatter biblioteket som et hysj-hysj-sted. Vi har også en utfordring i å vise at biblioteket på ingen måte er blitt overflødig på grunn av Google. Det er også interessant at noen tenker at barna er for små til å bruke biblioteket, sånn vil vi jo ikke at det skal være.

– Det som nå blir viktig er å diskutere hva selve funnene viser, for eksempel at vi konkurrerer med handlesentre og andre arenaer som krever liten egeninnsats. Hva betyr dette for oss som bibliotek, spør Hovde og peker på flere andre viktige spørsmål. – Hva mente foreldrene må til for at de skal velge oss framfor et handlesenter? Det at vi kan sammenlignes med en kirke for mange, hva betyr det? Vi er en institusjon mange vet hvor er, men kanskje ikke klarer å plassere oss i sitt mentale kart? Hva betyr det at brukere velger oss bort fordi vi ikke har nok plass for avreagerende personer?

– Slike spørsmål vil det være viktig å finne svar på før vi begynner å utforme den nye avdelingen.

Bibliotekar Inger Bergan Mortensen, som er leder for småbarnsavdelingen, er enig med at resultatene fra fokusgruppeintervjuene vil gi mange gode råd og hint om hvordan en ny avdeling kan utformes.

– Målet er at småbarnsfamiliene raskt finner en spennende og attraktiv avdeling til barna sine. Hvor barna kan utfolde seg på egne premisser enten vi

snakker om å bla i bildebøker, bli lest høyt for, bruke deler av avdelingen som en interaktiv lekestue, høre på eventyrstunder eller se barneteater. Mulighetene er mange, og vi gleder oss nå til å gå et skritt videre og konkretisere de mange tankene og ønskene som ligger i rapporten, sier Mortensen.

Prosjektets trinn

Trinn 1 – Inkludering og målgruppeinnsikt (gjennomført)

I dette trinnet vil vi opprette et samarbeid med konsulenter som har som område å drive med brukermedvirkning og innovasjonsarbeid. Vi tror at ved å la en tredjepart som har erfaring med målgruppeinnsikt og fokusgrupper ha ansvar for å lage en innholds- og forventningsplan, vil utgangspunktet for de videre trinnene være godt tilrettelagt for at utviklinga skjer forankra i fokusgruppens forventninger.

Trinn 2 – Plan og skisse

Ut fra hvilke resultater vi fikk i innholds- og forventningsplanen vil vi invitere noen til å lage en plan og konkretisere utforminga av den nye

småbarnsavdelinga. I dette arbeidet skal vi samarbeide med interiørsnekker Patrick Hill som er kjent for å lage gode tegninger og planer, blant annet en konkretisering av leseamfiert til Nedre Eiker bibliotek.

Trinn 3 – Justering og tiltak

Når tegningene og forslag til konkret utforming er på plass, vil vi igjen invitere fokusgruppa til konsultasjon. På den måten vil åpne for innspill på justeringer slik at tilbudet blir relevant. Deretter skal vi gjennomføre den faktiske ombyggingen av avdelinga.

Trinn 4 – Evaluering og deling

I dette trinnet vil vi samle erfaringene vi gjorde fra de tre første trinnene. Disse vil bli satt sammen i form av et seminar som filmes og gjøres tilgjengelig på nettet. Det vil også bli laget et fysisk og digitalt hefte. ■

Bok og Bibliotek kommer tilbake til prosjektet i en av utgavene vinteren 2018/19.

25 år i bibliotekarenes tjeneste!

Hvorfor Bibliotekarforbundet?

- Ivaretar deg i lønnsforhandlinger, både sentrale og lokale.
- Gratis kurs for medlemmer og tillitsvalgte.
- Medlemsmøter med faglig påfyll.
- Gratis abonnement på tidsskriftet «Bibliotekaren».
- Tilbyr gode og billige forsikringsordninger.
- Stipendordninger.
- En støttespiller ved omstilling og omorganisering.
- Råd, veiledning og mulighet for advokatbistand.
- Gir deg innflytelse på BFs arbeid med bibliotekpolitikk og arbeidslivsspørsmål.
- Som del av Unio står vi sterkt.

Meld deg inn nå!

Innmeldingsskjema finner du på <http://bibforb.no/medlemskap/bli-medlem/>

Alle nyinnmeldte er med i trekning av en iPad hvert kvartal.

Hvordan forankre møteplass- og debattarenafunksjonen også blant dem som ikke bruker biblioteket?

Biblioteket har høy legitimitet også blant dem som ikke bruker det. Men står det overfor en utfordring dersom det i økende grad profilerer seg gjennom tilbud som ikke ser ut til å gi legitimitet blant dem som ikke er brukere? Og hvordan kan den utfordringen i så tilfelle håndteres?

AV PROFESSOR RAGNAR AUDUNSON
OsloMet STORBYUNIVERSITETET, AVD. ABI

Prosjektet ALMPUB, et forskningsrådsfinansiert prosjekt som studerer arkivene og museene som offentlighetsinstitusjoner i en digital tid, er midtveis i den tre år lange prosjektperioden. Hva har vi så langt funnet ut?

For det første mener jeg prosjektet dokumenterer

at bibliotekene faktisk brukes som møteplasser og offentlighetsinstitusjoner. Både de kvalitative studiene som vår postdoktor Cicilie Fagerlid har gjort i Oslo og som for eksempel viser hvordan lesesirkler fungerer som offentlighetsarenaer, og funn i surveyundersøkelsen vi har gjort, viser det.

Ta for eksempel andelen av bibliotekbrukere som oppgir at de har brukt biblioteket til å finne informasjon som er relevant for dem i rollen som borgere, dvs. informasjon om rettigheter og plikter man har som borger, informasjon for å holde seg allment oppdater

som borger, informasjon om særlige saker man er engasjert i som borger og endelig informasjon som hjelper en til å ta beslutninger som borger.

I tabellen nedenfor ser vi andelen som oppgir at de har brukt biblioteket ofte eller nå og da til å finne informasjon knyttet til rollen som borger i seks ulike land.

Vi ser at Tyskland og Ungarn har særlig store andeler bibliotekbrukere som oppgir å ha brukt biblioteket til å finne borgerinformasjon. I Skandinavia er det de svenske brukerne som er de flittigste til å gå på biblioteket for å informere seg som borgere, men forskjellene mellom landene er ikke så voldsomt store.

De fleste som svarer at de har gått til biblioteket for å finne informasjon de trenger som borgere, oppgir at de har gjort det nå og da. Det er ikke så mange som sier at de gjør det

ofte. Men i det tyske og ungarske utvalget svarer omtrent hver femte at de ofte har brukt biblioteket for å holde seg allment oppdaterte og informerte som borgere. De tilsvarende tallene for Norge, Sverige og Danmark er 9, 14 og 12 prosent.

Når vi legger til at 31 prosent av brukerne i alle de seks landene oppgir at de har vært på møter, foredrag i biblioteket må vi kunne slå fast at dataene våre viser at biblioteket rent faktisk er en arena for offentlighet. Her er det heller ikke store forskjellen fra land til land.

Men dataene våre peker også på noen utfordringer. De tallene vi har presentert og diskutert over, dreier seg om den *faktiske* bruken av folkebibliotek. Men vi spurte også respondentene våre om vurderingene deres av ulike begrunnelser for å bruke av knappe kommunale midler for å opprettholde et kommunalt bibliotektilbud. De ble bedt

Land	Rettigheter og plikter	Allment oppdatert	Særlige saker	Beslutninger
Danmark N=717	47	50	44	39
Sverige N=701	51	54	50	48
Norge N=658	40	48	49	42
Tyskland N=488	58	60	56	54
Sveits N=476	49	52	50	49
Ungarn N=679	57	61	51	55
Total N=3719	50	54	50	47

Andelen som oppgir at de ofte eller nå og da har brukt biblioteket til å finne informasjon de trenger som borgere.

”

Som jeg har skrevet i Bok og Bibliotek tidligere, kom det vi kan kalle «litteraturhusbegrunnelsene» på de to siste plassene.

om å ta standpunkt til i alt 12 ulike begrunnelser. Som jeg har skrevet i Bok og Bibliotek tidligere, kom det vi kan kalle «litteraturhusbegrunnelsene» på de to siste plassene. På den tredje siste plassen kom makerspace-begrunnelsen: biblioteket er viktig fordi det fremmer kreativitet og innovasjon ved å legge til rette for ulike skapende aktiviteter.

Det interessante her er særlig forskjellen mellom brukere og ikke brukere. Ser vi på de norske ikke-brukere – og de utgjør i virkeligheten drøyt halvparten av befolkningen i landet – mener nesten hver tredje at det å begrunne biblioteket med dets rolle som møteplass og debattarena er noe godt tull. På en skala fra 0 til 10 der 0 betyr at en begrunnelse er helt uvesentlig mens 10 betyr at den er svært viktig, valgte 31 prosent av ikke-brukerne verdiene 0, 1 eller 2 på betydningen av biblioteket som debattarena i lokalsamfunnet. Bare 8 prosent av brukerne er av samme oppfatning. Blant brukerne er det et klart flertall på 61 prosent av de norske brukerne som velger verdier fra 6 til 10, altså at bibliotekets rolle som debattarena er fra godt over middels viktig til svært viktig. Nesten hver sjettede bruker – 16 prosent – velger den aller høyeste verdien, altså 10. Blant ikke-brukerne er det bare 30 prosent som velger verdien 6 eller høyere og det er bare 5,5 prosent som velger verdien 10.

Man kan naturligvis utmerket godt synes at det en institusjon driver med, er viktig selv om man ikke selv bruker den aktuelle institusjonens tjenester. Man kan synes det er viktig å bruke kommunale midler på kulturskolen eller det lokale idrettslaget selv om

man ikke bruker noen av tilbudene Slik er det helt sikkert også for biblioteket. Det er for eksempel et klart flertall av de norske ikke-brukerne som gir bibliotekets rolle som formidler av kulturarven en verdi på 6 eller mer. Denne rollen er altså fra mer enn middels viktig til svært viktig også for dem som ikke bruker biblioteket. Hver femte ikke-bruker – 21 prosent – velger her verdiene 9 eller 10. De synes altså dette er en svært viktig begrunnelse for å bruke knappe kommunale ressurser på en tjeneste de ikke benytter. Vi finner nesten det samme med hensyn til bibliotekets rolle som læringsarena. Disse rollene gir legitimitet også blant ikke-brukerne.

Har bibliotekene en utfordring dersom de i stadig sterkere grad profilerer seg som en institusjon som tilbyr noe som i liten grad gir legitimitet blant den drøye halvparten av befolkningen som ikke er bibliotekbrukere?

Samtidig som funnene våre dokumenterer at folkebiblioteket er en viktig institusjon med hensyn til å bidra til en opplyst og informert allmenhet og dermed en fungerende offentlighet, inviterer de også til refleksjoner om hvordan man kan forankre rollen som møteplass og debattarena bredere.

Hvilke uavhengige variabler kan forklare

variasjoner i vurderingen av «litteraturhusbegrunnelsene» for å legitimere folkebibliotek og variasjoner i den faktiske bruken av biblioteket som møteplass og som et sted man oppsøker for å få fatt i borgerrelevant informasjon? Vi testet en regresjonsmodell med seks kategorier av uavhengige variabler: 1. Demografiske variabler som kjønn, alder, utdanning og inntekt. 2. Å være innvander eller ikke. 3. Tillit, målt ved tillit til institusjoner og myndigheter og såkalt generalisert tillit: kan man stort sett stole på folk eller kan man ikke være forsiktig nok? 4. Grad av aktivitet i lokalsamfunnet. 5. To mål for digital forankring – for det første grad av aktivitet på internett og for det andre antall ulike digitale plattformer man har tilgang til hjemme. 5. Bruksfrekvens folkebibliotek.

Modellen forklarte 28 prosent av variansen i holdning til litteraturhusbegrunnelsen i utvalget som helhet. Det var noen, men ikke veldig dramatiske forskjeller, fra land til land, fra 35 prosent forklart varians i Norge og Danmark til 23 i Sveits. Det var særlig

to variabler som førte til markante sprang i forklart varians: tillit til institusjoner og frekvensen i bruk av folkebibliotek. I tillegg var kjønn (å være kvinne), alder (å tilhøre de noe eldre aldersgrupper), bruksintensitet internett (men ikke hvor mange digitale plattformer man har tilgang til hjemme) signifikant og positivt korrelert med holdning til litteraturhusbegrunnelsen.

Da vi testet regresjonsmodellen vår på de to variablene for bruk av folkebiblioteket som offentlighetsarena – å benytte biblioteket til å finne borgerrelevant informasjon og å gå på møter og foredrag i biblioteket – endret mønsteret seg fra det vi fant da vi undersøkte holdningen til litteraturhusbegrunnelsen som legitimeringsgrunnlag. Tillit til institusjoner var ikke lenger viktig. Heller ikke kjønn eller intensitet i internettbruk. Når det gjaldt bruk av biblioteket for å få fatt i borgerrelevant informasjon, ble også betydningen frekvens folkebibliotekbruk sterkt svakket. Den variabelen som nå ledet til betydelige sprang i forklart varians, var lokalsamfunnsengasjement. Grad av aktivitet i lokalsamfunnet som den variabelen med størst prediksjonseffekt på faktisk bruk av folkebibliotek som offentlighetsarena var stabil og lik i alle de seks landene.

At vi fant så stabile mønstre i holdninger til legitimering av folkebibliotek

og den faktiske bruken av folkebiblioteket som offentlighetsarena mellom de seks landene som inngikk i studien, er interessant. Det forteller kanskje noe om hvor sterkt ideen om folkebiblioteket er institusjonalisert. Det kan være et viktig poeng når man skal prøve å få til utvikling og endring på feltet. ■

”

Det er for eksempel et klart flertall av de norske ikke-brukerne som gir bibliotekets rolle som formidler av kulturarven en verdi på 6 eller mer.

Et bibliotek uten bøker?

Det er opprør på University of Texas Austin. Biblioteks- og universitetsledelsen vil flytte bøker ut av biblioteket for å lage Makerspace og studentaktive arbeidsplasser.

AV LARS EGELAND

DIREKTØR FOR LÆRINGSSENTER OG BIBLIOTEK VED OsloMet
STORBYUNIVERSITETET, NESTLEDER I NORSK BIBLIOTEKFORENING

«Et bibliotek uten bøker er ikke et bibliotek», hevder aksjonsgruppa som vil bevare boksamlingene: «Vi mener at University of Texas Austin er en nasjonens fremste forskningsuniversitet i stor grad på grunn av bibliotekene, som gjør bøker tilgjengelig for alle studenter og forskere til enhver tid», hevder de.

60% av bøkene ble fjernet i 2016 og 2017. Nå står resten for tur. «Hvorfor skal studenter komme til UT Austin når de ikke har bøker i biblioteket? Hvorfor skal studenter velge å bli her, når andre universitetsbibliotek er fulle av bøker?», spør aksjonsgruppa.

«Åpne hyller er spesielt viktig på et statsuniversitet som har studenter som tidligere ikke har hatt tilgang til rike biblioteksamlinger. Å bare gi tilgang til digitale samlinger betyr å lage et mellomledd – en algoritme – mellom forskeren og kunnskapen, og dermed svekke tilgangen til kunnskap», skriver aksjonsgruppa som har støtte fra fakultetene for kunst og historie. «Vi tror på verdien av digitale ressurser. Men de er kortlivet og ustabile, og vi vet ikke nok om varighet og bevaring. Hvilke versjoner av digitale verker vil være tilgjengelig for forskere og studenter om 300 år?», spør aksjonsgruppa som mener at universitetsledelsen har sviktet i å bygge nye bygg for nye bibliotekopp-gaver, og i stedet sender boksamlingen på lager for å spare plass.

I følge The Guardian blir ikke Texas University det første biblioteket uten bøker. I 2014 ble Florida Polytechnic University etablert med et helt nytt bibliotek der 500 studenter har tilgang til 135.000 ebøker i et bibliotek på 11.000 fot. Biblioteket kan skaffe bøker, men oppmuntrer studentene til å lese digitalt. Dette er imidlertid en annen situasjon enn i Texas fordi det er et nytt bibliotek, og løsningen skyldes hverken

budsjettkutt eller dårlig plass. Det digitale biblioteket er nemlig ikke billigere enn biblioteket med bøker. Biblioteksdirektøren, Dr. Kathryn Miller, sier at «siden vi er et nytt universitet, hadde vi muligheten til å tenke totalt digitalt. De digitale ressursene er en del av universitets mål.

Gjennom de seinere årene har vi også i norske UH-bibliotek sett en betydelig nedgang i fysiske samlinger. Men nedgang i lån har vært betydelig mindre. Det betyr at utnyttelsen av papirsamlingen har økt, sannsynligvis fordi kassering har gitt en mer aktuell samling. Men papirbøkens betydning er likevel blitt vesentlig mindre fordi bruken av digitale ressurser – tidsskriftsartikler og ebøker – har økt så kraftig. Bruken av digitale kilder er nå mange ganger større enn bruken av papirbøker. Tempoet i utviklingen har vært påvirket av utviklingen i forlagsbransjen. E-ressursene er i stor grad engelske, mens norske forlag ikke har hatt forretningsmodeller som har fremmet en overgang til ebøker. Men i biblioteksektoren har vi regnet med at utviklingen går i retning av digitale kilder, og at bøkene er på vei ut. Akkurat som i Texas har begrensede økonomiske ressurser gjort at vi har kvittet oss med bøker for å gi plass til nye oppgaver. Men vi har i mindre grad stilt oss spørsmålet om hvordan biblioteket vil være uten bøker, og ikke minst om vi ønsker bibliotek uten bøker.

Andy Priestner, som er guru innen brukerundersøkelser, holdt foredrag på IATUL-konferansen i Oslo i juni. Han peker på at hvis du spør brukerne om hva de ønsker mer av, vil de ofte svare at de ønsker flere bøker. Det er det de forventer av et bibliotek. Derfor må du ikke spørre brukerne, sa

Priestner, du må se hva brukerne gjør. Da vil du kanskje se at det er andre ting som er viktigere for dem. Samtidig er det åpenbart at for mange brukere – slik som i Texas – er de fysiske bøkene en del av bibliotekets sjel og de protesterer heftig når bøkene forsvinner.

I diskusjonen om bøkens plass i biblioteket er det få som ser 300 år fram som aksjonistene i Texas. De fleste ser på dagens situasjon og de nærmeste årene. Ved UB OsloMet har vi redusert samlingen sterkt de siste årene, nettopp for å skaffe plass til aktive studentarbeidsplasser. Ved Universitet i Utrecht i Nederland har de prøvd å forutse bibliotekhyllenes framtid i 2025. (Wilders, 2017). De har undersøkt bruken av materialet, og prøvd å se framover ut fra bibliotekets synspunkt, brukerne- og forleggerne. «Universitetsbibliotek blir i økende grad forvandlet til studie- og arbeidsmiljøer der de åpne hyllene bare er et av mange tjenester som biblioteket tilbyr», skriver Wilders. Han spår at med dagens utvikling vil bibliotekhyllene bare ha betydning for studenter og forskere i humaniora. «Med dagens utvikling vil bøkene snart ikke være mer enn et akademisk tapet», skriver Wilders. Men han legger til at det er en selvpåfylgende profeti om ikke bibliotekene nytenker hvordan de kan styrke rollen til de åpne hyllene. Sjøl om åpne hyller vil ha liten betydning utenfor humaniora, har de en stor betydning for studiemiljøet i framtidens bibliotek, mener han.

Det var en revolusjon da de åpne bibliotekhyllene ble lansert, først i folkebibliotek i USA, seinere spredt utover verden. Åpne hyller kom sist til de etablerte universitetsbibliotekene. Åpne hyller betød at brukerne kunne «gresse» langs hyllene og selv finne den

boka de ønsket, og ikke minst også finne bøker som de ikke visste om, men som de interesserte seg for. Tidligere hadde bibliotekaren vært en nødvendig mellommann for å hente bøker fra magasinet, og dermed kontrollere brukernes tilgang til kunnskap. Med de digitale samlingene er bøkene igjen plassert i en mørk kjeller. Nå er det ikke lenger bibliotekaren som er mellommann, men algoritmene i bibliotek-søke-systemet.

Wilder peker på at det er slående at de åpne hyllene til nå bare har vært tenkt for papirbøker. Det er mange muligheter, skriver han, til å bruke digitale skjermer i hyllene for å gi informasjon og kunnskap til brukerne. Det er viktig å gjøre det for å sørge for at brukerne framstilles for oppdaterte og komplette samlinger, og for å integrere papir og digitale formater.

På det tyske bibliotekmøtet i

2015 hørte jeg Oliver Kohl-Frey fra Universitetsbiblioteket i Konstanz snakke om nettopp dette at de digitale ressursene er «usynlige» for brukerne. Kan vi lage et «blended» bibliotek der vi synliggjør også de digitale mediene, spurte han. Det var utgangspunktet for at de har utviklet «Hybrid-bokhylla» – <https://www.hybridbookshelf.de/#welcome>. Det er skjermer der man kan søke og «gresse» i både den fysiske samlingen og den digitale. En skjerm kan f.eks. vise nye bøker, der man kan lese metadata om papirboka og bla i den digitale boka. Ideen bak er å få de digitale ressursene opp av kjelleren og ut i bibliotekrommet. Med en slik skjerm kan man ha daglige utstillinger om aktuelle saker og formidle den digitale samlingen.

Diskusjonen om bokhyllenes

framtid, har til nå handlet om reduksjon av boksamlingen for å gi plass til andre aktiviteter, samt en ide om at papirbokformatet er døende og at det til slutt vil føre til papirløse bibliotek. Det er etter min mening åpenbart at det blir færre papirbøker. Hvor fort det går, vet vi ikke helt. Det er avhengig av utvikling i forlagsbransjen, og det er avhengig av utvikling av e-bokløsninger som brukerne oppfatter som mer attraktive enn papirbøker. Men det vi trenger å diskutere er bøkens betydning for studiemiljøet i bibliotekene. Wilder skriver at «bibliotekarer kan fremme den

Snart bokløst. 60 prosent av bøkene ved bibliotekene ved University og Texas Austin ble fjernet i 2016. Nå står resten for tur.

inspirerende rollen som bokhyller med bøker har. Til og med de som aldri bruker papirbøker understreker at bokhyllene bidrar til et inspirerende studiemiljø. Men inntil nå har hyllene i bibliotekene primært vært designet for å lagre bøker. Det kunne være interessant å nytenke designet på bibliotekhyller og finne kreative måter å gjøre dem enda mer inspirerende på. Mens vi gjør det, må biblioteket ta hensyn til de ulike behovene til stab og studenter. Studenter vil ha så mange studieplasser som mulig, og de foretrekker å være omringet av bøker. For faglig stab er det viktigere med arbeidssteder for å studere bøkene. De åpne hyllene kan fortsatt spille en rolle i bibliotekarealet også i framtida, ved å gi tilgang til en hybrid samling og et inspirerende sted å studere».

Etter min mening er det ikke papirbøkene som definerer et bibliotek. Kanskje heller ikke alltid at det er et sted der bibliotekarer jobber. Det som definerer biblioteket er at det er et sted for opplevelser og læring. Det moderne folkebiblioteket er blitt det tredje stedet: ikke arbeid, ikke hjem, men et sted der folk møtes på tvers, der det foregår fri læring og kulturelle opplevelser. En slik definisjon kan også gjelde det akademiske biblioteket. Selv om det er studentenes arbeidssted, har det en friere struktur enn klasserommet eller fore-

lesningssalen. Det akademiske bibliotekets formål er å bidra til læring og utvikling av ny kunnskap. Det kan godt skje uten papirbøker. Spørsmålet er om det er et mål i seg selv? Er det hensiktsmessig? Hva betyr det for miljøet i biblioteket. På en studietur til Nederland i fjor besøkte vi et «papirløst» bibliotek på Amsterdam Universitet. Det var et nyinnredet og flott lokale, men med et preg av studiefabrikk. På den andre siden av gata var det et annet bibliotek der det var fullt med bøker, der innredningen skapte små områder som inviterte til samtale, samjobbing eller helt stille arbeid. Etter min mening bør det ikke være et mål å ha papirløse bibliotek i overskuelig framtid, men å bruke de åpne hyllene på en måte som skaper gode studiemiljøer. ■

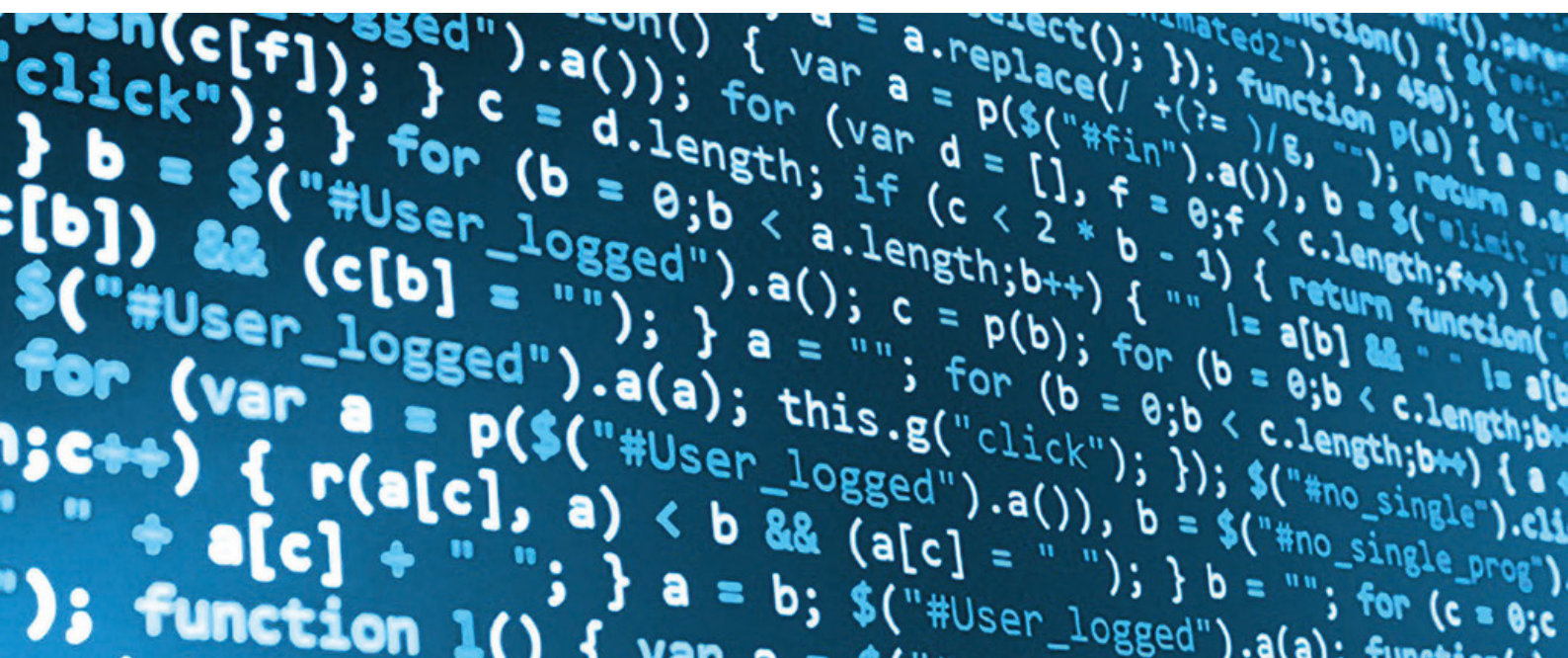
Referanser:

Wilkes, Coen: Rethinking the Role of Library bookshelves in 2025. I: The Journal of Academic Librarianship 43 (2017) 384-391

Save the UT-libraries: A library without books is NOT a library: <https://saveutlibraries.com/>

Flood, Allison: Bookless library opened by new US University. The Guardian 29.8.2014: <https://www.theguardian.com/books/2014/aug/29/bookless-library-new-us-university-florida-polytechnic-digital>

Guion, David: What's a library without books? Some bookless libraries: <http://www.allpurposeguru.com/2017/05/whats-library-without-books/>

Både og. Algoritmer er både kultur og en kulturell aktør.

Hvorfor er algoritmer så interessante?

AV JACK ANDERSEN
LEKTOR, PHD
IVA, KØBENHAVNS UNIVERSITET

Det er afgørende i et samfund og en kultur, hvor algoritmer er en blandt mange aktører, der laver kulturelle valg og prioriteringer, at de ikke kun bliver anskuet som farlige og forførende.

Algoritmer har efterhånden sneget sig ind i vores vokabular og kultur. Dagspressen skriver om dem (som noget meget farligt). Ethvert studium omhandlende medier, kultur, information eller kommunikation med respekt for sig selv har efterhånden temaet algoritmer som en del af pakken. Men hvordan har et fænomen, der traditionelt har ligget i matematikkens og datalogiens domæne formået både at træde ind i humanistiske studier og ud i offentligheden? Hvorfor er algoritmer så interessante for kultur og offentlighed?

En algoritme fungerer på den måde, at den ved hjælp af et givet, specificeret input leverer et bestemt

output. Dette ser vi helt banalt ved et digitalt søgesystem som fx en bibliotekskatalog eller en søgemaskine: man taster nogle ord ind og får nogle svar tilbage i form af nogle søgeresultater. Da jeg læste biblioteks- og informationsvidenskab i slutningen af 1990'erne lærte jeg om algoritmer i form af automatiske genfindings- og indekseringsteknikker og hvordan de virkede i forhold til, hvad man kan kaldte manuelle teknikker. Der var som sådan overhovedet ingen tematisering over, hvilke værdier og antagelser man kodede ind i disse automatiske genfindings- og indekseringsteknikker og hvad de betød for repræsentation og genfinding. Målet var nærmere at finde frem til de bedste og mest effektive teknikker.

Men med de allestedsnærværende digitale medier er algoritmer kommet ind i hverdagen i form af fx søgealgoritmer, anbefalingsalgoritmer, trending-algoritmer, overvågningsalgoritmer, sorteringsalgoritmer eller personaliseringsalgoritmer. Algoritmer er en del af den digitale forretningsmodel og en integreret del af den digitale kommunikation.

Hvor man måske aldrig stillede spørgsmålstejn ved, hvorfor kommer posterne op i den rækkefølge de gør, når man har lavet en søgning i en bibliotekskatalog, stiller vi sådanne spørgsmål nu: hvorfor kommer dette eller hint op ved denne søgning? Hvorfor får jeg vist disse reklamer? Hvorfor får jeg anbefalet denne bog, denne film eller denne udstilling?

Dette kræver en tematisering og derfor bliver algoritmer interessante for os, fordi de ikke bare trænger ind i hverdagen, de er *hverdagen*. Som den amerikanske kultur- og kommunikationsforsker Tarleton Gillespie skriver om algoritmer, så er det ikke nok at spørge til, hvordan algoritmer former kultur, men hvordan de bliver til kultur (Gillespie, 2016, p. 53).

Hvordan er det så, at algoritmer bliver til kultur? På grund af det de er sat til at gøre (udvælge, anbefale, sortere, overvåge etc) er algoritmer ikke bare instrumentielle størrelser. De udtrykker værdier, holdninger og antagelser om det, de udvælger, anbefaler eller genfinder. Værdier, holdninger og antagelser kan altid og vil næsten blive udsat for diskussion og kritik. Algoritmisk intervention i den digitale kultur er åben for offentlig debat i form af det output, algoritmer leverer. Ifølge Gillespie betyder dette, at algoritmer agerer som et kulturelt fænomen og er dermed ikke fri af kulturen.

Dette forhold omkring algoritmer som kultur, betyder også, at vi tilegner os algoritmer som del af kulturen; dvs. vi tillægger dem kulturel betydning i den forstand, at vi taler om dem i samtaler om Facebook's newsfeed, Twitter's trending list, eller Google's søgeresultater. Det betyder også, at algoritmer er noget vi som borgere lever med og konstant forsøger at tillægge betydning, fordi algoritmer udfører kulturelt arbejde i digitale medier, som vi bruger dagligt og som vi er betinget af i nogle henseender.

Vi kan drage en parallel her til Hans-Georg Gadamer's filosofiske hermeneutik. Her er forståelse og fortolkning af tekster ikke et spørgsmål om, at finde en metode hertil og finde frem til en bedre forståelse. Forståelse og fortolkning er en værenstilstand, noget vi er kastet ind i. Derfor er der i denne optik to helt fundamentale udgangspunkter, når man vil forstå:

Teksten man prøver at forstå, må man i udgangspunktet tage som udtryk for en sandhed; dvs vil sige teksten gør krav på en sandhed for at blive forstået og dette krav om sandhed må man som læser af teksten forsøge at sætte sig ind i, før man kan hævde at have forstået teksten. Det vil sige, det handler ikke om at falsificere teksten i bedste oplysningsforstand, men at sætte sig ind i tekstens præmisser med henblik på at forstå den.

Dette fører til det andet udgangspunkt, nemlig det forhold, at som fortolker af tekster er formålet aldrig at forstå teksten i dens historiske situation og udlægge forfatterens intention, men at anvende teksten på sin egen historiske og samtidige situation. Når vi fx anvender en lov her i 2018, der måske er blevet til i 1962, anvendes loven jo ikke, som verden så ud i 1962, men skal netop anvendes i 2018. Her er ligger forståelsen.

Tilbage til algoritmer. Hvis algoritmer er en del af hverdagen og et udtryk for kulturel aktivitet, så er kravet til os som aktører med algoritmer vel også at forstå dem på linje med forståelse og fortolkning i Gadamer's hermene-

utik? For at tilegne os og forstå algoritmer som en del af vores væren, må vi udgangspunktet lytte til, hvad de siger i form af de prioriteringer og antagelser, de giver udtryk for. Det handler ikke om, at vi skal tage disse prioriteringer og antagelser for gode varer. Men at vi skal anvende algoritmen til egne formål. Dette kan kun ske, når vi forstår algoritmen i dens og vores væren.

Vi anvender faktisk allerede algoritmer til vores egne formål lige præcis, når vi taler om algoritmer og diskuterer, hvad de finder frem til os. Når vi tillægger dem kulturel værdi. Derfor er det afgørende i et samfund og en kultur, hvor algoritmer er en blandt mange aktører, der laver kulturelle valg og prioriteringer, at de ikke kun bliver anskuet som farlige og forførende. Algoritmer er noget, vi lever med. Det ser vi bl.a., når websider indeholder bestemte keywords for at blive synlig for søgemaskiner. Her indgår man jo i en reel form for kommunikation med algoritmen. Men accepterer dens præmis i første omgang, man har forstået den, når man så tildeler sin webside bestemte keywords, der så bliver fanget af en søgealgoritme. Her er algoritmer kultur og en kulturel aktør.

Det er klart, at vi med denne form for hermeneutisk aktivitet ikke har åbnet algoritmen, åbnet dens black-box, for at se dens maskineri, hvad vi sandsynligvis ikke ville forstå. Men har vi har taget konsekvensen af algoritmens fænomenologiske tilstedeværelse. Derfor er algoritmer interessante for os. ■

DAG OG TID

TIPS ein typisk Dag og Tid-lesar som ikkje les Dag og Tid om Dag og Tid

Send SMS med kodeordet **TYPISK** til **2007** og vent på svarmelding for å tilby tre gratis prøvenummer med automatisk stopp til folk du trur vil ha glede av avisa. Eller sjå www.dagogtid.no/TYPISK

Minner etter Kafka

AV AUD GJERSDAL
FRILANSJOURNALIST

Franz Kafka er fortsatt ikke glemt. Nær Karlsbroen over elven Vltava, i den smale brosteinsbelagte gaten Cihelná, ligger Kafkamuseet. En dame feier over steinhellene med en piassavakost. Det er Praha sent i oktober. Fortsatt er vinden mild, og bringer med seg en duft av småkaker fra den lille kafeen. Etter hvert kommer turister med kameraene sine, og flokker seg om den tsjekkiske kunstneren David Černý sin skulptur av to menn som pisser på et kart av Tsjekkia. Solen kommer så vidt frem mellom den overskyede himmelen, for så å forsvinne. I dette museet hylles minnet etter Kafka, som fortsatt er en av Europas mest betydningsfulle forfattere.

Utstillingen kom til Praha i 2005, etter først å ha vært i Barcelona og New York. I det halvmørke utstillingslokalet finnes originale håndskrevne brev som kommer fra Berlin, det jødiske samfunn i Praha, samt også privatpersoner. Førsteutgavene til bøkene hans ligger side om side i en monter. Et stort menneskeliknende insekt i en seng avtegner seg på en illustrasjon til boken «Forvandlingen», som var en av de få bøker som ble utgitt mens Kafka fortsatt levde. Tegningen er ubehagelig å se på og jeg undres over hva Kafka egentlig ville med tekstene sine, som så mange fortsatt verdsetter og finner nye sider ved.

Konflikt med autoriteter

Bedřich Smetanas musikkverk «Vltava» fyller rommet, og blikket mitt følger denne elven, som jeg kan se gjennom et lite vindu. Markéta Darániová, som er norskspråklig guide for museet, stanser rutintert foran et sort-hvitt fotografi av Kafka som liten gutt. Han ble født i denne byen i 1883.

– Kanskje var han ganske sensitiv.

Hvis du ikke har lest noe av Kafka, kan det være lurt å begynne med å lese hans brev.

Barnet var så stresset av foreldrene og situasjonen her, sier hun og forteller videre at Kafka bodde nær skolen, og en hushjelp fulgte ham dit da han var liten.

– Kafka gjorde ting som kanskje ikke var så intelligent, og damen sa: «Jeg skal si alt til læreren din», eller: «Jeg skal si det til pappaen din». Han var veldig stresset, for han var redd for at hun skulle gjøre det. Han var alltid stresset, sier Darániová. Til slutt ble Kafka jurist og jobbet i forsikringselskap.

– Det var hans pappas drøm, han selv ville det ikke, sier hun. Men Kafka tok i samsvar med egne interesser litteraturkurs, selv om hans far ikke var så begeistret for det. Kafka tenkte seg at han bestod av litteratur, og aldri kunne være eller bli noe annet.

– En del av livet tenkte han å gjøre noe som tegner, fortsetter hun og peker på en sort-hvitt animasjon vist på veggen,

basert på skisser tegnet av Kafka. Ifølge bildeteksten er den en «hyllest til denne forfatterens overvinnelse av den blanke sidens avgrunn».

– Men han fikk en dårlig lærer, og sluttet snart, sier hun.

– Hva ville han tegne?

– Det var illustrasjoner til bøkene sine, sier hun, og forteller så at Kafka likte å skrive i brev form, og skrev et langt brev til sin far. Det ble på hundre sider. Men han våget aldri å gi det til sin far, men heller til sin mor, som aldri formidlet det videre.

– Pappaen hans fikk aldri vite hva sønnen hans tenkte om ham. Brevet ligger her, sier hun og vender seg mot en monter med håndskrevne ark.

Sosialt liv

Kafka leste, og verdsatte Kierkegaard, Strindberg og Goethe. Det var også lettere for ham å skrive, enn å snakke. Men han hadde kontakt med andre forfattere i Praha. Han oppsøkte byens møteplasser for intellektuelle, og var jevnlig på Café Arco og Café Louvre. Et rundt glassbord med

bruntonede fotografier viser venner han møtte der. En viktig person var forfatteren Max Brod. Kafka fikk påvist tuberkulose i 1917, men det gikk lenge bra. Han ba imidlertid Brod om å ødelegge sine upubliserte verk etter sin død. Brod gjorde aldri det.

Guiden viser et annet bilde, i en annen monter. Det er av en kvinne med et alvorlig ansikt, men som smiler svakt, akkurat som på Leonardo da Vincis maleri «Mona Lisa». Det er Milena Jesenská, som var skribent, og skrev i aviser. Kafka hadde et vanskelig forhold til kvinner, men hun var den viktigste av dem, og var den første som oversatte hans tekster.

– Hun skrev hva hun tenkte, ikke hva man vil lese, sier Darániová og forteller at familien tok henne til sanatorium en periode for å hindre at hun spredte meningene sine. Etterhvert ►

HØSTKAMPANJE

Bokbasen leverer gratis metadata på vegne av Nasjonalbiblioteket til alle skole- og folkebibliotek. Mange bibliotek har tatt i bruk våre metadata og vi håper mange flere følger og med det kan frigjøre økonomiske midler til andre områder.

Siden Nasjonalbibliotekets fellesinnkjøp ikke dekker det fulle behovet for metadata blant folkebibliotekene har vi også lansert et tilleggsprodukt for å dekke dette gapet.

I TILLEGGSPRODUKTET FÅR DU:

- Metadata om film på DVD og Blu-Ray
- Metadata om engelsk litteratur
- Omslagsbilder
- Metadata om tidligere norske utgivelser fra før 2017

KAMPANJEPRIS

kr 299

pr. måned ut 2018.

Opprinnelig pris er 499,- pr måned pr. kommune men om man bestiller nå får man tilleggsproduktet til kampanjepris på 299,- per måned ut 2018.

Alle bibliotek som abonnerer på tilleggsproduktet får også tilbud om gratis oppdatering av sine historiske katalogposter med Bokbasens emneord. Ingen informasjon vil bli slettet men vi legger til Bokbasens emneord i tillegg til de dere har fra før. Dermed får dere i større grad samsvar i emnesøk på nye og eldre poster.

Ta gjerne kontakt for mer informasjon eller bestilling av abonnement på bibliotek@bokbasen.no eller tlf. 23 35 89 50.

bokbasen as

ble hun gift med forfatteren Ernst Pollak, men hadde samtidig et forhold med Kafka.

– Og enda bedre, Pollak gikk på den salongen hvor Kafka også snakket om intellektuelle ting. Så de kjente hverandre, sier Darániová, mens jeg betrakter et postkort med bilde fra Gmünd i Østerrike, hvor Kafka og Jesenská møttes i august 1920. I monterer ligger også et brev, fra april 1920, der han skriver om hennes oversettelse, for hun oversatte hans verk fra tysk til tsjekkisk.

– Han sa at hun var den eneste som forstod ham, sier Darániová, mens jeg leser på en av tekstene i monterer som sier at Kafka senere avbrøt dette forholdet, noe som kom som et stort sjokk for Jesenská. Brevene fra denne korrespondansen er bevart og utgitt som bok.

– Hvis du ikke har lest noe av Kafka, så er det best å begynne med å lese hans brev. Da forstår du hvem Kafka var. En gang er ikke nok, de må leses flere ganger, understreker hun.

Vi rusler nedover en trapp badet i rødt lys, som demonstrerer en tunell fra novellen «Hiet». Lydene blir disharmoniske og støyende, og skaper assosiasjoner til byen, firmaet og fabrikker.

– Han likte ikke jobben sin, for han tenkte det var en slags maskineri, og at han alltid måtte gjøre hva de andre ville, sier hun.

Kafkask uhygge

I et hjørne står en statue på et fundament av sement, som er en rekonstruksjon av torturmaskinen i novellen «I straffekolonien». Statuen er laget av David Černý. Vi befinner oss på en tropisk øy. En mann ligger på en benk i en maskin i et kjølig glassbur, mens en harv risser et budskap inn i ryggen. Vi ser taust på statuen, og jeg tenker på det som stod i en bok i Bokhylla.no. Den regel en har forbrutt seg mot, skjæres inn. Den dømt kjenner ikke dommen, og hva han er dømt for, eller at han er dømt. Hun peker på en innretning i maskinen som tilfører vann.

– Du skriver noe i ryggen, så det blir blod. Vannet vasker det vekk slik at en kan lese det maskinen skriver, sier hun, og forteller at Kafka selv smilte da han leste fra denne korte novellen høyt for et publikum.

– Det var flere damer som fikk vondt i magen, og en mann forlot området, sier hun og vender seg bort fra maskinen, og går bort til noen smale vinduer i vegg på andre siden av rommet. Vi kikker inn gjennom vinduene, hvor levende bilder viser hvordan et budskap etses inn i en rygg, mens blodet renner. «Du skal respektere din sjef», skriver den. Jeg tenker at denne setningen kommer fra novellen, hvor en arbeider sovnet under en vakt, og da han ble tatt

for det, truet han med å ete sin overordnede. Dermed havnet han i maskinen. Fabrikklidene fra maskinen med de skjærende lydene er påtrengende ubehagelige, jeg vender meg bort fra bildene, og hun smiler.

– Det er litt sånn... Dette er kanskje ikke for alle, sier hun og slår hendene lett mot hverandre.

Ønske om mer menneskelighet

Guiden stanser ved resepsjonen.

Lavmælte besøkende kommer og går. En fransk kvinne snakker med resepsjonisten. Darániová finner frem et kart og peker på et område.

– Omkring her er et insekt fra «Forvandlingen», sier hun og viser deretter hvor kafeene, synagoger og kunstverk som har med Kafka å gjøre er.

– Noen spørsmål?, spør hun.

– *Hva forsøkte Kafka å si?*

Hun nøler litt, og forteller så at Kafka ikke var fornøyd med hvordan verden var. Det var for mye byråkrati og vi burde bli mer menneske og ikke bare maskiner som jobber og jobber.

– Det var folk som gjorde hva en forventet. Han gikk på skole slik det ble forventet av ham, ikke slik han ville. Alltid er det forventninger en må innfri, selv om en ikke liker det. Kanskje det, avslutter Darániová. ■

Tankevekkende. Turister flokker seg om den tsjekkiske kunstneren David Černý sin skulptur av to menn som pisser på et kart av Tsjekkia.

Den forbaska bibliotekmilliarden

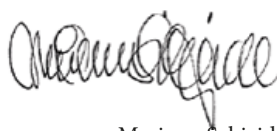
Vi blei gira då Sverige bestemte seg for å gi 750 000 kroner til folkebiblioteka i fjor.

Faktisk blei vi så gira at vi begynte å snakke om ein bibliotekmilliard her i Noreg også. Sverige hadde fått det til, det måtte da kunne gå an her også?

Norsk Bibliotekforening og eg som leiar passar oss nøye for å gå i sutrefella. Når eg møter politikarar og andre utanfor bransjen så legg eg vekt på å fortelje suksesshistoriene. Vise kva ein kan få til med ørlite satsing og ein synleg biblioteksjef. Eg veit ikkje kor mange gongar eg har skrive og snakka om bibliotekmilliarden, men det har blitt nokre gongar. Men det eg veit sikkert er at NBF og eg aldri har meint at staten skal gå inn og ta over bibliotekdrifta i kommunane, vi har aldri meint at ein budsjettpost frå staten har skulle redda oss frå all fordervelse i framtida. Vi har i staden snakka om ei mellombels opptrap- ping over eit par tre år for å kome oss opp på eit nokolunde anstendig nivå, som eit push, som eit spleiselag. Det har aldri vore snakk om statleg drift. Men i den vanskelege balansegangen mellom synleggjeringa av fakta sett opp mot visjonar blir vi av og til kalt for negative og sutrete. Og kven vil vel vere det? Positivitetstyranniet gjer at vi fort gir oss og forsøker å finne nye argumentasjonsformer. Sjøl om vi har all dokumentasjon om kommunal underfinansiering tilgjengeleg i Enger-utvalets kulturutredning frå 2013.

Fylkesbiblioteksjef Trond Minken i Buskerud spissformulerte det på Literaturfestivalen på Lillehammer i mai under ein av bibliotekdebattane som Norsk Bibliotekforening var med på å arrangere. Han spurde om kulturminister Trine Skei Grande roleg kunne sitje og sjå på at biblioteka forvittra i dei små kommunane. Om ein kunne overlata framtida til biblioteka til biblioteksjefar som til stadigheit måtte vere lobbyistar. Det blei eit følelse- sladda svar frå Trine Skei Grande der ho eigentleg tilla Trond Minken andre motiv enn han hadde. Eg er sikker på at Trond Minken har aldri meint at folk og politikarar på Smøla, som var Skei Grande sitt døme, burde bli styrt frå statleg hald i ein eigen budsjettpost på statsbudsjettet. Og litt populistisk la ho til at folket var dei beste til å styre biblioteka, ikkje staten.

Så kanskje skal vi legge bibliotekmilliarden død? Det er heilt usannsynleg at denne regjeringa nokonsinne vil gå inn for ein slik milliard. Vi skal likevel fortelje dei gode historiene om at satsing nyttar. Vi har i alle fall ikkje tenkt å gå i noko sutrefelle. Vi veit betre.

Mariann Schjeide
Leiar av Norsk Bibliotekforening

© MARIAN BRUNSTAD

Medlemssider fra
Norsk Bibliotekforening
– et bilag til Bok og Bibliotek

Innhold:

Leder	s. 1
Frankfurt og Bokåret 2019	s. 2-3
Bokbåten Epos	s. 4-5
Intervju med biblioteksjef Hilde Merete Gjessing	s. 6-7
Medlemsintervjuet	s. 8

Ansvarlig for bilaget: Mariann Schjeide
Kontaktperson for bilaget: Cecilia Elsen

ce@norskbibliotekforening.no,
tlf: 23 24 34 38

Grafisk design: Malin Redvall,
malin@reddesign.no

Generelle henvendelser til Norsk Bibliotekforening:
nbf@norskbibliotekforening.no,

Nettsider: www.norskbibliotekforening.no

FOTO: THORSTEIN J. VILHJALMSSON

Bokmessen i Frankfurt i 2011

Norsk litteratur i sentrum i 2019

I 2019 er Norge gjesteland på Bokmessen i Frankfurt, og norsk litteratur skal også feires hjemme i Bokåret 2019.

Tekst: Cecilia Elsen

For i 2019 er det nemlig 500 år siden den første trykte boken kom til Norge! Regjeringen vil da satse på norsk litteratur, både nasjonalt og internasjonalt.

Kulturminister Trine Skei Grande, nasjonalbibliotekar Aslak Sira Myhre og prosjektleder for Bokåret 2019 Liv Gulbrandsen

Satsing på norsk litteratur

Neste år er Norge hovedland på Bokmessen i Frankfurt, og Regjeringen tildeler 30 millioner kroner for å synliggjøre norsk litteratur internasjonalt. Bokmessen er «verdens største salgsmesse for bøker og den internasjonale bokbransjens viktigste møteplass». I Frankfurt møtes både forlag, forfattere, oversettere, interesseorganisasjoner, bokhandlere og andre. Denne muligheten vil rette internasjonalt oppmerksomhet ikke bare mot norsk litteratur, men også mot norsk kultur. «Erfaringer fra tidligere hovedland viser at både litteraturen og kulturen forøvrig får et enormt løft, i flere år både før og etter selve bokmessen», skriver Den norske forleggerforening.

Bokåret 2019

Tirsdag 29. mai inviterte Kulturdepartementet og Nasjonalbiblioteket representanter for biblioteksektoren, bokbransjen og organisasjoner som fremmer norsk litteratur til Deichman Tøyen. Kulturministeren Trine Skei Grande og direktør for Nasjonalbiblioteket Aslak Sira Myhre annonserte en glad nyhet: Regjeringen deler ut 30 millioner kroner i anledning Bokåret 2019! Ved å bevilge samme summen til både Bokmessen og Bokåret vil Regjeringen satse like mye på norsk litteratur nasjonalt som internasjonalt.

I 2019 er det 500 år siden de to

første trykte bøkene kom til Norge! Nasjonalbiblioteket ønsker at dette markeres med 500 arrangement i 500 bibliotek og har ansatt Liv Gulbrandsen som prosjektleder for Bokåret 2019. Gulbrandsen er nåværende leder for Leser søker bok, hun er også forfatter og formidler og har vært programleder på barne-TV.

Skal du være med?

Nasjonalbiblioteket skal fordele midlene som Regjeringen bevilger og «vil nå gå i dialog med andre organisasjoner som fremmer lesing for å planlegge prosjekter som skal skape interesse og begeistring for bøker og litteratur og lesing». Bibliotek og andre organisasjoner kan søke om midler fra høsten 2018 til 500 arrangement i 500 bibliotek i Bokåret 2019.

«Det må være gode søknader og gode arrangementer. Jeg forventer mye og det mener jeg at jeg har grunn til. Jeg vil at folk skal benytte seg av denne muligheten, og utvikle nye formidlingsmuligheter. Jeg vil se at folk tar en risk og ikke bare spiller det trygt», sier Gulbrandsen.

Alle bibliotek kan søke, og Norsk Bibliotekforening håper at en god blanding av folke- skole- fag- og forskningsbibliotek sender inn en søknad!

Bokåret 2019: Ja, vi elsker bøker!

I oktober 2019 er Norge gjesteland under Bokmessa i Frankfurt i Tyskland. Samtidig har regjeringa lovet 30 millioner kroner til Bokåret 2019 i Norge. Neste år kan bli en skikkelig feiring av boka og norsk litteratur. I denne feiringa er bibliotekene selvskrevne medspillere.

På vegne av Litteraturpolitisk utvalg i NBF
Ole IB Storø

Norsk litteratur er i vinden og får stadig mer internasjonal oppmerksomhet. Forfattere som Jo Nesbø, Karl Ove Knausgård og Maja Lunde har alle opplevd stor suksess i utlandet med sine bøker. Bare for å nevne noen. Siden Norge blir gjesteland på verdens største bokmesse, er det stor sjanse for at flere norske forfattere vil oppleve at deres bøker blir etterspurt av utenlandske forlag.

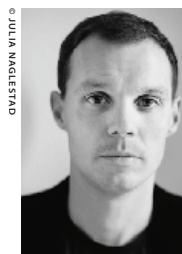
Bokmessen i Frankfurt

Frankfurt kommer til å være en viktig arena for å fremheve ikke bare norsk litteratur, men også andre kunst- og kulturfelt for et internasjonalt publikum (og marked). Staten og bokbran-

sen bruker over 50 millioner kroner på Frankfurt 2019, og man kan selvsagt diskutere hvorvidt bruken av disse midlene er hensiktsmessig eller ikke. Men det har lite for seg, i hvert fall nå som avgjørelsen er tatt og Norge kommer til å være gjesteland under Bokmessa. Da må vi heller utnytte mulighetene som åpner seg. For dette er ikke bare en mulighet for Norge som litteraturland på selve bokmessa, men også en mulighet for oss som til daglig jobber med formidling av litteratur her hjemme i Norge. Når kulturminister Trine Skei Grande i tillegg legger 30 millioner kroner på bordet til et Bokår i Norge, ligger mye til rette for at boka og litteraturen vil skinne ekstra i 2019.

Utvalg for litteraturpolitikk oppfordrer til å søke om midler

Litteraturpolitisk utvalg i Norsk Bibliotekforening (NBF) oppfordrer alle til å bruke både Frankfurt og Bokåret til å vise fram hvilken kreativitet og gjennomføringskraft som finnes blant bibliotek og bibliotekarer rundt omkring i Norge. For selv om Bokår-midlene ikke sikrer drift i bibliotekene og er et engangsbeløp, gir de oss sjansen til å videreutvikle ting vi allerede gjør eller etablere nye aktiviteter som vi ønsker å sette i gang. Så la oss si ja, takk, iklle oss formidlingsshatten og bruke både Frankfurt og Bokåret til å gjøre noe spennende og interessant med bøker og litteratur i sentrum. La oss se på disse initiativene som en inngang til

Ole Ivar Burås Storø, leder for Litteraturpolitisk utvalg og hovedstyremedlem i NBF.

å skape aktivitet og oppmerksomhet rundt utgivelser innen forskjellige sjangre og til diverse målgrupper. La oss bruke dette som et påskudd til å løfte frem bøker vi elsker, både de som er representert på messa i Frankfurt og de vi selv mener burde vært representert. La oss formidle litteratur i ulike varianter og på ulike måter, og arrangere et mangfold av litterære aktiviteter i bibliotekene.

500 arrangement i 500 bibliotek

Nasjonalbiblioteket har fått hovedansvaret for å forvalte midlene. Direktør Aslak Sira Myhre ønsker seg i Bokåret 500 arrangement i 500 bibliotek for å markere at det er 500 år siden den første norske boka ble trykt. Det skal han få, ikke sant?

Messeområdet i Frankfurt 2017

Utvalg for litteraturpolitikk

- Utvalget tar selvstendige initiativ til oppfølging av virkeplanen.
- Rådgivende organ i spørsmål som innkjøpsordningen og litteratur-, lese- og språkpolitikk.
- Utvalget følger med i aktuell samfunnsdebatt innenfor disse spørsmålene.
- Utvalget har dialog med Utvalg for digital tilgang og Opphavsrettsutvalget.

Leder: Ole Ivar Burås Storø

Øystein Espe Bae

Stig Elvis Furset

Rita Mundal

Åse Kristine Tveit

Live Slang

Bokbåt-saken: lenge leve Epos!

Bokbåten Epos sin framtid har vært under press. 4. juni 2018 bestemte fylkesutvalet i Møre og Romsdal at bokbåten skal være i drift ett år til, før ny vurdering. Her har vi trukket frem noen momenter i saken.

Februar Møre og Romsdal

Fylkeskultursjefen og fylkesrådmannen foreslår å legge ned Epos i et saksframlegg til kultur- og folkehelseutvalet.

«I høve til utlån og tal på besøkande viser utviklinga ein nedgang både i utlån og besøkande. Utviklinga peikar meir i retning av at skolane i større grad ønsker kulturtilbodet, framfor litteraturen», skriver Heidi-Iren Wedlog Olsen og Ottar Brage Guttelvik i saksframlegget *Evaluerings av bokbåtenesta*.

GERLUND BERGAN

Epos i rute.

Rekord besøkstall i Alnes

«Eg kan ikkje hugse at vi har vore så godt besøkt her på Alnes tidlegare», forteller Inger Lise Aarseth, ansatt ved Møre og Romsdal fylkesbibliotek, til lokalavisen Øy-blikk. Der var det nesten 80 gjester om bord da Epos sist besøkte Alnes. Både barn og voksne kunne se på forestillingen «Fabiolas nøkkelreise» i tillegg til å låne bøker.

Epos får besøk

Mars

Mobilis, Norsk Bibliotekforenings spesialgruppe for mobil bibliotekvirksomhet, kritiserer saksframlegget i et leserbrev i *Tidens krav*.

«Det vert peika på nedgang i utlån og besøk. At utlånet går ned bør ikkje vere noko overrasking, sidan det er alt lagt ned fleire stopp i Møre og Romsdal. Omfanget av kansellerte stopp vil også verke inn på utlån – og besøkstal. Dette er moment som må synleggjerast når ein vurderer endringar i utlån og besøk», skriver Mobilis.

Mai

«Bokbåten må fornyast, ikkje leggst ned», skriver Norsk Bibliotekforenings leder i *Sunnmørsposten*.

Mariann Schjeide foreslår å videreutvikle bokbåten ved å: ha debatter om bord, invitere innbyggere der båten stopper å være med på diskusjoner, ha foredragsholder for voksne eller utvidet litteraturformidlingen om bord til voksne. Til syvende og sist: «Ver mindre oppteken av utlån. Utlån er mindre viktig enn besøk. Det er bruken som er viktig», skriver NBFs leder.

Mai

«Bokbåten er for dyr og gamaldags» skriver Lisa Alvestad, biblioteksjef i Haram kommune, i *Sunnmørsposten*.

Alvestad skriver at gode bibliotek skal fungere som møteplasser for lokalsamfunn. Ifølge biblioteksjefen kan ikke bokbåten utvikle seg i den retningen, noe som gjør tilbudet lite tilpasset dagens samfunn.

Juni

«Kultur- og folkehelseutvalet valde ikkje å følgje innstillinga, men gjekk for vidare drift. [...] Dermed er det bestemt eitt år vidare drift, med ei ny sak neste vår med både scenario framhald og nedlegging av tenesta, og korleis dette kan styrke fylkesbiblioteket si rolle som regionalt som regionaltkompetansesenter og nav for bibliotek og litteraturformidling i fylket», skriver Bokbåten Epos på Facebook.

Bokbåten Epos i drift ett år til!

EPOS

Epos får besøk

Hvorfor NBF er for videre drift av bokbåten

«Dette er et flott tilbud for oss som bor utenfor byene og som stimulerer lese og kulturlysten, spesielt hos barn», kommenterer en bokbåtbruker på Epos sin Facebook-side 5. juni 2018.

Dette er et viktig poeng! «Bygdefolket som får besøk av Epos to gonger i året, er ikkje av dei som er storforbrukarar av offentlege kulturkroner resten av året. Bokbåten er ein viktig del av den kulturelle grunnmuren, som skal sikre ytringsfridom, mangfald

og tilgang på kulturopplevingar i distrikta så vel som i byane», skriver spesialgruppa Mobilis.

I *Handlingsplanen 2018-2020* står det at «Norsk Bibliotekforening skal løfte frem mobile bibliotek for å sikre tjenestetilbudet til alle, uavhengig av hvor de er og hvor mobile de er». Vi må ikke legge ned mobile tjenester, men heller utvikle dem i takt med bibliotekloven, slik at de forblir relevant for dagens samfunn.

Intervju med Hilde Merete Gjessing

Hilde Gjessing er biblioteksjef i Giske kommune i Møre og Romsdal. Tidligere har hun jobbet på fylkesbiblioteket i Møre og Romsdal, som har ansvaret for driften av Epos i fylket. Hilde har selv hatt 13 turer med bokbåten og har sett hva bokbåten tilfører små steder.

-Kan du beskrive en arbeidsdag på bokbåten?

-En arbeidsdag begynner med at båten starter å gå for å komme til neste bokbåtstopp, hvis vi ikke har kommet dit allerede kvelden før. Omkring kl. 8 er det frokost sammen med de andre før klargjøring av biblioteket. Det må se ordentlig ut før de første skoler og barnehager kommer kl. 9. Det kan komme masse barn om bord!

Det er et vakkert syn å komme med båten inn mot kai der det står entusiastiske (og som oftest regnkledde...) barn som venter. Et stopp varer i en og halv time, med en halv times underholdning først. Og så er det utlån og lesing den siste timen. Vi får også inn bøkene fra forrige tur som må leveres inn og eventuelt repareres. Og så er det videre til neste sted for å rekke 2 stopp innenfor skoledagen. Vi må rydde i hyllene mellom

stoppene, og sette på plass bøkene som har blitt innlevert. Det er alltid en bibliotekar som tar imot innleveringer og låner ut, og en annen bibliotekar som hjelper til å finne rett bok til rett barn. Så er det familiestopp på ettermiddag/kveld, et åpent stopp hvor familier kommer om bord. Og det er samme opplegg: forestilling først og utlån etterpå. Enkelte dager kan vi ha opp til 4 stopp, men det er sjeldent. Og så har vi kveld og vi spiser middag sammen. Vi er som regel 5 stykker om bord: 2 bibliotekarer, 1 kultur (musiker/skuespiller/klovn osv.), skipperen, og 1 som er både matros, maskinist og kokk. Alle har hver sin lugar.

-Hvem er bokbåtbrukere?

-Tilbudet er hovedsakelig retta mot barn, men det kommer også voksne og eldre. For eksempel vet vi om tre damer på et bestemt stopp som er glad i å strikke. Da setter vi fram nye strikkebøker når vi kommer dit. De er veldig glade for at vi husker dem. Man blir kjent med folk og deres smak på samme måte som på et vanlig folkebibliotek.

-Hva skiller ellers det tilbudet fra et «vanlig» bibliotek?

-At det er en båt som kommer med bøker, leseglede og underholdning til ei kai nært der du bor.

-Lisa Alvestad, biblioteksjef i Haram, skriver at tilbudet er lite tilpasset dagens samfunn.

-Sammenliknet med nybygde bibliotek rommer ikke Epos noe moderne bibliotek-

lokale. Men det er da fullt mulig å forbedre bibliotekrommet på Epos. En oppgave for bibliotekarkitekten Aat Vos? Dessuten er det vel innholdet som er viktigst, og det er det jo mulig å gjøre noe med.

-NBFs leder Mariann Schjeide foreslår f.eks. å ha arrangement og debatt om bord, er det noe som kan la seg gjøre?

-Absolutt! Bokbåttilbudet må moderniseres fremfor å legges ned. Vi driver jo kontinuerlig med videreutvikling av bibliotektilbudet i bibliotekene på land. Det er fullt mulig å legge opp til større og mindre arrangement og debatter om bord, gjerne i samarbeid med de lokale folkebibliotekene.

-Har du konkrete forslag på hvordan det kan gjøres?

-Jeg mener at bokbåten kan bli en spennende arena for samarbeid om kulturtilbud og arrangement i fylket. At fylkesbibliotekets rolle på bibliotekfeltet er endra, er vi helt innforstått med. Vi er imidlertid mange bibliotekarer i fylket som har god erfaring i å drive bibliotek, og som gjerne vil bidra. Utgangspunktet må da være Hordaland-smodellen, der et folkebibliotek tar på seg driften, med samlingsutvikling, ruteplanlegging og kontakten med stoppene. Det må vel være lov å påpeke at bibliotekarer som daglig har kontakt med bibliotekbrukere i alle aldre, vil være bedre rustet til både å foreta innkjøp og formidle rett bok til den enkelte låner om bord. Jeg tror det vil være en god idé å hyre inn bibliotekansatte i fylket som har lyst til å være med ut. Bibliotekarene vil få impulser

NBF tidsskriftformidlingen anbefaler

Fra Fysikkens Verden er Norsk Fysisk Selskaps medlemsblad. Tidsskriftet kommer ut hvert kvartal og inneholder artikler om hva som foregår innen norsk og internasjonal fysikk. Språket i bladet er lett forståelig og faguttrykk blir forklart. Magasinet anbefales spesielt til biblioteker ved videregående skoler som et godt supplement til fysikkundervisningen. Alle fysikkinteresserte er velkomne til å tegne abonnement, enten via NBTF Interaktiv eller ved å sende oss en e-post.

Send oss en e-post, eller ring oss, så forteller vi deg hvordan vi kan gi dere en enklere tidsskriftshverdag!

Telefon: 23 24 34 30

E-post:
tidsskrift@norskbibliotekforening.no

Hilde Merete Gjessing, biblioteksjef i Giske kommune i Møre og Romsdal.

fra andre bibliotekbrukere enn de de vanligvis møter. Og ved at man er 2 bibliotekarere som ellers ikke jobber sammen, vil kunne man underveis kunne utveksle erfaringer om f.eks. formidling og samlingsutvikling. På kveldstid kunne bibliotekarene ha enkle arrangement som strikk og lytt, lyrikk-kveld, bokprat osv. om bord. Dette kan føre til større kreativitet og tettere samarbeid mellom kommunene.

-Epos skal jo være i drift ett år til.

-Ja, det er heldigvis politikere rundt i fylket som taler varmt om bokbåten! Det hadde vært spennende om noen av de ideene vi har spilt inn kunne prøves ut allerede fra høsten av. Men jeg er redd at de velger å kjøre bokbåten som de har gjort, og at vi befinner oss i samme situasjon igjen neste vår. Fylket har ikke tatt kontakt med bokbåtkommunene før de satt i gang prosessen, heller ikke med brukere. Skipperen, som har vært et samarbeidspartner i 15 år, fikk tilfeldigvis vite om evalueringen av bokbåten via ei lokalavis, og Hordaland fikk vite det av skipperen.

Nytt og nyttig

Sekretariatet

Ekspertutvalg for opphavsrett

Harald Bøhn (NTNU) er valgt til å erstatte Kristine Abelsen i EBLIDAs ekspertutvalg for opphavsrett (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations).

Aksjon skolebibliotek

Aksjon skolebibliotek har hatt møte med statssekretær Rikke Høistad Sjøberg i Kunnskapsdepartementet. Her ble bl.a. statistikk for skolebibliotek, utvide innkjøpsordningen til å gjelde skolebibliotek og lesestimuleringsmidler tatt opp.

PLIA

Norsk Bibliotekforening har støttet Palestinsk bibliotekforening med å betale foreningens medlemskontingent i IFLA. Arbeidsutvalget har vedtatt å forlenge den nestøtten til og med 2022

GDPR

Norsk Bibliotekforening forsøker å ha orden i sysakene sine og har laget en Personvernerklæring som er lagt ut på våre hjemmesider. Personvernerklæringen forteller hva vi oppbevarer av personopplysninger.

Nye utvalg i NBF

Styret har oppnevnt nye utvalg. Utvalg for spill er helt nyopprettet og Utvalg for e-bøker er utvidet til å hete Utvalg for digital tilgang. Se alt på våre nettsider www.norskbibliotekforening.no

Nominer til Årets bibliotek

Vinterens vakreste eventyr! Nominer og fortell om hvorfor ditt forslag bør vinne den gjeveste prisen et bibliotek kan få. Send e-post til: ce@norskbibliotekforening.no

Søknad om støtte til Årets bibliotek

Foreningen har søkt Kulturdepartementet om støtte til Årets bibliotek. Vi søker bl.a. om å lage et eget design for prisen og gjøre prisen mer kjent.

Biblioteksjef Anette Kure

Medlemsintervjuet

-Du er godt kjent med Norsk Bibliotekforening. Du har tidligere vært nestleder, konstituert leder en kort stund og du satt i styret i mange år. Hvordan har NBF utviklet sin synlighet gjennom årene?

-NBF har (i de årene jeg har vært aktivt med i styret) arbeidet systematisk med å sette dagsorden, gi innspill til sentrale myndigheter, skrive kronikker og kommentarer og holde kontakten med kulturjournalister i aviser, radio og TV. Møysommelig og systematisk arbeid, som nå gjør at NBF og bibliotek er synlig i media på en helt annen måte enn det var.

-Hvordan er det å være biblioteksjef i en tid med så mange endringer?

-Jeg har verdens morsomste jobb. Det er veldig interessant og utfordrende, og ikke minst givende å få jobbe med en så positiv tjeneste som bibliotek. Jeg opplever å ha stor handlingsrom til å forme biblioteket og dets tjenester, samtidig som det er veldig utfordrende å få de økonomiske ressursene til å strekke til.

-Hva slags bibliotekpolitiske saker opptar deg?

-Bibliotekstruktur i et kom-

munenorge i endring. Jeg er også opptatt av litteraturformidling, bibliotekene som vital infrastruktur i norsk språk- og litteraturpolitikk og bibliotek som verktøy i stedsutvikling.

-Hvorfor er det viktig å være medlem av Norsk Bibliotekforening?

-NBF er en forening som nyter stor respekt hos sentrale myndigheter. Skal vi få større gjennomslagskraft må vi være så mange medlemmer som mulig.

-Hvordan tror du fremtidens bibliotek ser ut?

-Jeg tror fremtidens bibliotek er sterke, vitale aktører i lokalsamfunnene, med plass for aktiviteter, kunnskapsproduksjon, gode møter, meningsbryting. Et sted der litteratur og kunnskap står i fokus.

-Hva har du lyst til å lese mer om på medlemssidene våre?

-Hva NBFs ulike organisasjonssledd arbeider med. Ellers synes jeg medlemssidene har blitt veldig gode.

Navn: Anette Kure

Medlem siden: 1992

Stilling: Biblioteksjef på Sarpsborg bibliotek

Tillitsvalgtes møteplass – Organisasjonsmøte 2018

17.-18. oktober.

Det blir Organisasjonsmøte for foreningens tillitsvalgte 17.-18. oktober. Møtet starter onsdag kl. 15.00 og avsluttes torsdag kl. 15.00. Lokallag, spesialgrupper og utvalg får invitasjon i løpet av september, men sett av dato allerede nå.

Vi møtes, snakkes, inspireres og lærer. Øystein Stabell, Oppland fylkesbibliotek

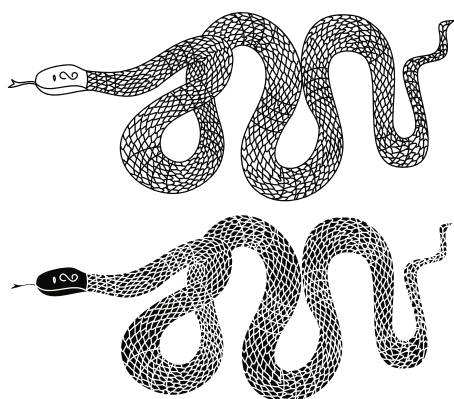

Ole Brumm og eget bibliotek

I sommer ble hertuginne Kate og prins Williams tredje barn, prins Louis, døpt, og britiske Metro kunne avsløre at den lille prinsen fikk en gave litt utenom det vanlige av sin onkel, prins Harry. Ifølge avisen skal Harry ha gitt den første utgaven av den originale Ole Brumm-boka fra 1926 i gave. Boka skal være verdt om lag 8 000 pund (ca. 85 300 kroner). Men hva er vel en sjelden bok verdt uten et skikkelig sted å oppbevare den? Heldigvis har onkel Harry tenkt på alt, så han har også lovet å bygge et eget bibliotek til nevøen. ■

Fant slanger på biblioteket

Et bibliotek i Washington DC måtte nylig evakueres etter at det ble oppdaget slanger inne i lokalet. The Washington Post skriver at en bibliotekar først oppdaget én slange. Vedkommende valgte da å fange slangen og kaste den på dør. Senere samme dag oppdaget en annen bibliotekar to nye slanger mellom bokhyllene. Da valgte de å ringe skadedyrkontrollen og stenge biblioteket inntil reptilene var fjernet. Etter to dager ble biblioteket erklært slangefritt. ■

Velge riktig lesebrett

Lesebrett blir stadig mer populært, og konkurrentene til Amazon Kindle blir stadig flere. Hvilken bør du velge? Ifølge en fersk test gjennomført av ABCnyheter.no, er det fortsatt veteranen som leverer best. Testvinner ble nemlig Amazons toppmodell, Kindle Oasis. Denne har blant annet stor og fin skjerm og den er vanntett. For mange kan riktignok Oasis' stive pris være avskrekkende. Testen trekker fram to rimeligere alternativer. Er du opptatt av vanntetthet og stor skjerm, vil Kobo Aura One slukke lesetørsten samtidig som den sparer deg for godt over tusenlappen. Er du derimot fornøyd med standardstørrelsen (6 tommer), og en mindre hyppig badekarleser, er Kindle Paperwhite et godt valg. En ulempe med både Paperwhite og Oasis er riktignok at de ikke støtter EPUB-formatet, et format mange norske nettbøker leveres i. Man unngår dette problemet ved å konvertere filene til et annet format, men dette vil naturligvis gjøre prosessen noe mer kronglete. ■

Bukkene Bruse på Badeland blir film i Sør-Korea!

Bjørn Rørvik og Gry Moursunds bildeboksuksess, Bukkene Bruse på Badeland, er solgt til Sør-Korea. Der blir det ikke bare bok-utgivelse, men også en tegnefilm! Det vil si, det blir en e-bok som inneholder både animerte elementer og skuespillerstemmer.

Som et av verdens mest høyteknologiske land, har Sør-Korea vært tidlig ute med å utforske nye teknikker, formater og plattformer for å tiltrekke seg lesere, noe som samtidig skaper merverdi for papirbøkene. ■

Lesersørvis

– Lesersørvis handler om å matche bok med låner, sier Elise Kiær Salmi fra Telemark fylkesbibliotek.

TEKST: KJETIL S. GRØNNESTAD
FRILANSJOURNALIST

Verktøy. – Det som virkelig er nyttig er å få verktøy til å tenke på noe annet enn plot i formidlingen, sier Anette Prøis Fearnley, skolebibliotekar ved Nesbru vgs. Foto: Jan Fredrik Dahl

Nettkurs. – Jeg jobber med å utvikle et nettkurs i lesersørvis, sier Elise Kiær Salmi fra Telemark fylkesbibliotek. Foto: Dan Riis

Metodene i prosjektet lesersørvis skal styrke litteraturformidlingen overfor lånerne, en kjerneaktivitet som hadde manglet en tydelig strategi.

– Lesersørvis setter dette i system. I samtale med lånerne får man dem til å beskrive hva som appellerte med boka, slik at bibliotekaren kan finne ei liknende bok. Det betyr ikke at boka skal ha tilsvarende handling, men at den har de samme appellfaktorene, understreker Salmi.

Fra USA

Hun har overtatt ansvaret for lesersørvis etter det avslutta prosjektet som opprinnelig ble startet opp hos Telemark fylkesbibliotek av Vanja Øyrås i 2014. Bibliotekarer fra hele landet er kurset i lesersørvis, enten i Skien eller lokalt.

Metoden som blant annet inkluderer appellfaktorer, hurtiglesing og bokbeskrivelser, har bakgrunn i det amerikanske Readers Advisory-miljøet der Joyce Saricks er en foregangsperson.

Det populære med metodene er at de ikke representerer noe helt nytt, men i stedet er en systematisering av litteraturformidlingen.

Nyttig

Av de tre metodene, er det appellfaktorer som er mest brukt ute i bibliotekene. Den metoden hjelper bibliotekaren i å flytte fokus fra seg selv og over på låneren.

– Det er lett å gå i fella og formidle bøker man liker selv. Men vi skal være profesjonelle og distansere oss fra våre egne vurderinger, sier Salmi.

Anette Prøis Fearnley ved Nesbru videregående skole i Asker, har god nytte av appellfaktorene når hun prater med elevene.

– Når jeg foreslår bøker, prøver jeg å få tak i hva slags tempo og stemning de er ute etter i ei bok. Det er disse faktorene leserne er minst villige til å bytte ut, sier hun.

På Sølvberget i Stavanger, har appellfaktorene endret måten bibliotekarene vurderer bøker på internt i organisasjonen, blant annet når man presenterer bøker man nettopp har lest på de interne morgenmøtene «Bokprat» hver fredag.

– Nå er vi mer bevisste på å finne bokas appellfaktorer i stedet for å gjengi et handlingsreferat. Det er viktig å konsentrere seg om appellfaktorene fordi vi har kort tid med lånerne i en formidlingssituasjon, sier Gunhild Nordbø og Mette Langeland.

På Nesbru understreker Fearnley hvor viktig det er å finne ut hva leseren egentlig likte med boka, for å kunne finne ei tilsvarende som han eller hun kan like.

– Hvis det er Askeladden-fortellingen leseren liker i «Jeg er Zlatan», er det viktig å vite dette når vedkommende skal låne ei ny bok. Hvis ikke er det fort gjort å tro at leseren likte boka for fotballens skyld, sier hun.

Også i Kristiansand har kurset i lesersørvist vært nyttig.

– Jeg har blitt tryggere i å finne bøker til lånerne blant bøker jeg ikke leser selv. Intervjuteknikken i lesersørvissamtalen er bra for meg, fordi vi ikke hadde undervisning i det på studiet på Blindern, sier litteraturformidler Camilla Gulbrandsen.

Gir oversikt

Hurtiglesing skal gi bibliotekarene bedre oversikt over litteratur de ikke leser av personlig lyst. Denne metoden brukes blant annet av innkjøpere og av de som skal presentere bøker for skolelever og barnehager. Flere har nok benyttet metoden før, uten at den hadde et navn.

– Nå har vi lært at dette ikke er venstrehåndsarbeid, men noe man kan bruke systematisk. Det er ikke flaut at man ikke rekker å lese alt. Det er bare sånn det er, sier Fearnley.

Å skrive gode bokomtaler, uten å bruke mye plass på handlingsreferat, er også en godt brukt metode. Ikke minst legger bibliotekarene i Stavanger ned mye arbeid i brosjyrer som også sendes ut til kollegene i fylket via Rogaland fylkesbibliotek.

– Brosjyrene er nyttige for de som ikke vil eller våger å prate med en bibliotekar, poengterer Mette Langeland.

På Nesbru planlegges det å lage foldere med bokbeskrivelser til høsten.

Gjenbruk. – Informasjonen i brosjyrene gjenbrukes på andre plattformer, som for eksempel i nettartikler, sier Gunhild Nordbø (t.v.) og Mette Langeland på Stavanger bibliotek. Foto: Kjetil S. Grønnestad ►

Relevant. – Sjefene våre mente lesersørvis var viktig og relevant. Vi var seks som dro på kurs, sier Camilla Gulbrandsen fra Kristiansand hovedbibliotek.
Foto: Alf Bergin

Utvikles videre

Vanja Øyrås som startet prosjektet, jobber i dag på Akershus fylkesbibliotek, som er et av flere fylkesbibliotek som kurser i lesersørvis i dag. Hun er fremdeles engasjert i metodikken, og har flere ganger vært i Danmark for å snakke om lesersørvis. Hun har blant annet hatt workshop på Lyngby bibliotek. Våre danske naboer har også satt i gang et prosjekt de kaller «Læsekompasset».

– Læsekompasset og lesersørvis har mye til felles. Læsekompasset er et digitalt verktøy for leseveiledning på nett som bruker appellfaktorer som metadata. Appellfaktorene gjør at de ser hva en leser har likt i ei bok, og derfor trolig vil like ei anna, sier hun.

Danskenes mål er å innføre lesersørvis i forlengelse av arbeidet med Læsekompasset.

Hjemme i Norge har Telemark fylkesbibliotek fått støtte fra Nasjonalbiblioteket til å utvikle et nettkurs i lesersørvis slik at enda flere kan dra nytte av metodikken. Elise Kiær Salmi har ansvaret for nettkurset.

Informasjon om Læsekompasset:
<https://centralbibliotek.dk/laesekompasset>

Lesersørvis' viktigste metoder:

Appellfaktorer

- Tempo. Sier noe om fremdriften i boka, om den har god driv, er intens, en pageturner.
- Karakter. Boka drives av karakterene, ikke handlingen. For eksempel om karakteren er troverdig, spesiell, og boka har stort persongalleri.
- Tone. Forteller hvordan boka føles å lese, om man blir glad, redd, urolig.
- Hendelsesforløp. Hvordan historien fortelles. Om historien hopper i tid og sted, om den er kompleks og med mange nivå (altså ikke hva historien handler om)
- Språk-/skrivestil. Om språket er poetisk, ungdomsspråk, rytmisk, billedlig.
- Bakgrunnsramme. Rammen for historien/hvor vi er. Et lokalt sted, historisk eller science-fiction.

Hurtiglesing

- Ved å bruke 10 minutter på å lese ei bok, første kapittel/midten/siste kapittel finner man bokas appellfaktorer, språk og driv.

Bokbeskrivelser

En oppskrift for å skrive bokbeskrivelser på under 100 ord. De inneholder:

- Narrativ hook – for å dra inn leseren
- Bittelitt om plott (det er her man skal kutte ned)
- Kontekst – her puttes appellfaktorene inn

For en leser er appellfaktorene viktigere enn et langt handlingsreferat.

Hvad kunne du godt lide ved bogen?

AV: SARAH ELIZABETH HVIDBERG
BIBLIOTEKAR OG PROJEKTLEDER,
HILLERØD BIBLIOTEKERNE

Sådan kan vi som bibliotekarer spørge brugere, der efterspørger læseinspiration med udgangspunkt i en læst titel. I stedet for at prøve at gætte os til, hvilken bog, der måske vil falde i lånerens smag, kan vi gennem en struktureret samtale blive langt bedre til at foreslå litteratur, der rent faktisk matcher lånerens smag og humør. Det er nemlig ofte ikke en bogs emne, der afgør om læseren har haft en god oplevelse, men derimod tempo, stemning eller skrivestil.

I USA kalder de den praksis «readers' advisory», i Norge kalder de det «Lesersørvis» og i Danmark har vi endnu ikke et godt navn for det, men fælles er målet: at yde en lige så god service, når det kommer til skønlitterære forespørgsler som vi yder, når det kommer til at besvare faglitterære informationsspørgsmål.

Den 7. juni var mere end 60 biblioteksfolk samlet i et brandvarmt lokale i Borgernes Hus i Odense for at kickstarte en revolution i bibliotekerne. Tanken er, at vi også i Danmark skal styrke vores formidlingspraksis ved at tilbyde readers' advisory service i bibliotekerne. Og vi skal bibringe metoden noget helt nyt via Læsekompasset, som er det uundværlige værktøj, der kan understøtte bibliotekarenes hukommelse i mødet med læselystne brugere i udlånet og på nettet.

For hvad gør vi, når låneren på indledningsspørgsmålet svarer «jeg kunne godt lide det metafysiske univers og den sarkastiske tone i romanen»? Vi har måske aldrig læst en bog, der kommer i nærheden af den beskrivelse. Det er her Læsekompasset kommer ind.

I Læsekompasset kan vi browse og søge på termer, der beskriver læseoplevelser. Vi kan lede efter sarkastiske bøger eller romaner, der foregår i et metafysisk univers. Læsekompasset fungerer som bibliotekarens udvidede hukommelse og vil være med til at sikre, at brugeren går

ud af døren med et udvalg af bøger, som vi måske aldrig selv ville drømme om at læse, men som for lige præcis den bruger, er de helt rigtige valg.

Læsekompas-projektgruppen havde til konferencen i Odense inviteret en af forgangskvinderne i USA, forfatteren til grundbogen «Readers' Advisory in The Public Library», Joyce Saricks, til Danmark for at give en introduktion til sit mangeårige arbejde med at udvikle en formidlingspraksis og et sprog for læseoplevelser. Et sprog, der bedre afdækker, hvad det er i bøgerne, der appellerer til forskellige læsere. Et sprog udgjort af adjektiver, som beskriver forskellige facetter af læseoplevelsen.

Fx fortalte Joyce Saricks, at en af de første ting, hun og hendes ansatte opdagede, da de i 1983 begyndte at arbejde med readers' advisory, var, at plot-beskrivelsen var mindre vigtig end oplysninger om romaners tempo og tone. De emneord, vi i dag har på skønlitterære værker i danske biblioteks-systemer, er udelukkende beskrivelser af emne, sted, miljø og handlingens tid. Tempo, stemning, karakterer og skrivestil er ikke indekseret. Det betyder, at bibliotekaren ikke kan slå op på nogle af de parametre, der betyder allermost for låneres valg af bøger. Det ændrer Læsekompasprojektet ved, så skønlitteratur for voksne fremover vil blive indekseret med nye metadata.

Det revolutionerende i tilgangen til litteraturformidling ligger flere steder. For det første bryder vi med det eksisterende objektivitetsparadigme, når vi indekserer med ord, som bl.a. beskriver stemningen i et værk. For det andet sidestiller vi fag- og skønlitteratur ved endelig at give lånere bedre indgang til de skønlitterære værker. For det tredje frisætter metoden og værktøjet bibliotekaren fra at være begrænset af egen smag i litteratur, og flytter fokus fra «at anbefale» til «at foreslå» værker.

Med Læsekompasset og introduktionen af tankerne og metoden bag readers' advisory udvikler vi bibliotekerne indefra. Vi udvikler så at sige på grundydelsen, hvilket set i lyset af de senere års udvikling er tiltrængt i vores sektor. I stedet for at hente ideer til nye services fra andre felter og discipliner er det måske endelig tid til, at vi som fagfolk selv bidrager med noget nyt og brugbart til vores brugere.

Den brugerdrevne research, der ligger bag udviklingen af Læsekompasset, tyder på, at det digitale Læsekompasset også kan hente nye brugere til bibliotekerne, når de opdager, at der endelig er en tjeneste, som hjælper dem med at lære deres egen smag at kende, gør dem i stand til at udtrykke sig og viser vej til nye, gode læseoplevelser. Med Læsekompasset får bibliotekerne en værdig konkurrent til de kommercielle tjenester, der har sat sig tungt på den del af brugernes rejse, der handler om inspiration til læsning. ■

Om Læsekompasset

Læsekompasset er udviklet i tæt samarbejde mellem Hillerød Bibliotek, Rødovre Bibliotek, centralbibliotekerne, Danskerne Digitale Bibliotek og DBC. Derudover har flere end 50 brugere bidraget med input i kvalitative interviews, og en lang række fagfolk fra danske biblioteker har deltaget i seks workshops.

Projektperiode: 1.4.2017

Kontakt:

Projektleder Sarah Elizabeth Hvidberg, shvi@hillerod.dk, Hillerød Bibliotek, Danmark

Følg projektet:

centralbibliotek.dk/laesekompasset

Deling. Det finnes en delingskultur hos danske bibliotek som langt overgår det som gjelder i Norge, mener Børge Hofset, nylig avgått adm.dir i Biblioteksentralen.

Utfordringer og muligheter

– *et blikk bakover – og framover*

Børge Hofset gikk i vår av med pensjon etter å ha vært administrerende direktør i Biblioteksentralen (BS) i 17,5 år. Vi har bedt ham oppsummere noen av erfaringene sine med utgangspunkt i tre overordnede spørsmål.

Bok og Bibliotek: Hva har du opplevd som positivt ved utviklingen siden du overtok lederstillingen i BS i 2000?

Børge Hofset: Først av alt har det vært positivt å møte de mange dyktige medarbeiderne rundt om i folkebibliotekene i Norge, som hver dag gjør en fantastisk jobb med begrensede ressurser. Jeg har blitt direkte imponert over

det engasjement bibliotekarene utviser i arbeidet med å tilby gode bibliotek tjenester for brukerne sine.

Jeg opplever også at det i perioden har vært økende fokus på bibliotekene og den betydning de har for lokalsamfunnene. Samtidig har jeg opplevd det som skuffende at de mange positive utsagn og godord om bibliotekenes betydning i liten grad har blitt fulgt opp

av eierne, altså kommunene, med økte ressurser.

Mer spesifikt vil jeg nevne at det har vært positivt at bibliotekene i økende grad har søkt å ta i bruk ny teknologi og ta en viktig plass i utviklingen av kunnskapsutviklingen i samfunnet. Denne utviklingen har skjedd på tre områder:

Når det gjelder tilbud til brukerne har dette spesielt kommet til utrykk

gjennom arbeidet for å kunne tilby e-bøker og digitale tjenester. På samme måte som markedet for lydbøker aldri hadde utviklet seg uten bibliotekenes engasjement, tror jeg at bibliotekenes arbeid for å kunne tilby e-bøker har vært viktig for å kunne utvikle et marked for e-bøker i Norge. Jeg tror forlagsbransjen har tatt og fortsatt tar helt feil med sin restriktive holdning til bibliotekene. Forlagene frykter at gratis utlån av e-bøker ødelegger for salget av bøker. I stedet burde forlagene forstå at bibliotekene faktisk er med og utvikler gode lesevaner, noe som igjen bidrar til salg av bøker inkludert e-bøker. BS startet svært tidlig med å arbeide med e-bøker i samarbeid med bibliotekene og investerte betydelige beløp i utvikling av løsninger. Forlagene har hele tiden vært negative til å inngå avtaler om salg av e-bøker til bibliotekene og har gjort veien unødvendig lang for å sikre e-bøker til bibliotekene.

Det andre området der bibliotekene har markert seg sterkt, er i arbeidet med formidling samt det å utvikle bibliotekene som arenaer for debatt og arrangementer. Her har bibliotekene gjort en kjempejobb. Dette har bidratt til å styrke bibliotekene.

Et siste område er at bibliotekene i perioden, og i økende omfang, har tatt i bruk ny teknologi. Det gjelder spesielt på det området vi kan kalle boklogistikk. Bibliotekene har i økende grad automatisert utlån og innlevering og tatt i bruk RFID. Dette har bidratt til å effektivisere driften og frigjøre ressurser i bibliotekene til formidling og bedre publikumstjenester. De siste årene har stadig flere bibliotek også tatt i bruk løsninger for utvidet åpningstid uten ansatte, dvs meråpne bibliotek, noe som publikum opplever som positive og utvidete tjenester og bedre service. Uheldigvis er det en del politikere som har sett slike investeringer i effektivisering av driften som en måte å spare penger på i stedet for å se at slike tiltak er med og bedrer tilbudet til innbyggerne. Men også her opplever jeg en økende forståelse fra bibliotekteierne for bibliotekenes betydning for innbyggerne i kommunene. Et tydelig tegn på dette er at KS nå sommeren 2018 også har besluttet å etablere en ressurs som skal arbeide med biblioteksaker.

Ser vi på interne forhold i BS, har jeg helt overordnet opplevd som positivt

at styret i BS helt fra starten var med på å sette deler av egenkapitalen i BS i arbeid. Det hadde tidligere vært en litt konservativ holdning til å investere i utvikling. I stedet var det viktig med penger på bok.

Da jeg startet i BS 1.12.2000, startet vi en strategiprosess der vi etter hvert utviklet konseptet Bibliotekenes Hus. Bibliotekenes Hus skulle ha to grunnpillarer. For det første skulle BS utvikle seg som en viktig aktør for bibliotekene. BS skulle utvikle og tilby strategisk viktige produkter, tjenester og løsninger som skulle bidra til å utvikle bedre bibliotek. For det andre var målet å utvikle et eget fysisk Bibliotekenes Hus som et aktivitetssenter for bibliotekene.

Det førte til at vi alt fra 2002 skilte ut viktige områder i egne selskap og etablerte BS Eurobib og Bibliotekenes IT-senter. Senere etablerte vi BS Undervisning som det ledende skolebokselskapet i Norge. Til slutt kjøpte vi også Norsk bibliotektransport. Dessuten har vi etablert et eget utviklingsselskap (BS Lab) og kjøpt oss inn i danske Redia AS. Det siste var viktig for å få tilgang til ny innovativ kompetanse samt få tilgang til utviklings- og samarbeidskompetanse som har vært så viktig for utvikling av biblioteksektoren i Danmark (se nedenfor).

Det tok litt lenger tid å få utviklet selve det fysiske huset vi hadde lagt opp til. Men da styret i 2014 ga BS anledning til å starte planleggingen av et helt nytt forretningsbygg, var dette en viktig del av fullbyrding av strategiprosessen som startet i 2001. Som alle kjenner til sto det nye bygget ferdig sommeren 2017.

Den dristigheten og tilliten som styret har vist meg og resten av administrasjonen i BS siden jeg overtok roret i BS, har vært utrolig positiv og gjort og bidratt til engasjement og innsats. Hver dag i BS har vært full av positive utfordringer.

Bok og Bibliotek: Hva har du opplevd som «skjær i sjøen» i perioden 2000-2018?

Børge Hofset: Jeg har alt vært inne på noen av skjærene i sjøen – bl.a. kommunenes manglende vilje til å følge opp den økende positive holdningen til bibliotekene med økte ressurser. Et annet skjær handler om forlagsbransjens restriktive holdning til bibliotekene

mht. til e-bøker. Det kan ofte virke som om forlagsbransjen, eller i det minste de store forlagene, er mer opptatt av å kontrollere hele verdikjeden for bøker, framfor å styrke grunnlaget for sin egen eksistens gjennom å utvikle gode lesevaner hos bibliotekbrukerne, som jo er en viktig kjøpegruppe av bøker.

Jeg vil imidlertid nevne noen andre svært viktige forhold hos bibliotekene selv som jeg mener har bidratt til å hemme en ellers positiv utvikling, og som sånn sett har vært et farlig undervannsskjær.

Først av alt vil jeg da nevne det jeg ofte har opplevd som en begrenset evne til samarbeid og deling av kompetanse og løsninger mellom bibliotekene. Norske folkebibliotek ser ofte til Danmark og Nederland når de leter etter gode eksempler og løsninger. Spesielt når det gjelder situasjonen i Danmark, nevnes det også ofte at danske folkebibliotek får langt flere ressurser enn bibliotekene i Norge. Det er også riktig. Men det er ikke hele forklaringen. Danske folkebibliotek har et helt annet syn på og holdning til samarbeid og deling av ressurser. Det finnes en delingskultur hos danske bibliotek som langt overgår det som gjelder i Norge. Danske bibliotek samarbeider også i langt større grad med ulike aktører utenfor selve bibliotekene enn i Norge – f.eks. private bedrifter og offentlige institusjoner. Jeg har vært mye i Danmark og BS har også kjøpt seg inn i et dansk utviklingsselskap, og jeg opplever at delingskulturen og viljen til samarbeid er den absolutt viktigste grunnen til at danske folkebibliotek ligger langt framme. Denne samarbeids- og delingskulturen i Danmark begrenser seg for øvrig ikke til biblioteksektoren, men gjelder på mange andre områder.

På et lederseminar jeg gjennomgikk for mange år siden, var det en psykolog som mente at den danske samarbeids- og delingskulturen hadde sitt utspring i måten jordbruket var organisert på i Danmark, der bøndene i stor grad har delt jorda i teiger. De jobbet på jordene sine om dagen og møttes på vertshuset om kvelden der de løste problemer og diskuterte samarbeid over en snaps. I Norge mente samme psykologen at bøndene jobbet på gårdene sine hele uken uten å se folk, men dro ned i bygda i helgene der diskusjoner ofte endte i krangler og slåsskamper. ►

Alles hus. En viktig tanke bak det nye Bibliotekenes Hus er at alle bibliotek skal oppleve det litt som sitt eget hus, mener Børge Hofset.

Uansett hva som er riktig, er det det et faktum at bibliotekene i Danmark samarbeider lang mer og deler kompetanse og løsninger i langt større grad enn i Norge. Jeg opplever at norske folkebibliotek ofte i større grad er «seg selv nok» og mangler en samarbeids- og delingskultur som i Danmark. Dette er noe av grunnen til at BS har forsøkt å etablere Bibliotekenes Hus som en arena der bibliotekene kan møtes, diskutere løsninger og dele kunnskap og kompetanse. En viktig ledetråd i arbeid med det nye bygget til BS har vært å få bibliotekene til å føle huset også som «litt sitt hus». BS er jo et samvirkeselskap med kommunene som eiere og medlemmer. BS og folkebibliotekene har således samme eier, noe som burde være et godt grunnlag for sammen å skape en arena for videreutvikling av bibliotekene.

Et annet «skjær i sjøen» som jeg tror henger litt sammen med mangelen på samarbeid og delingskultur i Norges, er at noen biblioteker og bibliotekarer ikke ser verdien i et tettere samarbeid med BS og ikke benytter seg av BS som det kommunale samvirkeforetaket det er. Mange kommuner er heller ikke klar over at de er medeiere i BS. Her kunne nok også BS vært flinkere til å etablere gode relasjoner til bibliotekene og eierne. Det arbeides imidlertid nå godt i BS med å styrke relasjonene både til eierne/medlemmene og bibliotekene. Og med det nye bygget til BS ser jeg positivt på utviklingen videre. BS har også i enkelte viktige biblioteksaker samarbeidet godt med KS som interesseorganisasjon for kommunene.

Et siste «skjær i sjøen» er knyttet til det jeg har opplevd som en forvirring rundt norsk bibliotekpolitikk og hvem

som har ansvar for bibliotekene i Norge. Det er kommunene som har ansvar for folkebibliotekene. Men KS og kommunene har ikke forvaltet dette ansvaret godt nok. Dette tror jeg har åpnet for at mange oppfatter at det er Nasjonalbiblioteket som har hovedansvar for folkebibliotekene. Dette kommer bl.a. til uttrykk gjennom Nasjonalbibliotekets strategiplan for bibliotekene fra 2015. Mange oppfattet dette som en nasjonal strategiplan, mens det egentlig var Statens strategiplan for å bidra til styrking av folkebibliotekene. Det førte bl.a. med seg en uheldig anbudsrunde om produksjon av katalogdata til folkebibliotekene der hele anbudsrunderen kom til å dreie seg om tolkning av en ren teknisk/juridisk problemstilling. Regjeringsadvokaten grep inn i prosessen og bidrog til at BS ble forkastet som leverandør. Hele situasjonen rundt

levering av katalogdata fra Nasjonalbiblioteket førte til mye prosessstap, misforståelser og forvirring knyttet til ansvaret for utvikling av bibliotekpolitikk i Norge. Jeg tror bibliotekene hadde hatt mye å vinne på et tettere samarbeid mellom staten og kommunene og en klargjøring av ansvar for utvikling av bibliotekene. Forhåpentligvis vil det skje endringer her hvis KS og kommunene i større grad engasjerer seg i det ansvaret de har som eiere av folkebibliotekene. Dette kunne bl.a. ført til et langt tettere samarbeid også mellom Nasjonalbiblioteket, BS og bibliotekene selv og bidratt til en mer aktiv delingskultur. Et slikt samarbeidsområde er bl.a. videreutvikling av metadata der det skjer svært mye for tiden rundt om i verden, og som er et område som vil utfordre bibliotekenes behov for utvikling av nye tjenester framover.

Bok og Bibliotek: Hva ser du som viktige utfordringer framover?

Børge Hofset: Jeg har alt nevnt noen av de utfordringene bibliotekene står framfor framover. Utvikling av metadata er et slikt område. En helt sentral oppgave for bibliotekene er formidling og kvalitetssikring av informasjon og kilder til informasjon. Med økende grad av digitalisering av informasjon vil stadig mer informasjon finnes på internett. Dette handler ikke bare om hvor informasjon finnes, men også om å skille riktig informasjon fra falsk informasjon, fake news.

Metadata er egentlig data om data, informasjon som beskriver annen informasjon, gjerne en elektronisk fil som et tekstdokument, et bilde eller en film. I framtiden vil brukerne i økende

grad etterspørre annen informasjon enn informasjon om eller som finnes i bøker og skriftlige kilder. Dvs. at brukerne vil etterspørre kilder til informasjon som er lagret på hele internettet. BS utvikler i dag viktige metadata som emneord. Dette er hovedgrunnene til at de fleste bibliotekene fortsatt kjøper Bibbidata fra BS.

I framtiden vil det bli behov for å utvikle metadata videre. Gode metadata vil bli avgjørende for å utvikle nye tjenester som AR (utvidet virkelighet), virtuell læring og tjenester basert på stemmestyring og kunstig intelligens. Slike tjenester vil bli etterspurt i bibliotekene i årene framover, og BS er alt i gang med dette arbeidet. Arbeidet krever både kompetanse og ressurser. Her burde derfor bibliotekene selv, BS og Nasjonalbibliotekene arbeide tettere sammen. Trolig vil det også være behov for samarbeid med eksterne og utenlandske kompetansemiljøer som bl.a. OCLC. BS har bl.a. etablert gode relasjoner og samarbeid til nettopp OCLC.

På samme måten som utviklingen vil kreve investeringer i utvikling av metadata, tror jeg også bibliotekene i økende grad vil etterspørre verktøy og løsninger som kan bidra til bedre formidlingstjenester. Tiden for de tradisjonelle biblioteksystemene som inneholder «alt» bibliotekene trenger til sin formidling, er trolig forbi. Jeg tror at bibliotekene i stadig økende grad vil kreve at informasjon kan formidles på alle plattformer som PC/Mac, mobiletelefoner og nettbrett samt nye løsninger som vil komme framover, som bl.a. smartklokker og digitale briller. Det vil også bli etterspurt talebaserte løsninger.

Hele denne utviklingen vil kreve

gode metadata. I tillegg vil bibliotekene og brukerne kreve og ta i bruk stadig nye tredjepartsløsninger som vil kreve integrasjon mot biblioteksystemene. Også når det gjelder bok- og informasjonslogistikk vil det skje mye, bl.a. når det gjelder automatisering og håndtering av boksamlinger. Noen større bibliotek har bl.a. i dag tatt i bruk såkalt IMMS, Intelligent Material Management Systems, for håndtering av sine samlinger og å effektivisere driften av bibliotekene.

Det vil kreve mye kompetanse og ressurser for å kunne utvikle produkter og løsninger som møter framtidens behov. Deichmanske har sett dette og har derfor satset på å utvikle sitt eget biblioteksystem basert på den åpne standarden Koha. Koha er imidlertid en gammel løsning som krever store egne ressurser for å kunne tas i bruk. Jeg tror at også Deichman med sine relativt store ressurser, etter hvert vil se at de kanskje ikke vil få muligheter for å utvikle løsninger alene.

Hvis jeg til slutt skal oppsummere dette punktet, tror jeg at det norske, og kanskje også det nordiske, markedet er for lite til å utvikle de løsningene som vil bli etterspurt i framtiden. Totalt tror jeg at det i framtiden vil være noen få større aktører som har muskler og kompetanse nok til å delta i denne utviklingen. Det vil bety en stor utfordring for både de norske biblioteksystemleverandørene og andre leverandører av løsninger. Utvikling av en bedre delingskultur samt bygging av internasjonale relasjoner vil derfor bli helt nødvendig i framtiden, noe som medfører nytenking for hele det norske bibliotekmiljøet. ■

FAGFORBUNDET | Yrkesseksjon kirke, kultur og oppvekst

Fagforbundet for deg som jobber i bibliotek

• **Fagforbundet kjemper for lønna di** og for å forbedre og forsvare medlemmenes lønns- og arbeidsvilkår. Skal vi få gjennomslag, er det viktig at vi er mange.

• **Vi forsvarer rettighetene dine.** Med rundt 17 000 godt skolerte og dyktige tillitsvalgte kan du få hjelp når du trenger det.

• **Norges beste innboforsikring.** Når du melder deg inn i Fagforbundet får du Kollektiv hjem som er landets beste innboforsikring.

• **Stipend til videreutdanning.** Fagforbundet har gode stipendordninger for medlemmene. Som medlem kan du få stipend til grunn-, etter- og videreutdanning og kortere yrkesfaglige kurs.

• **Juridisk bistand.** Som medlem i Fagforbundet får du juridisk hjelp til saker knyttet til arbeidsforholdet ditt.

Velkommen som medlem!
Send SMS **Fagforbundet medlem** til 1980.

Finner inspirasjon på finn.no

Marit Eikemo skriver romaner om hus. Om huspriser, meglere, nervøse huskjøpere, byggeår, tilstand, møbleringsstil. Hun skriver i sengen. – Skrivningen er det eneste rommet hvor jeg kan være for meg selv, sier hun.

Forfatteren virker en smule sliten. Distré også, der hun sitter overfor meg og stadig titter ned i mobiltelefonen. I blant sender hun meldinger, ser det ut til. Jeg begynner å føle meg ubekvem – tetter jeg henne? Neida, neida, forsikrer Marit Eikemo, det er bare det at hun ikke har sovet mer enn to-tre timer natten før. Ja, det er helt vanlig, får jeg høre. For hun har fulltidsjobb som leder av Cornerteatret i Bergen, fire barn, et hus å holde i orden, og innimellom skriver hun bøker – og nå er hun midt i lanseringen av sin siste roman, så det kommer mange henvennelser. Det blir ikke mye tid til søvn.

Syv bøker har det blitt hittil. To av dem sakprosa, hvorav en om forlatte hus, «Samtidsruiner», de fem andre skjønnlitterære. For bøkene sine har hun innkassert Mållagsprisen, Årets nynorsk-bok, Nynorsk litteraturpris og Amalie Skramprisen. I sommer var hun festspilldikter på De nynorske festspela i Volda.

Samtidig har hun en karriere med krevende jobber – først som journalist i Bergens Tidende, så som redaktør for Syn og Segn, deretter informasjonssjef for Festspillene i Bergen, fulgt av jobben som festivalsjef for Litteratursymposiet i Odda, og så var hun redaktør i forlaget

Vigmostad og Bjørke. Alt dette før hun ble teaterleder.

Benytter nattetimene

Jeg lurar på hvordan firebarnsmoren får tid til alt. Jeg kan ikke forestille meg at hennes hovedpersoner, for eksempel Agnes i «Alt inkludert», eller Hanne i hennes sistebok, «Gratis og uforpliktende verdivurdering» ville hatt energien eller kompetansen. Romanpersonene hennes oppleves også mindre veltilpasset enn forfatteren – særlig Agnes, som er en person uten fortid og fotfeste i tilværelsen og uten kjennskap til alle de som praktiske småtingene som de fleste av oss tar som en selvfølge. Men heller ikke Hanne, som kan virke som en angstbitersk sosial streber på jakt etter det perfekte huset, den perfekte jobben og den perfekte familien.

– *Er du ekstremt «vellykket», i motsetning til romankarakterene dine?*

– Jeg går ikke rundt og føler meg vellykket, men jeg er glad for de gode tingene i livet. Ingenting har kommet rekende på en fjøl. Det ligger mye hardt arbeid bak, og det har hatt omkostninger. Jeg har for eksempel et føkka søvnmønster. Noen vekker meg alltid, og når jeg er våken har jeg lært meg til

alltid å ha en datamaskin ved sengen. Slik smetter jeg inn en effektiv skrivetime eller to midt på natten uten å ta meg tid til å forflytte meg til et annet rom.

– Men jeg tror ikke at jeg er mindre effektiv enn forfattere som setter av åtte skrivetimer i døgnet. Eller forfattere som har bestemte ritualer før de kan komme i gang med skrivningen. De som må ha et eller annet på skrivepulten, eller må bruke tid på å forflytte seg til en skrivestue utenfor huset for å kunne skrive, mener Eikemo.

– Uten full jobb hadde jeg kanskje skrevet mer, men ikke nødvendigvis mer effektivt. Ideelt sett skulle jeg kunne hatt mer tid til å skrive, men det har vi ikke økonomi til, konstaterer hun nøkternt.

Satire og virkelighet

Når man leser Eikemos til tider svært vittige romaner om hvordan norske nåtids-mennesker lever, kan de virke som ganske saftig satire. Slik har også mange kritikere omtalt dem. Som «presise observasjoner og morsomme dialoger» (Aftenposten), «Her er mykje humor og eit godt strøk ironi, ikkje utan stikk til den sjølvproklamerte norske kultur- og åndseliten.» (Dagsavisen) og «Marit Eikemo skriver med letthet og

driv, noe som gjør denne romanen til en deilig liten sak.» (VG)

Men merkelappen «satire» går forfatteren selv ikke uten videre med på.

– Jeg ser at mange kaller meg satiriker. Det er greit nok, men det jeg prøver, er så presist som mulig, ut fra mitt språk og observasjoner, å se hva som skjer rundt meg. Dette er de livene vi lever i dag. Jeg tar ikke stilling, stiller meg ikke positivt eller negativt til det jeg skriver om. Jeg tar mine karakterer på alvor og forsøker ikke å stille dem ut. Det er bare å kaste et blikk rundt seg, så ser man at verden er relativ satirisk i seg selv.

Når karakterene er litt på grensen til oppløsning, forklarer Eikemo, er det fordi det ikke hadde vært litterært interessant med veldig rasjonelle romanpersoner. Hun liker å sette dem under press og ofte i fritt fall. Romanpersoner må bære en tematikk, og en person som skjuler en stor hemmelighet, slik Hanne gjør i «Gratis og uforpliktende...», kan godt ha utviklet noen karaktertrekk som er uforståelige for andre.

– Hva utforsker du i romanene dine da, hvis du skal fremheve bare én ting?

– Jeg utforsker motsetningen mellom to bevegelser, som jeg mener er en grunnleggende dynamikk i samfunnet vårt. På den ene siden søker vi mennesker sammen. Vi har behov for fellesskapet, samhørighet og kjærlighet. Det har nok mennesker hatt til alle tider. Men det som er typisk for vår tid, er at vi samtidig finner fellesskapene – ekteskapet for eksempel – klaustrofobisk og inntengt. Vi skal først og fremst være oss selv, og vi må stadig komme oss videre i livet. Disse to bevegelsene går i

hver sin retning: søken inn mot fellesskapene på den ene siden, og arbeidet med å løsrive seg på den andre siden. Der tror jeg vi finner mye av svaret på rastløsheten i samfunnet vårt, sier hun.

Eiendom og moral

– Finnes det en politisk kritikk i bøkene dine?

– Det kan det være, men det er ikke noe jeg sitter og planlegger. Det ligger ikke en skjult kronikk eller politisk pamflett i dem. Men det oppstår politiske tema i kombinasjonen av noe universelt og noe tidstypisk. Vi er den første generasjonen hvor vanlige folk har mulighet til å investere i eiendom og skape overførbare verdier for våre etterkommere. Da må man diskutere om vi ikke har plikt til å gjøre dette. Er det moralsk forkastelig å la være? Det tok jeg opp i den siste boken min.

– Tenker du så økonomisk rasjonelt når det gjelder dine egne barn?

– Jeg føler et økonomisk ansvar for dem, så klart. Men jeg tenker mest på huset vårt som et trygt hjem, et samlingssted for hele familien, som skal være et sted der de kan komme tilbake til også etter at de er blitt voksne. Men jeg har bevisst valgt å kjøpe et hus i et område som etter alle solemerker kun vil stige i verdi. Derfor har jeg ikke valgt en av disse funkiskassene som er så moderne. De går alle de andre etter, og da ville vi ha tapt i budrundene. Jeg ser kanskje etter noen kvaliteter som ikke alle er opptatt av. Jeg har gjort mye forarbeid før jeg har kjøpt og solgt bolig. Ingen ting kommer av seg selv, minst av alt eiendomskjøp, det ligger mye arbeid og nitidige undersøkelser bak.

– Et av de aller første ordene jeg merket meg i romanene dine, for du nevner det ofte og det er ikke det vanligste begrepet i skjønnlitteraturen, er «finn.no». Går du ofte på dette nettstedet selv for å sjekke nye eiendommer og kjøpe møbler?

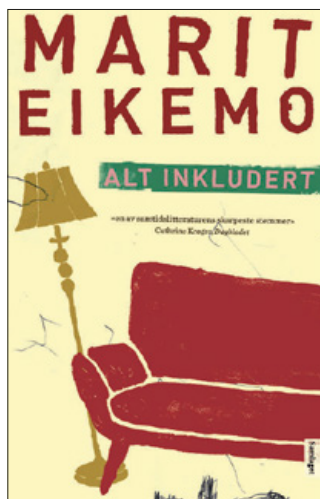
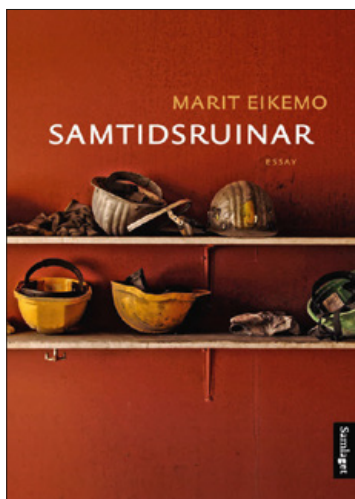
– Ikke nå lenger. Jeg er ferdig med det. Nå bor vi der vi bor. Men siden jeg har det såpass travelt, er det viktig at jeg kan omsette tiden jeg bruker litterært. Jeg kaster ikke bort tiden, men bruker det jeg gjør i skrivingen.

– Er det sant, som en av dine romanpersoner sier, at man kan finne ut om det er mange SV-velgere eller folk som leser Elle Interiør i et område? Sjekket du ditt nabolag før du kjøpte huset du bor i nå?

– Det finnes statistikker for alt, og nabolagsprofiler. Mange sjekker nok slike ting nøye. En dame kom bort til meg i barnehagen – og sa at det huset vi hadde kjøpt gikk for bare én million kroner i 1993. Da tenkte jeg at «jöss, du har gjort dine undersøkelser». Men at hun hadde gjort det er én ting, en annen er at hun fortalte meg det. Det var interessant.

– Hva synes du om eiendomsmeglere?

– Jeg liker godt meglere som karakterer. Det er lett å gjøre narr av dem, man forsøker å utstyre dem med utfordrende synspunkter. Regine, jeg-karakteren i debutromanen min, «Mellom oss sagt», er en saksbehandler i Aetat som har som hobby å gå på visning og ender med å bli megler selv. Dette var i 2006, nå er alle boliger stylda og alt som minner om de som bor der blir fjernet. Den gang kunne man se hvordan de som bodde der levde. Regine liker å gå inn i husene til folk og oppsøker en slags kontakt med de som

har bodd der, prøver å tenke seg hvem som bodde der og hvorfor boligen kom på markedet. Var det etter en skilsmisse? Hadde noen dødd? Jeg har selv kjøpt og solgt to hus og en hytte – med ganske stor suksess.

– *Hvordan vil en megler karakterisere ditt hus og det nabolaget du bor i?*

– Ytre Sandviken? «Etablert villastrøk i en av byens skjulte perler. Et fornemt området bestående av arkitekttegnede boliger med nærhet til både sentrum, fjord og fjell». Mange av husene der har nydelig beliggenhet med spektakulær utsikt, men ikke vårt hus, så det ville nok ha stått «tilbaketrukket».

Skriver intuitivt

Huset familien bor i er fra 60-tallet, arkitekten tegnet det til seg selv og bodde der med familien sin i 20 år, forteller hun. «Ikke av en kjent arkitekt. Men fordi han bygget det til seg selv, er det et veldig godt og solid hus med utsøkt valg av materialer». Møblene er en blanding av ting hun har funnet på finn.no, gjerne fra 60-tallet, noe fra IKEA, «en blanding, som hos de fleste andre». Det er lyse farger, men med en oransje vegg i stuen (fra forrige eier, kanskje hun vi male over den snart), «gode rom med god forbindelse mellom stue og hage,» og alle barna har eget soverom.

– *«Virkelighetslitteratur» er det tross alt ikke, for du er jo ikke identisk med Regine, eller med Hanne, og slett ikke med Agnes...?*

– Nei, det er når jeg skriver sakprosa at jeg bruker mer aktivt og direkte fra eget liv. Sakprosa skal jo kunne etterprøves. Når jeg skriver fiksjon, fungerer det

best når jeg befinner meg i et oppdiktet litterært univers. Noen forfattere virker som om de må skrive ut fra eget liv. Men jeg synes ikke det er så interessant hva jeg henter fra livet og hva ikke. Det interessante er helheten, hvordan man omsetter sine erfaringer og observasjoner. En roman er en litterær konstruksjon, understreker forfatteren.

– Jeg begynner gjerne med et bilde jeg ser for meg, og når jeg ser det veldig sterkt, kan det bli opptakten til en roman. I «Gratis og uforpliktende verdivurdering» var det et porselenshjerter som det står «mobilmfri sone» på, som dingler under spisebordslampen til denne familien, mens både barna og moren holder på med hver sin mobile enhet rundt bordet.

– *Så du skriver intuitivt?*

– Veldig. Jeg tar ofte utgangspunkt i scener som jeg synes har en nerve i seg. Jeg skriver en scene, og så en til, og så jobber jeg scenene sammen etterhvert. Det kan ta lang tid. Jeg flyter ikke på kompetansen fra forrige romanskriving. Det er en ny prosess hver gang. Derfor er det så tungt. Stadig nye ting som må gjennom hodet og utforskes, ting jeg ikke har svar på når jeg begynner. Men titlene kommer til meg tidlig. Som «Alt inkludert». For hvis absolutt alt er inkludert, er også tomheten inkludert, ikke sant?

Det nye dukkehjemmet

– *Planla du og din mann å få så mange barn?*

– Vi hadde tenkt å få to, men så kom det en attpåklatt, og så en til. Det er et ganske stort aldersspenn fra den eldste på 17,5 til den yngste på snart fem. Jeg er glad for at vi romantisk lot

oss rive med. Men man rykker liksom opp en divisjon på kostnadssiden. Vi måtte ha nytt hus, syvseters bil, og ikke minst blir feriene sinnsykt dyre.

– *Det er også veldig viktig å få barn for romanpersonen Hanne i «Gratis og uforpliktende verdivurdering» ...*

– Barn er en sterk drivkraft hos Hanne, hun opplever det som det største i livet. Etterhvert ser hun på vente-og-se-holdningen til Andreas som et svik. For kvinner er det, slik det er lagt opp til, bare en liten luke i livsløpet hvor man kan få barn. Hanne har en sterk drivkraft for fellesskapet, samtidig som hun også kjører et sololøp bort fra fellesskapet.

– *Og intet er gratis, og slett ikke uforpliktende?*

– Nei. Og drømmehuset til Hanne ligger i Lerkeveien.

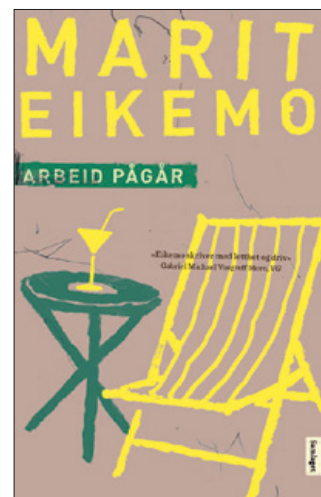
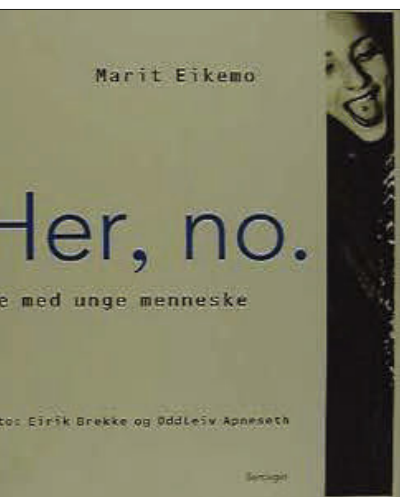
– *Hadde du Ibsens «Et dukkehjem» i tankene da du skrev boken?*

– Hele tiden. Hanne håper også, på sitt vis, at det vidunderlige skal skje. Så gjør hun til slutt det verst tenkelige. Og det er ikke det samme i vår tid som på Ibsens tid, da det verste for en kvinne var å forlate barna.

– *Hva hun gjør, bør vi kanskje ikke rope. Alle har jo ikke lest boken...*

– Nei. Men jeg kan si såpass at det er noe som kan åpne for en politisk diskusjon.

– *Etterhvert viser det seg at denne romanpersonen ikke har så god selvfølelse som hun later som – og det er slett ikke sikkert at hun får det perfekte livet hun drømmer om. Har du i motsetning til dine*

romanpersoner veldig stor tro på deg selv?

– Nå blir du veldig psykologiserende! Jeg vil si at jeg er motivert av en form for trass. Jeg kan bruke mye krefter på å overbevise meg selv om at jeg hverken får til det ene eller det andre, til at jeg blir så overbevist om dette at jeg føler at jeg ikke har noe å tape. Da vekkes trassen i meg: Hvorfor skal jeg ikke få det til? Dette kan vel jeg like godt som den og den, tenker jeg. Og så setter jeg i gang. Det er et slitsomt liv, vil jeg si...

– Da jeg vokste opp, kjente jeg ingen forfattere. Forfatteryrket var ikke noe jeg vurderte. Jeg trodde ikke at det lå innenfor min rekkevidde. Moren min mente jeg kunne bli en veldig god sykepleier, opplyser Eikemo, som vokste opp i Odda.

Får energi av sjauing

– Jeg trodde ikke at jeg kunne bli journalist heller. Det var jo det jeg

begynte som, i Bergens Tidende. Da var det en venninne som oppmuntret meg til å forsøke. Og det var forlaget som oppfordret meg til å skrive fiksjon etter at jeg hadde levert en sakprosbok. Ellers hadde jeg nok ikke turt å skrive noe skjønnlitterært. Jeg føler meg veldig ivaretatt av Samlaget. Det har betydd veldig mye for meg at redaktøren min, David Aasen, og alle de andre, i informasjons- og markedsavdelingen også, har hatt en så sterk tro på meg i mange år. Jeg har en følelse av at de støtter meg, vil meg vel. Nå ser det ut til at den siste boken min selger godt. Jeg er på bestselgerlistene for første gang, og det er jeg glad for, for da får forlaget litt igjen for strevet.

– Tar fulltidsjobben din fra deg energi, eller gir den deg stoff til skrivingen?

– Den gir energi. Jeg liker å være i samfunnet. Jeg vil stå midt oppe i det,

ikke være frakoblet. Når jeg ikke driver med administrasjon eller er i møter, står jeg gjerne i baren på Cornerteatret eller tar imot de som leverer øl og blir med på å sjau, sier Eikemo.

Teaterhuset er et gammelt industribygg fra verftsindustrien og området teatret ligger i, Møhlenpris, er en tidligere litt nedslitt bydel som nå er møtested for kunstnere og kreative sjeler. Et slags Grünerløkka i Bergen. Men noe flagrende bohemliv lever firebarnsmoren ikke.

– Jeg er har tilgang på mange forfatterleiligheter rundt om i Europa, men ofte må du vite i lang tid i forveien når du har en uke til disposisjon, eller du må være der en måned eller tre for å få adgang til dem. Det er uaktuelt for meg. Jeg kan ikke vase rundt i gatene i Paris eller Berlin i månedsvis. Det er veldig lite forfattermystikk over min hverdag.

Marit Eikemo går i bokhyllen

– Les Birgit Alm

– Boligen vår og hvilken betydning den har for oss er et tema i bøkene til Birgit Alm. Mye av det hun skriver har berøringspunkter med mitt forfatterskap. Jeg føler et slektskap med henne, konstaterer Marit Eikemo.

Birgit Alm har skrevet to romaner, «Endelig skal vi le» om en alenemor som har vanskelige boforhold i den ellers velstående Oslo-bydelen Nordstrand, og «Ensom planet» om en enslig kvinne som holder på å rydde en avdød venns kommunale leilighet på Sandaker. Både stoffet og skrivemåten treffer noe i hennes eget forfatterskap, mener Eikemo. Men hun kan også være fascinert av bøker som ikke ligner det minste på hennes egne.

– Jeg har stor sans for Thure Erik Lund og Beate Grimrud. Begge har et språk som nærmest reiser seg fra sidene. Ellers leser jeg Olaug Nilssen og Nils-Øivind Haagensen og Pedro Carmona-Alvarez. Og Frode Grytten selvsagt, som er fra Odda som meg selv. Han er en stor inspirasjon for meg som forfatter, og han var det også som journalist i Bergens Tidende. Dag Solstad er svært viktig for meg. Som

festivalleder av Litteratursymposiet i Odda har jeg vært privilegert som har kunnet invitere nesten alle mine favoritter. Vigdis Hjorth og Kjartan Fløgstad har også kommet flere ganger

– Leser du klassikere iblant?

– I feriene leser min mann og jeg bøker av samme forfatter og diskuterer dem. Den Fremmede av Camus er en stor roman. J.M. Coetzee har også betydd mye for meg, og Nabokovs Lolita er fantastisk. Blant andre ikke-norske må jeg nevne islandske Bergsveinn Birgisson, som er blant mine samtidige, men som gjør noe ingen andre gjør, han har skrevet en helt ny saga om en nesten ukjent vikingkonge, Geirmund Heljarskinn. Å gå så direkte i konfrontasjon med tradisjonen er et fryktløst prosjekt som jeg har stor sans for. ■

Saupstad-Kolstad er en bydel i Trondheim som ligger en mils vei sør for sentrum. Her bor det ca. 5000 mennesker. Bydelen har en variert befolkningsmasse, men her bor det flere med innvandrerbakgrunn enn generelt i Trondheim. En tredjedel av elevene i grunnskolen på Saupstad har innvandrerbakgrunn. En nylig gjennomført beboerundersøkelse 1 i området viser at 87% av innbyggerne trives i bydelen, og 66% synes det er et fint sted å vokse opp i for barn og unge.

Saupstad bibliotek – et sted for ungdom og mange andre

AV ASTRI HOLM
SKRIBENT

Jeg stikker innom biblioteket på Saupstad en tirsdags formiddag etter lunsjtid, hvor jeg har en avtale med avdelingsleder Frode Dalen. Jeg merker med en gang at det er mange folk i lokalene, som har forskjellige gjøremål. Ved kaffemaskina sitter ei dame og leser i ei avis. Jeg går bort og spør om jeg kan stille henne noen spørsmål. Det er greit, og jeg spør hva hun bruker å gjøre her. Jorunn, som er pensjonist, sier at hun går til biblioteket to ganger i uka for å lese lokalavisa Sør-Trøndelag. Den abonnerer hun ikke på, så da er det veldig greit å gå seg er tur til nærbiblioteket. Ellers møtes pensjonistene her en gang i uka. De går en tur til frivillighets-sentralen på Kattem, og kjøper kaffe og karbonade der.

Jeg spør om hun forstyrres av at det av og til kan være for mange ungdommer som snakker høyt her. Det har åpenbart ikke sjenert henne. Hun synes det er hyggelig å være på biblioteket.

I et annet hjørne har fem unge jenter slått seg ned rundt et bord. Selin (12 år) forteller at hun synes det er veldig hyggelig å være på biblioteket. Ofte er hun sammen med venner, hun låner bøker eller hun gjør lekser. Hun synes det er så fint at de også får hjelp til leksene av personalet på biblioteket.

Ivrig bruker.
Avdelingsleder Frode
og Can som bruker
biblioteket mye.

De andre nikker, og framhever at de blir godt mottatt av dem som jobber her. Jeg spør om biblioteket er en erstatning for fritidsklubben som ligger vegg i vegg. De går dit også, men fritidsklubben, som har mange tilbud, er ikke åpen så ofte som biblioteket.

I barneavdelinga sitter ei gruppe

på tre barn. De er på utfukt fra en av barnehagene i området. Den voksne forteller at barna trives her. Utvalget av bøker er stort, og barna «leser» tegningene og tekstene på sin måte. Diskuterer innholdet gjør de også, selv om de ikke kan å lese enda.

Ved det andre barnebordet sitter ei jente i femårsalderen og ser i ei bok. Hun er sammen med mora si, som sitter og ammer

Jeg henvender meg til henne, og hun sier spontant;

Jeg satt nettopp og tenkte på at hadde jeg bodd i USA, kunne jeg ikke sittet og ammet på et offentlig bibliotek.

Etter hvert dukker Frode opp, og jeg får en prat med han. Han har vært leder siden 2013, og forteller at dette er en litt annerledes bibliotekfilial. På

Saupstad bor det ca. 25 % innvandrere, og mange av dem utgjør nå ungdomsgruppa i bydelen. Selv om mange er med og spiller fotball og er med på aktiviteter i fritidsklubben, blir det for lite å gjøre her for mange.

Vi har tatt konsekvensene av denne situasjonen, og ser positivt på at mange ungdommer kommer hit for å være sammen. En del av dem gjør lekser, og vi prøver å hjelpe når tida tillater det. Vi har også et rom for dataspill, som er veldig populært, spesielt for de unge guttene. Ungdommene bruker filialen mer som et sted å være, mens voksne kommer innom for å låne bøker, så går de igjen.

Hva med biblioteket her som kulturarena? Frode forteller at de har prøvd å arrangere møter med ulike tema. Interessen har vært noe variert, men de skal fortsette med denne aktiviteten. Kulturarrangement for barn har imidlertid samla mange interesserte, både barn og foreldre.

Ellers har biblioteket språkkafe hver mandag. Biblioteket på Saupstad var først ute med et språktilbud for mennesker som ville lære seg bedre å praktisere norsk, forteller Frode.

– I forbindelse med «Områdeløft Saupstad» har biblioteket fått penger til å arrangere datakurs for eldre. Kurset har vært veldig populært.

– Nå er det imidlertid noe nytt på trappene. Biblioteket

skal være meråpent på kveldene og i helgene uten at det er ansatte til stede.

Jeg har skrevet kontrakt, og har skaffa meg tilgang til biblioteket på kveldstid og i helgene.

Jeg logger meg inn en kveld, og ser med en gang 10-15 gutter som sitter og prater. Jeg presenterer meg, og spør om det er greit at jeg stiller noen spørsmål. Jeg blir godt mottatt, og de lurer på om jeg er journalist, og hvor det de sier kommer til å stå. En av dem sier at ungdommene er vant til at det ofte blir skrevet en del negativt om dem og Saupstad. Jeg forteller at jeg er skribent for «Bok og Bibliotek», og da er det greit.

Guttene som nå har kommet opp i over tjue i tallet, forteller at de fleste av dem er over atten år, og at dette er det eneste stedet de kan være sammen på i ukedagene. På lørdagene er imidlertid fritidsklubben også åpen for deres aldersgruppe. Men kommer det noen andre mennesker hit om kvelden nå som guttegjengene på 20-30 stk. utgjør stammen her?

De sier at de forstår at de kan virke litt skremmende på andre som kommer innom, men at de er veldig bevisste på å ikke være så høylytte når andre stikker innom. De bevisste har også skrevet under på en kontrakt som forplikter dem å bruke lokalene på en måte som ikke sjenerer andre. De må også rydde etter seg for å oppfylle kravene i kontrakten. Ellers er lokalet videoovervåka.

Guttene er veldig glade for at de har dette stedet, og de berømmer Frode og de andre ansatte fordi de ser dem og har et godt forhold til dem. Det betyr mye. ■

Rapport – Kvantitativ undersøkelse for Saupstad -Kolstad. Rambøll Management Consulting 2014.

Nasjonalbiblioteket

Bibliotekar / samlingsforvalter

- Avdeling Tilvekst og kunnskapsorganisering

Seksjon Magasin og materialhåndtering søker en bibliotekar / samlingsforvalter i 100 % fast stilling lokalisert til Mo i Rana.

Stillingen er for deg som trives med praktisk bibliotek- og samlingsarbeid og omfatter mottak og ordning av Nasjonalbibliotekets fysiske samlinger, registrering, emballering og innlagring av materiale i magasin.

Kontaktperson:

Seksjonsleder Gunhild Myrbakk tlf. 751 21 231

Se fullstendig utlysning og søk på stillingen på www.nb.no

Søknadsfrist: 25.09.2018

Finnsnes i fest

Nok en sensommer betyr et Finnsnes i fest-festival. Lenvik bibliotek hadde igjen en sentral rolle i den ukelange feiringen. Gjennom hele uka ble det vist filmer på biblioteket, både av ny og klassisk karakter, skriver Folkebladet.no. Biblioteket arrangerte i tillegg den tradisjonsrike bokskattejakten for de minste. Også de voksne finnsnesværingene fikk seg en skattejakt i form av bibliotekets bokloppemarked. Her kunne bokelskere hamstre bokskatter til ti kroner per stykk. ■

Erfaren. Katherine Allen har tidligere jobbet som biblioteksassistent og har en universitetsgrad i engelsk fra Oxford.

London kaller norske bibliotekarer

Mange norske bibliotekarer har deltatt på Internet Librarian-konferansen i London i årenes løp. I år feirer konferansen 20 årsjubileum og årets tema er biblioteksinnovasjon.

AV CAROLINE M. SVENSEN
JOURNALIST

Bok og Bibliotek tok turen til London for å høre litt mer om konferansen og hvor langt planleggingen har kommet.

– Vi skal definitivt feire at konferansen har 20 års jubileum i år, selv om hele programmet ikke er helt klart i skrivende stund, sier Katherine Allen. Hun er europeisk direktør for forretningsutvikling i Information Today som er den

organisasjonen som står bak konferansen. Information Today har kontorer i Oxford i England og hovedkvarter i USA. Denne vårdagen møter Bok og Bibliotek henne på Southbank Centre ved Themsen i London. Selv har hun hjemmekontor og tilbringer derfor ikke så mye tid selv ved kontoret i Oxford.

Hennes jobb innebærer blant annet å ha ansvar for de forretningsmessige

sidene av konferansen og omfatter blant annet ansvar for utviklingen av innhold og koordinering av aktivitetene.

Mange ulike roller

Gjennomsnittlig deltar rundt 300 delegater på konferansen hvert år fra mange ulike land. Av disse er 50 prosent av deltagere på konferansen for første gang, mens den andre halvdel har

deltatt på ILI før. Deltagerne jobber på mange ulike bibliotek slik som folkebibliotek, universitetsbibliotek, biblioteker i større kommersielle selskap, og noen skolebibliotek. Også informasjonsforvaltere kan delta, i tillegg til at det er mange forleggere tilstede.

– De som deltar på konferansen har mange forskjellige roller som bibliotekarer og her har de mulighet til å treffe andre som har

valgt ulike karriereveier, sier Katherine Allen. Hun understreker at de prosjektene som presenteres på konferansen ikke behøver å være store, og det som presenteres spenner gjerne fra helt små til veldig store prosjekt. Fellesnevneren er at de har bidratt til en endring i det enkelte biblioteket, og at prosjektene enkelt kan overføres eller tilpasses andre bibliotek.

Hun er klar på hva de ønsker konferansen skal belyse.

– Det å dele brukerperspektivet er en veldig viktig del av konferansen. Noen bibliotek er spesielt gode til å forstå hva brukerne faktisk gjør der og hva behovene deres er, og de greier å dele dette med andre på konferansen, sier Allen.

Prøver å være aktuell

Selv om programmet ikke er helt fastlagt for årets konferanse opplyser Katherine Allen at følgende temaer vil dukke opp i en eller annen form: teknologi og verktøystrender (AI, blokkjede, utvidet og virtuell virkelighet); informasjon i samfunnet, brukerperspektivet, fremtidsutsikter, den endrede rollen for informasjonsforvaltere, ny digital læring, søkeverktøy, samlinger og innhold. Stikkordet her er altså innovasjon.

Konferansen prøver å være så aktuell som mulig og i fjor var hovedtemaene på ILI, kanskje ikke overraskende, hvordan bibliotekene kunne være en motvekt til falske nyheter, hvordan markedsføre bibliotekene for å få mer besøk, i tillegg til å se på nye akademiske publikasjoner og hvordan sikre mer åpen tilgang til disse.

– Hvert år endres programmet litt, men de temaene som blir presentert eller diskutert handler alltid om nye og interessante ting som bibliotekene gjør for å svare på behovene til brukerne eller institusjonene de er en del av, forklarer Katherine Allen.

Norden godt representert

Ifølge Katherine Allen deltar som regel bibliotekarer fra rundt 26 ulike land i store deler av Europa på konferansen hvert år. Men også bibliotekarer fra land lenger unna deltar. De nordiske deltakere pleier å være godt representert.

– Bransjen har jo endret seg mye i løpet av de siste 20 årene, påpeker Katherine Allen.

Hun forteller videre at konferansen nå er delt opp i flere seksjoner, med flere ulike arrangementer og en litt utradisjonell måte å fremlegge informasjonen på.

– Jeg syns at det som er det viktigste med konferansen er muligheten for deltakere å utvide nettverket sitt og alle de nye bekjentskapene som blir dannet her hvert år. Dette aspektet ved konferansen har gjort seg spesielt gjeldende de siste årene og det er nå store Twitter og Linked-In grupper for deltakerne der de kan holde kontakten hele året rundt, sier hun.

Fortsetter samtalen

I tillegg har nyhetsbrevet ILI365 som publiseres hver annen uke, over 4000 abonnenter.

– Alt dette er en måte å fortsette samtalen på også etter arrangementet er over, bemerker Katherine Allen. Hun legger til at de prøver å holde kostnadsnivået så lavt som mulig slik at de som ønsker det får anledning til å delta.

– Dette er en veldig uformell måte å møte andre deltakere på, og det vil være mange sosiale arrangementer i løpet av konferansen, sier Katherine Allen.

Konferansen deles daglig inn i tre

ulike parallellsesjoner og deltagere kan fritt velge mellom disse.

Et intensivt taksonomi-arrangement blir dessuten holdt samtidig med hovedkonferansen. Målgruppen her er de som jobber i forlag eller innen e-handel.

– På slutten av ILIs første konferansedag samler vi deltagerne på begge disse arrangementene til en mottakelse og da kan det være så mange som 500 mennesker tilstede, forteller Allen. Det er mulig å delta på begge konferansene og du trenger bare betale for en av dem. Det er også mulig å bevege seg fritt mellom de to konferansene, opplyser hun.

Norske innledere

Tidligere år har det vært norske innledere på konferansen fra blant annet NRK, Buskerud Fylkesbibliotek, UiT, Universitetsbiblioteket i Tromsø, Statoil, biblioteket på NTNU og hovedbiblioteket. Det er foreløpig ikke klart hvem som eventuelt skal innlede fra Norge i 2018.

– Vi er bevisste på at flesteparten av innlederne ikke kommer fra England, sier hun og fremhever at det er fullt mulig å holde en presentasjon sammen med en annen slik at man kan bytte på litt. Alle presentasjonene deles i etterkant.

–Målet vårt er å få til en så hyggelig og uformell konferanse som mulig, sier Allen.

Prisene varierer fra GBP 450 for de som melder seg på tidlig og det er mange ulike rabatter. Påfølgende deltakere fra samme organisasjon får 40% rabatt på deltagelsen.

Hoveddelen av årets konferanse finner sted tirsdag 16 og onsdag 17 oktober, men noen deltakere ønsker også å delta på diverse workshops som avholdes på mandagen. Det vil også være en mottakelse på mandagen.

Konferansen har vært arrangert på mange ulike steder i London før den ble flyttet til Olympia i 2012. Her har den holdt til i alle år siden.

Holder bra nivå

Forbundsleder i Bibliotekarforbundet, Jannicke Røgler, har vært på Internet Librarian flere ganger og mener konferansen fortsatt holder et bra nivå.

Sist Røgler var på konferansen i London var i 2016 da hun holdt et innlegg der.

– Da jobbet jeg som biblioteksrådgiver ved fylkesbiblioteket i Buskerud og presenterte et prosjekt som jeg hadde vært prosjektleder for der, sier hun. Også tidligere har Røgler vært en av innleiderne på konferansen.

Før 2016 hadde ikke Røgler deltatt på konferansen på en del år.

– Jeg syns fortsatt at konferansen holdt et bra nivå, og at det var lett å snakke med deltakere på tvers av både ulike bibliotekstyper og landegrenser, sier hun.

Ifølge Katherine Allen i Internet Librarian er det å danne nettverk på tvers også noe av hovedhensikten med konferansen.

Jannicke Røgler trekker også frem som positivt at deltakerne kan holde kontakten via egne konferansegrupper i sosiale medier resten av året slik at nettverkene får en mer varig karakter.

Kritisk

Hun er imidlertid litt kritisk til at det ser ut som konferansen har blitt litt mer kommersiell i de senere årene og at de muligens har åpnet for at litt for mange ulike yrkesgrupper kan delta.

– Hvis du trekker inn for mange andre yrkesgrupper som informasjonsforvaltere eller for eksempel informasjonsspesialister treffer man en annen verden, og det blir kanskje ikke like interessant for bibliotekarer, undrer hun.

Samtidig påpeker Røgler at konferansen er veldig sterk når det gjelder å

Stort utbytte. Forbundsleder Jannicke Røgler i Bibliotekarforbundet mener hun har fått mye ut av å delta som innleder på Internet Librarian-konferansen. Sist hun var der var i 2016. Foto: Privat

presentere ny teknologi og ikke minst ulike digitale prosjekter og verktøy.

– Den er nok spesielt rettet inn mot bibliotekarer som jobber mest med digitale tjenester, og vil kanskje være mest interessant for de bibliotekarene som er mest opptatt av den retningen i faget vårt, forteller hun.

Studér programmet i forkant

Jannicke Røgler mener hun har fått mye ut av det å delta på Internet Librarian konferansen, men anbefaler å studere programmet nøye for man eventuelt bestemmer seg for å dra. Det er en del temaer som går igjen hvert år, men Røgler trekker frem at arrangørene generelt er flinke til å få interessante og relevante hovedtalere. Hvem som er hovedtalere varierer fra år til år, men

holder jevnt over alltid høy kvalitet, mener hun.

Heller ikke deltagerprisen syns hun er spesielt høy, sammenlignet med mange andre konferanser.

En annen viktig ting med konferansen er at de alltid arrangerer workshops i forkant og at selve konferansen har ulike paralleller med ulike tema. På den måten kan du alltid velge tema som du er spesielt opptatt av. I 2016 deltok Røgler på en workshop om publisering av artikler i Wikipedia, som var nyttig.

Mange konferanser

Selv har Jannicke Røgler ingen planer om å dra på årets konferanse. Hun trekker også frem at siden starten for 20 år siden for Internet Librarian har det blitt et stadig økende antall bibliotekskonferanser og at det derfor ikke vil være mulig å delta på alle.

– Jeg har jo også byttet jobb siden sist, og syns ikke den er like relevant i min nåværende rolle, sier hun.

Røgler er ukjent med hvilke andre norske bibliotekarer skal være med i år, eller om det vil være norske innledere. Tidligere har mange norske bibliotekarene tatt turen til London på høsten for å få med seg konferansen og det pleier også å være mange andre nordiske deltagere.

– Personlig mener jeg konferansen er god. Det er mye sosialt som skjer der, i tillegg til at den gir deg et nyttig innblikk i biblioteksutviklingen i mange ulike land, avslutter Jannicke Røgler. ■

Møter. Bøker er ikke bare estiske objekter, men kvaliteten blir vel så mye til i møtet mellom bok og leser, mener Kristina Leganger Iversen.

Dette er litterære verdier

Bergen offentlige bibliotek sin serie «Lit.vit.light» fortsetter suksessen, og satte i vår fokus på kvalitet.

AV AUD GJERSDAL
FRILANSJOURNALIST

Folk bibliotekene skal formidle kvalitetslitteratur – men hva er det som gir en skjønnlitterær tekst litterær verdi for folk flest? Dette var tema for forelesningen til forfatter og litteraturviter Kristina Leganger Iversen.

Mistankens hermeneutikk

Iversen forteller at ulike posisjoner, som lystleser, akademiker, konsulent og forfatter, innebærer at en forholder seg på forskjellige måter til litteraturen. Iversen er som akademiker opptatt av ideologikritikk, og bruker selv «mistan-

kens hermeneutikk». Samtidig ser hun som forfatter og leser verdien av å utfordre nettopp denne tilnærmingen.

– Det akademikere gjør med bøker og litterære tekster, måten de leser og skriver om dem, minner lite om det andre skrivende gjør med tekster og bøker, sier Iversen. Spørsmålet om litterær verdi kan dermed besvares ut fra ulike posisjoner og praksiser. Litteraturvitere flest leser, tolker og verdsetter litteraturen med utgangspunkt i «mistankens hermeneutikk», som er inspirert av Marx og Freud sine teorier, som gir diagnostiske lese måter.

– Dette er litteraturvitenskapelige teorier og metoder som er dominert av en forestilling om at det alltid er noe gjemt og undertrykt i en litterær tekst som kritikeren må puste frem, sier hun. En slik kritisk leser er som en detektiv som forsøker å finne den ansvarlige, og dette kan være ulike ideologier, som for eksempel kolonialisme.

– Implisitt tankesyn er at litteraturen speiler verden og de ideologiske landskapene. Den mistenksomme hermeneutiker går til litteraturen for å finne ut hva som er feil i verden, sier hun. Kritikeren

vil vite på hvilken måte verket sier noe om verden, og er interessert i et større ideologisk system. Iversen peker på at denne tilnærmingen lett gjør at gleden over litteraturen forsvinner fra feltet litteraturvitenskap.

– Hvorfor snakker vi ikke mer om kjærligheten vår til litteratur? spør hun. Imidlertid finnes det alternative måter å møte og verdsette litteraturen på.

Fire aspekter ved litteratur

Den amerikanske litteraturprofessoren Rita Felski har i flere bøker utfordret mistankens hermeneutikk, og vist at en heller kan møte litteraturen ved å kombinere viljen til å mistenke, med viljen til å lytte. På den måten åpner seg for andre måter å nærme seg litteraturen på. I disse bøkene tas et oppgjør med en litteraturvitenskap som ikke lenger ser hvordan litteraturen betyr noe i livene til leseren. Felski, derimot, er opptatt av hva som gir litteraturen verdi for lesere flest.

– Hva får lesere til å lese? Hva gjør litteraturen i vanlige folks liv? Det er akkurat dette hun forsøker å si noe om,

sier Iversen. I hennes bok «Uses of literature» fremstiller hun fire måter å nærme seg litteraturen på: Sjøkkering, fortryllelse, gjenkjenning og kunnskap. At bøker kan sjokkere vet vi, selv lang tid etter at de blir skrevet. De kan også fortrylle:

– Fortrylling er noe mange som er glad i litteratur kjenner igjen. For meg var følelsen av fortrylling akkurat det som gjorde at jeg begynte å lese, sier hun og forteller videre at det på universitetet er en viss skepsis mot å la seg fortrylle. Der finnes et hierarki av hva man bør la seg fortrylle av.

– Å la seg fortrylle av et skuespill av Jon Fosse, er ikke det samme som å la seg rive med av en pageturner av Jo Nesbø. Det eksisterer en rungende desinteresse blant mange av oss som har litteraturen som profesjon, for den litteraturen som fortryller mange, sier Iversen, og peker så på litteraturens evne til å skape gjenkjenning. Litteraturen gir en erfaring av å ikke være alene, slik at en kan oppdage at en har noe til felles med andre, og få anerkjent sider ved eksistensen som en ikke deler. Gjennom

litteraturen kan en finne ut hvem en er, og hvem en kan bli. Samtidig kan en se andre ved å få en språklig innsikt i sinnet til de litterære karakterene.

– Det private i leseerfaringen at lesing skjer i et eget rom gjorde det mulig å bli kjent med mennesker jeg ikke hadde i livet mitt, erfare opplevelser jeg lengtet etter å ha og erfare følelser jeg ikke ville infisere det med, sier hun. Til slutt, kan litteraturen gi oss kunnskap om verden.

– Litteraturen kan gi oss mer kunnskap om verden gjennom måten den konfigurerer bildet av verden, sier hun, og viser videre hvordan litteraturen kan gi kunnskap gjennom tre mimetiske teknikker:

- *Buktaling* viser litteraturens evne til å stille ut og undersøke ulike diskurser.
- *Lingvistisk stilleben* viser hvordan litteraturen kan kaste nytt lys over de materielle tingene vi omgir oss med.
- *Dyp intersubjektivitet* viser litteraturens evne til å gi innsikt i hvordan det er å være til, bli sett av andre, og gjøre verden og andre gjenkjennbare.

Gode og interessante tekster

– Hva gir litteraturen verdi for lesere flest? gjentar Iversen. Mistankens hermeneutikk er ikke egnet til å vurdere litterær kvalitet. Spørsmålet kan heller besvares gjennom å bruke Rita Felski's bok «Uses of Literature». Her oppgis sentrale aspekter ved skjønnlitterære tekster som gir dem verdi.

– Tekster kan være mer eller mindre gode eller interessante. Om en tekst er interessant eller ei, er knyttet til det som Felski omtaler som litteraturens verdi. Kvalitet er knyttet til realisering av denne verdien i det konkrete verket, sier hun, og understreker at en må møte teksten på en åpen måte, og stille spørsmål.

– Hva for en tekst er dette? Hva sier den noe om? Hvordan taler den? sier Iversen. Spørsmålene gjør at en kan beskrive hvordan en opplever å lese den. For å vurdere teksten må en vite hvor langt den er kommet i å realisere sin fortelling.

– Selv om det er viktig at bøker er gode, så er bøker mer enn estetiske objekter som forsvarer sin eksistens utelukkende ut fra sin skjønnhet eller vellykkethet. Bøker blir til i møtet med leserne. Bøkene former den verden de kommer inn i og livene til de som har skrevet dem. Av og til livene til de som leser de, avslutter Iversen. ■

Frå terrorens tidsalder

AV ODDMUND KÅREVIK
BIBLIOTEKAR OG SKRIBENT

Wisława Szymborska er kanskje den som skildrar terroråttaket 11. september aller best. Diktet «Photograph from september 11» byrjar slik:

*They jumped from the burning floors—
one, two, a few more,
higher, lower.*

*The photograph halted them in life,
and now keeps them
above the earth toward the earth.*

Ho avsluttar diktet med ei utstrekt hand, ei lita trøyst i det vonlause eller kanskje eit slags håp:

*I can do only two things for them—
describe this flight
and not add a last line.*

Kor var du 11. september 2001 rundt kl.15? Eg var på biblioteket kor eg jobba som studentvakt. Og det var heilt tomt. Alle var ein anna stad, alle såg flya som krasja inn i Twin Towers. Bygningar kollapsa, folk hoppa. Det er i denne ettertida romanen *Saturday* eller *Lørdag* av Ian McEwan finn stad. Boka vart gitt ut i 2005 og er sett om til norsk av Halvor Kristiansen.

Midt på natta kl.03.40 laurdag den 15 februar 2003, står vår hovudperson Henry Perowne opp av senga. Det er ikkje noko han har for vane, men denne natta kjenner han seg heilt vaken. Så han opnar skoddene og ser ut på det vesle av liv som er i gatene på denne tida. Brått ser han noko han fyrst trur er ein meteor, eit sterkt skinnande element på himmelen. Det lyser opp, og han tenkjer på å vekka kona si Rosalind slik at ho også får dette med seg. Men det er ikkje ein meteor, det er eit brennande fly som flyg lågt over London. Brått har

han ingen grunn til å vekkja nokon. Han tenkjer at han eigentleg burde gjere noko, han er lege, nevrokirurg, han har eit ansvar. Perowne tenkjer på dei som sit inne i flyet, dei som allereie er døde og dei som kjem til å dø. Og så gjer han ingenting. Han berre ser på flyet, til det forsvinn frå synsrande.

Slik set Ian McEwan stemninga i *Saturday*. Det er urovekkjande. Me kjenner på oss at noko kjem til å hende, men me veit ikkje kva. Også etter at Perowne har sett på nattnyheiter saman med sonen som er nyss heime frå spelejobb, og dramatikken delvis vert avkrefta; det var eit postfly som klarte å nødlanda på Heathrow og begge pilotane overlevde, er uroa her. Så var det ikkje dette, men kva er det då? Noko av det McEwan gjer så meisterleg og som gjer boka så spennande er måten Han bygger historia opp på. Det er ei ambisiøs bok. Den går føre seg gjennom eit minnerikt døg. I underkant av 300

sider om ein dag i ein manns liv kunne fort blitt keisamt, men ikkje her.

Bakteppet for romanen er tida rett før den vestlege verda bryt ut i «krigen mot terror.» Denne laurdagen boka utspelar seg føregår ein stor fredsdemonstrasjon halden i London. George Bush jr. vil gå til krig og Tony Blair vil gå til krig for å få ende på Saddam Husseins terrorregime. Men folket vil ikkje gå til krig. Dei seige massane på veg ut og i gatene og på veg heim igjen seinare går som ein raud tråd i forteljinga. Vår mann, Perowne, er ambivalent og kan hende ein smule kynisk. -Om det er ein ting han veit, seier han til seg sjølv på eit punkt, -så er det at denne krigen vil bryte ut. Noko av det som har forma synspunktet hans er møte med pasienten Miri Taleb, tidlegare professor ved universitetet i Baghdad. Taleb har sjølv vore utsett for Saddams terrorregime. Han har fortalt tilstrekkeleg for Perowne å legitimere ein krig.

Noko av det eg legg særleg merke til som lesar 13 år etter boka vart utgitt, er diskusjonen mellom Perowne og dottera Daisy som går over fleire sider. Daisy meiner krig er galskap og har store problem med å skjønna farens argument. Diskusjonen vert avslutta slik:

«...Det er en mulighet til å snu situasjonen i et land. Plante et frø. Se om det blomstrer og sprer seg.»

«Du planter ikke frø med krysserraketter. De kommer til å hate invasjonsmakten. De religiøse ekstremistene vil bli styrket. Det vil bli mindre frihet, flere forfattere vil bli fengslet»

«Jeg vedder femti pund på at Irak har pressefrihet tre måneder etter invasjonen og uovervåket Internett-tilgang også. De reformvennlige i Iran vil bli oppmuntret, potentatene i Syria og Saudi-Arabia og Libanon vil bli nervøse»

Daisy sier: «Greit. Jeg vedder femti på at det vil bli et stort kaos, og at selv du kommer til å ønske at det aldri hadde

skjedd» (McEwan 2005: 189)
14 år seinare konkluderer denne lesaren
med at Daisy vann dette veddemålet.

Men den snart komande krigen og krigsprotestane er ei kulisse, den verkelege historia og dramaet i boka kjem mykje tettare på livet sjølv. Mykje tettare enn Perowne kunne sjå for seg då han stod opp midt på natta og såg eit brennande fly. Terroren bankar på husdøra og kjem heilt inn i stova rett før ein lenge planlagt familiemiddag. Og noko er endra for alltid.

Det tek tid før uroa slepp taket etter at ein har lese denne boka. Det krev å leva med karakterane i ei kjensle av at noko kjem til å hende, lenge før det hender. Og på eit merkeleg vis kjennes det meir ut som ei forløyssing enn eit sjokk når det først skjer. Verda vår endra seg etter 11.september. Norge endra seg også etter 22.juli. Mange er merkte for alltid. Etter kvart har det blitt mange datoar. Nye terroråtak. Me klarer ikkje lenger halde talet, det går kan hende ikkje like mykje innpå oss lenger. Men det er uro. Og det er ofte på kveldane eg loggar meg inn på ei nyheitsside og tenkjer før eg får nyhenda opp – har det hendt noko nytt no, einkvan staden? Ein restaurant, eit diskotek, eit konsertlokale, ein trailer inn i ei menneskemengd? Eg pustar letta ut kvar gong hovudsaka er noko eg allereie har lese om. Men eg kjenner meg ikkje trygg lenger. Det er det som er den store forskjellen no, samanlikna med ein gong før, som eg knapt huskar. Det er nettopp dette Ian McEwan skildrar så innmari godt; det vesle livet vårt, i terrorens tid. ■

Primærlitteratur:

McEwan, Ian (2005): *Saturday*.

London: Vintage.

McEwan, Ian (2005): *Lørdag*; oversatt fra engelsk av Halvor Kristiansen. Oslo: Gyldendal

Sekundærlitteratur:

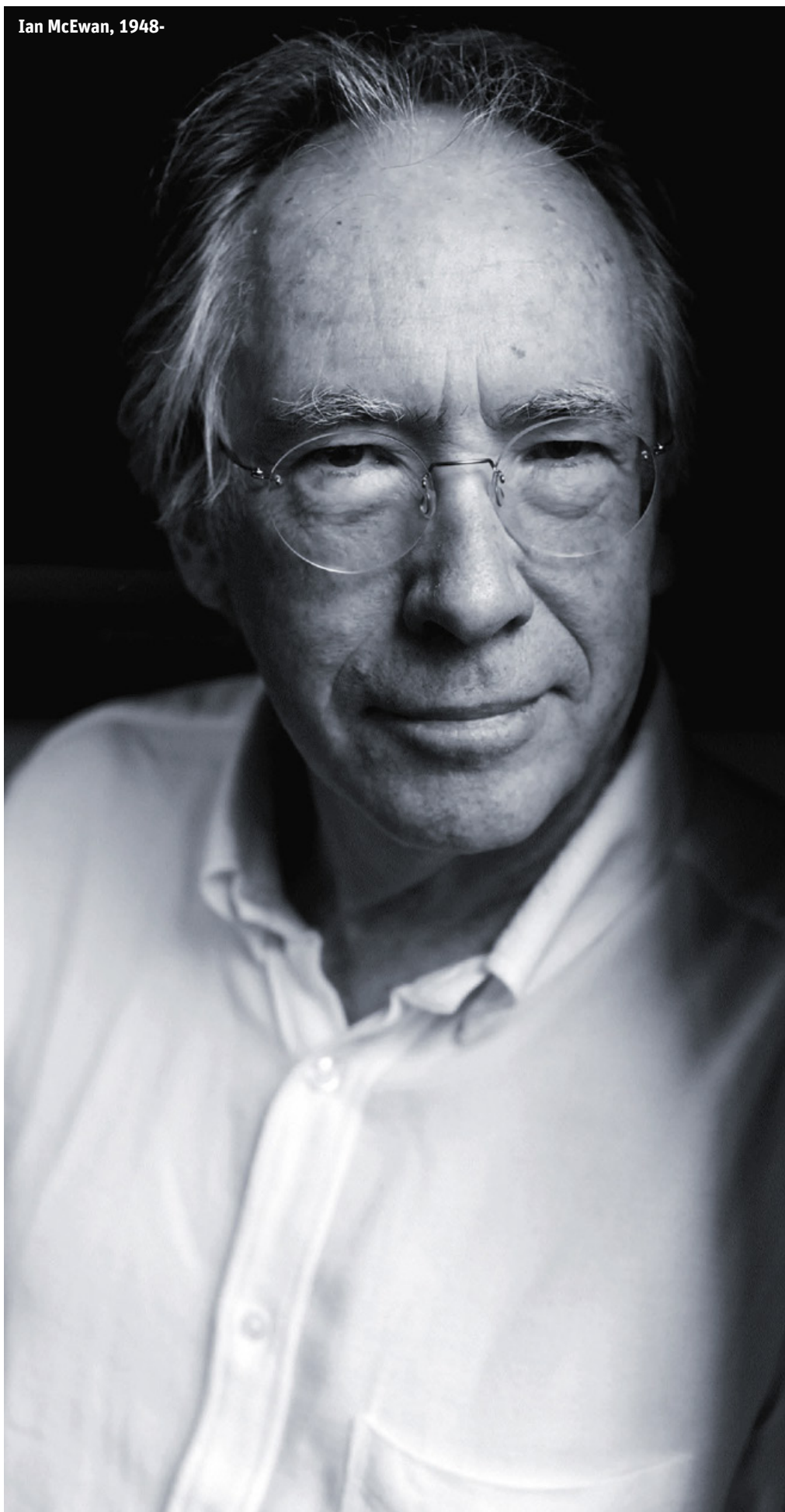
Szyborska, Wisława

(2005): «Photograph from September 11»; translated by

Clare Cavangh. Tekstutdrag henta frå elektronisk kjelde:

<https://www.poetryfoundation.org/poems/48799/photograph-from-september-11>

Ian McEwan, 1948-

Mangfoldig bruk. Brukerne gjør mye mer enn å lese og låne bøker på biblioteket. Illustrasjonsbilde av Trond Isaksen fra Nittedal bibliotek.

Hva gjør folk på biblioteket?

I juni i år gikk Nasjonalbiblioteket ut med en pressemelding der overskriften var: Ny besøksrekord for bibliotekene i 2017. Hovedpoenget i pressemeldingen er at bibliotekstatistikken viser at folkebibliotekene aldri har hatt så mange besøkende som i 2017. En ting er å telle antallet besøkende, men hva sier bibliotekstatistikken om hva de besøkende gjør når de er på biblioteket?

AV: SVEIN ARNE TINNESAND
AVDELINGSDIREKTØR, NASJONALBIBLIOTEKET

Bibliotekstatistikken har en lang historie i Norge. Det finnes tall om norske allmuebibliotek helt tilbake til 1830-årene. Denne statistikken har tradisjonelt vært konsentrert om bibliotekenes bokbestand og utlånet av bøker. Først i 1988 ble antall besøkende talt, da hadde folkebibliotekene nærme-

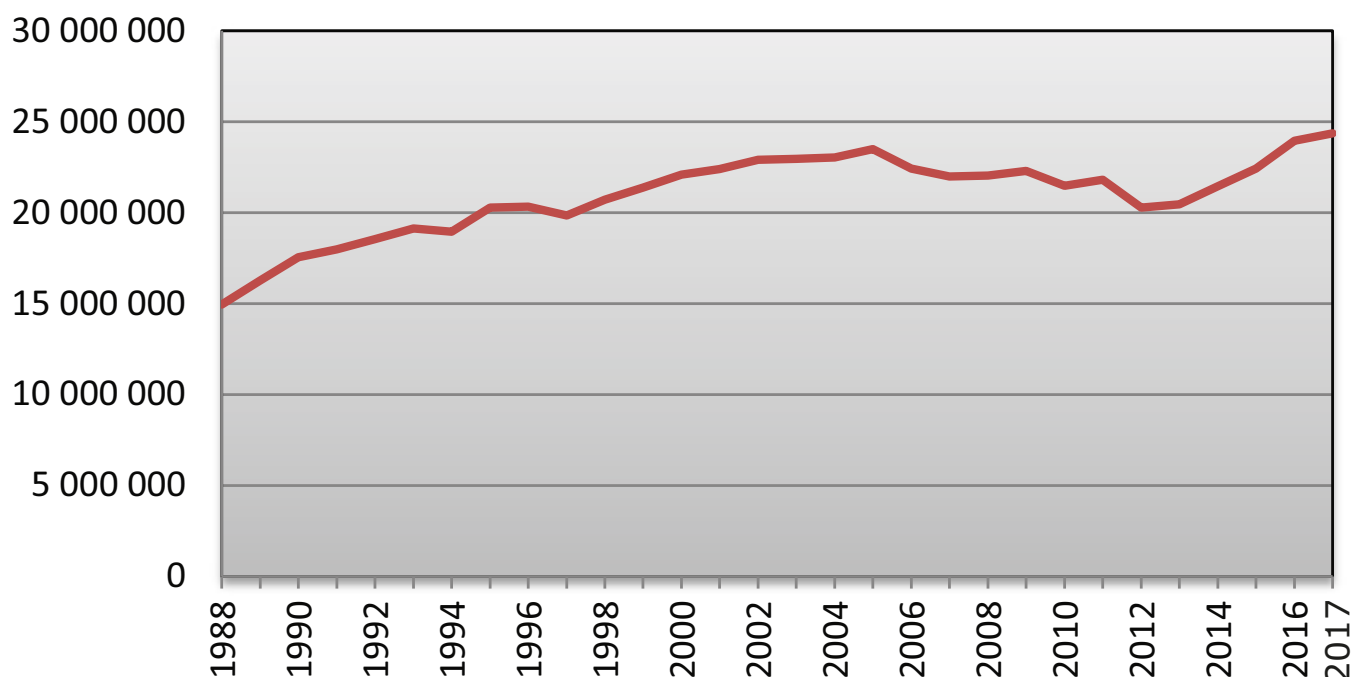
re 15 millioner besøk. Nasjonalbiblioteket foretok i 2015 en gjennomgang av bibliotekstatistikken. Nå legges større vekt på at statistikken skal vise mer av aktivitetene som foregår på bibliotekene.

Folkebibliotekene hadde 24,4 millioner besøk i 2017. I statistikken er de besøkende inndelt etter besøk i

betjent eller ubetjent åpningstid. Ubetjent åpningstid refererer til at 116 kommuner nå har innført meråpent bibliotek. Nærmere 4 millioner brukere oppsøkte biblioteket når det var ubetjent.

Folkebibliotekene låner ut bøker og andre medium, i 2017 var totalutlånet

Besøk i norske folkebibliotek 1988-2017

på 21,3 millioner fysiske lån. I overkant av 15 millioner av disse lånene var førstegangslån. De øvrige lånene er ikke nødvendigvis et resultat av besøk på biblioteket. Fornyelser av fysiske lån er det mulig å foreta fra sofaen.

Folkebibliotekene gjennomfører mange arrangementer, i 2017 fant det sted 50 000 arrangement med til sammen 1,3 millioner deltakere. Disse tallene er så høye at de ikke gir mening uten at det blir spesifisert hva som ligger bak tallene.

I bibliotekstatistikken er arrangementene inndelt etter to dimensjoner. *Hva slags type arrangement* som finner sted og *hvem som arrangerer*. For mange arrangement er biblioteket først og fremst en tilrettelegger uten selv å være arrangør. Det finnes også tall for arrangement som er beregnet for barn. I tillegg har statistikken skilt ut arrangementer for skoleelever og barnehagebarn som inngår som en del av undervisningen (klassebesøk). I fjor arrangerte bibliotekene nærmere 18 000 barnehage- og klassebesøk med til sammen 450 000 besøkende.

Den største andelen arrangementer i folkebibliotekene er av kulturarrangementer, som defineres på denne måten: *Kulturarrangement omfatter blant annet*

litteraturformidling, barneforestillinger, forfatterarrangement, foredrag, lesesirkler, konserter, scenekunst og arrangement knyttet til dataspill. 466 000 deltakere var på til sammen 12 937 kulturarrangement i bibliotekenes egen regi i 2017. Av eksterne aktører ble det arrangert 2072 kulturarrangement med 89 733 deltakere i bibliotekene.

De to kategoriene opplæring og bibliotekinformasjon teller til sammen 10 000 arrangement med 188 000 deltakere på egen kjøp. 4371 opplæringsarrangementer med 61 265 deltakere ble arrangert av eksterne aktører.

Endringen i bibliotekloven 2014 vektla at folkebibliotekene skulle være arena for offentlig samtale og debatt. I veiledningen til bibliotekstatistikken formuleres debattarrangementer på denne måten: *Samtale- og debattarrangement omfatter arrangement der formålet er meningsutveksling om et tema. For eksempel paneldebatter, eller arrangement der hensikten er en meningsutveksling mellom en eller flere innledere og publikum.* I løpet av fjoråret arrangerte folkebibliotekene 1701 egne og 834 debattmøter med eksterne arrangører. Til sammen var det 74 375 deltakere på debattmøter i bibliotekene.

Bibliotekstatistikken kartlegger bibliotekenes aktivitet og virksomhet.

Etter revisjonen som ble innført fra 2016 har statistikken klart å fange opp et bredere spekter av det som foregår på bibliotekene. Ikke minst når det gjelder arrangementer. Bibliotekstatistikken gir en overordnet oversikt over bibliotekenes virksomhet, men om vi ønsker å finne ut hva den enkelte bibliotekbruker gjør på biblioteket, trengs det andre typer undersøkelser. Et eksempel på en slik undersøkelse er rapporten: *Hvem er de og hva gjør de?* som ble gjennomført i folkebibliotekene i Bergen, Kristiansand, Oslo, Stavanger, Trondheim og Tromsø i 2015. I forbindelse med det store forskningsprosjektet Almpub, som flere ganger er omtalt her i Bok og Bibliotek, vil vi nok også kunne få ny kunnskap om bibliotekene og dets brukere. ■

Kilder:

Bibliotekstatistikken for folkebibliotek 2017
<https://bibliotekutvikling.no/statistikk/statistikk-for-norske-bibliotek/folkebibliotek/>

Hvem er de og hva gjør de?
https://issuu.com/bergenbibliotek/docs/brukeradferd_rapport_book_web

Alt du bør vite om Kvensk bibliotekjeneste

TEKST: ANN-MARI GREGERSEN
FRILANSJOURNALIST

FOTO: ALF OVE HANSEN
FOTOGRAF

Mange kan lite om kvener og kvensk litteratur. Det vil Rønnaug Ryssdal og Finnmark fylkesbibliotek endre på.

– *Hvem er kvenene?*

– Kvenene er en folkegruppe med røtter i Nord-Sverige og Finland. I Nord-Troms er det dokumentert kvensk bosetting fra 1500-tallet av. Minoriteten kaller seg selv kvener og norskfinner, og språket kalles kvensk eller finsk. Kvensk er et østersjøfinsk språk som er nært beslektet med meänkieli i Sverige og med dialekter i Nord-Finland. Kvensk ble anerkjent som nasjonalt minoritetsspråk i 2005. Gruppen fikk status som nasjonal minoritet i 1998. Fra 2011 er begrepene kvener og norskfinner likestilte som navn på minoriteten, sier Ryssdal.

– *Hva er Kvensk bibliotekjeneste?*

– Kvensk bibliotekjeneste er en nettside med omtaler av kvenskspråklig litteratur og litteratur om kvenske/norskfinske forhold på alle språk. Fire ganger i året kommer det et oppsummerende nyhetsbrev som alle kan abonnere på. Finnmark fylkesbibliotek produserer innholdet og er ansvarlig for nettsiden. Kvensk institutt i Børselv oversetter innholdet for oss.

– *Hvem står bak?*

– Initiativet kom dels fra bibliotekmiljø, dels fra kvensk hold. Et forprosjekt i 2015, utført i samarbeid mellom Finnmark fylkesbibliotek, Troms fylkesbibliotek, Nordreisa bibliotek og Universitetsbiblioteket UiT – Norges arktiske universitet, utredet fire hovedarbeidsfelt: Informasjon, litteratursamling, formidling og litteraturproduksjon. Kvensk bibliotekjeneste, lansert 1. juni 2017, konsentrerer seg om å informere om litteratur.

– *Hvorfor trenger vi Kvensk bibliotekjeneste?*

– Kvensk ble i 2005 anerkjent som et minoritetsspråk, og vi må ta vare på dette. Det trengs også mye mer kunnskap om hva kvener og kvensk språk er. Erfaringen er at kunnskapsnivået er lavt blant folk flest, men også i fylkene i nord. Det er til nå gitt ut få bøker på kvensk språk, men det finnes både eldre og ny kvenlitteratur som forteller historien om kvenene. Dette er det behov for å formidle. Vi forteller hva som finnes, så kan bøkene lånes på biblioteket eller kjøpes. Finnmark fylkesbibliotek har også en egen samling. Det er litt spesielt at vi også informerer om søsterspråket tornedalsfinsk/meänkieli i Sverige, som er kommet lengre med litteraturutgivelse. De bøkene er ikke lett å få tak i her i landet, men de finnes blant annet på Finnmark fylkesbibliotek, sier Ryssdal.

– *Hva er den største utfordringen?*
 – Problemet er at det blir gitt ut lite litteratur på kvensk. Alf Nilsen-Børsskog (1928-2014) fra Børselv i Porsanger kommune var den første som ga ut bøker på kvensk. Bøkene har høy litterær og språklig kvalitet og har også blitt brukt i grammatikkarbeidet.

– *Hvordan er markedsføringen?*
 – Gjennom BibliotekNorge til bibliotekene. Vi har også sendt ut pressemeldinger og nyhetsbrev med informasjon til interesseorganisasjoner og har tett samarbeid med miljøene.

– *Hva er den viktigste oppgaven?*
 – Vi skal bidra til kunnskapsformidling om minoriteter, men vil også bidra til at det kvenske språket kan vitaliseres og bli mer brukt. Dette er viktig for språkets og kulturens fremtid, og det kan komme litteratur ut av det.

– *Hva har skjedd 1 år etter lansering?*
 – Vi når ut til mange, men håper å nå ut til flere. Jeg oppfordrer alle til å melde seg på det kvartalsvise nyhetsbrevet vårt, enten du jobber i bibliotek eller ei. Kvensk litteratur blir også et samtaleemne under Finnmark internasjonale

litteraturfestival i Alta i høst. Torsdag 1. november får bibliotekarer og publikum lære mer om litteratur på meänkieli og kvensk, og om minoritetslitteraturens rolle generelt. Kvenforfatteren Agnes Eriksen og meänkieliforfatteren Mona Mörtlund medvirker, og vil lese egne tekster.

– *Hvordan skal Kvensk bibliotekjeneste utvikles videre?*

– Nå er nettsiden et sted med selvproduserte artikler. Dette kan jo utvikles, og vi ser på mulighetene for å ta inn bidrag også fra andre. Vi ønsker at tjenesten

Oppfordring. Jeg oppfordrer alle til å melde seg på det kvartalsvise nyhetsbrevet vårt, enten du jobber i bibliotek eller ei, sier spesialrådgiver Rønnaug Ryssdal hos Finnmark fylkesbibliotek.

Glød. – Det virker som det er en glød blant unge kvener, de er nysgjerrige på egen bakgrunn og språk og ønsker å ta språket i bruk, sier spesialrådgiver Rønnaug Ryssdal hos Finnmark fylkesbibliotek.

skal oppdateres oftere, og med mer bruk av lyd og bilder. Dette krever ressurser.

– *Hvordan er fremtiden for det kvenske språket?*

– Den er spennende! Regjeringen har vedtatt å opprette tre nye kvenske språksentre, i Kvænangen, Porsanger og Vadsø, i tillegg til språksentrene som alt finnes i Nordreisa og Storfjord. Det virker som det er en glød blant unge kvener, de er nysgjerrige på egen bakgrunn og språk og ønsker å ta språket i bruk. Vi har troen på Kvensk bibliotektjeneste, og Finnmark fylkesbibliotek er glad for å kunne fasilitere den, sier Ryssdal.

RØNNAUG RYSSDAL

HVEM: Spesialrådgiver og kontaktperson for Kvensk bibliotektjeneste hos Finnmark fylkesbibliotek i Vadsø

FØDT: Sandane i Nordfjord

BAKGRUNN: Bibliotekar. Jobbet i Finnmark siden 1992, blant annet med finsk bibliotektjeneste og Nordkalottlitteratur.

BØKER Å LESE:

- Hans Kristian Eriksen: *Flukten til havet* (1985). Ungdomsroman
- Idar Kristiansen: *Kornet og fiskene* (1978-1981). Firebinds romanserie
- Agnes Eriksen: *Kummitus ja Täh-tipoika – Spøkelset og Stjernegutten, del 1-3* (2011-2017)
- Alf Nilsen-Børsskog: *Elämän jatko. Firebinds romanserie om kvener i Børselv, Porsanger* (2007-2015)
- Einar Niemi: *Oppbrudd og tilpassing : den finske flyttingen til Vadsø 1845-1885* (1977)
- Reidun Marie Mellem: *Kvenfolkets 500 år ved Ishavskysten* (2016)
- Eira Söderholm: *Kvensk grammatikk* (2017)

KVEN-RESSURSER

ORGANISASJONER:

Ruijan Kveeniliitto/Norske kveners forbund
Norsk-Finsk forbund/Norjalais-Suomalainen Liitto
Kvenlandsforbundet/Kveenimaayhistys.

PÅ NETT:

Kvensk bibliotektjeneste: kvenskbibliotektjeneste.no
Kaisa Maliniemi/Kvensk litteratur: <http://www.kvenskintitutt.no/kultur/kvensk-litteratur/>
Kvensk bibliografi: <http://www.ub.uit.no/baser/kvensk/>
Kvensk institutt: kvenskinsitutt.no
Vadsø museum – Ruija kvenmuseum: <http://www.varangermuseum.no/om-varanger-museum/avdelinger/vadso-museum/>
Halti kvenkultursenter: www.kvenkultur.no
NRK kvenske nyheter: <https://www.nrk.no/kvensk/>

Finnmark fylkesbibliotek i Vadsø produserer innholdet og er ansvarlig for nettsiden. Kvensk institutt i Børselv oversetter innholdet.

Enormt viktige bøker

Barnebøkene som er oversatt til sørsamisk, er enormt viktige på mange måter, sier Inger Marit Eira-Åhrèn som er enhetsleder i Gïelem nastedh, senter for samisk språk og kultur i Snåsa kommune.

Språksenteret vårt er utgivere av sørsamiske barnebøker. Vi er med på å kvalitetssikre oversetterarbeidet, slik at det blir gjort autentisk og med godt språk. Vi har også ansvaret for salg av bøkene, sier Eira-Åhrèn.

Hun er opprinnelig nordsame, men gift med en sørsame og har bodd i sørsamisk område i 18 år. De har tre sørsamiske barn.

Hvordan er den ideelle boka for sørsamiske barn?

Den er enkel å lese, lett forståelig, har et innhold som gjør ungene nysgjerrige, slik at de vil lese mer.

Bøkene gir språklig utvikling, barna lærer nye ord, regler, akkurat som det ideelle er for barnebøker på norsk for norske barn. Et tilbud på deres eget språk, som støtter opp om språket de snakker.

Innholdet i oversettelsene i regi Trøndelag fylkesbibliotek handler i originalene om norsk på norsk og engelsk på engelsk. Bøkene som oversettes gjenspeiler ikke samisk kultur?

Vi vil gjerne at våre barn også får innblikk i det som ikke er bare kjente omgivelser for dem. Barna lever i den sørsamiske kulturen og den kan de, sier hun.

Mangfoldig

Sørsamisk og samisk språk er mangfol-

dig om temaer som natur, næringer, kulturelle verdier og slektskap. Vi har åtte årstider. Vi har andre betegnelser for fars yngre bror enn for fars eldre bror, blant mye annet.

Det er viktig at barna har kjennskap og bevissthet om dette.

Samtidig er det viktig at samiske barn får

tilgang til interna-

sjonal litteratur

på sitt eget

språk. De får

større

kunnskap

om samfun-

net i sin

helhet, og

fantasi til å

tenke på

hvordan andre

har det, på sitt

eget språk.

De lærer seg å

reflektere over omgivel-

se og verden gjennom bøkene,

bøkene gir innsikt og kunnskap som de ikke får gjennom vanlige samtaler. Når de leser, kommer de inn i en annen verden. De er i boka.

– Oversettelsene av barnebøker til

sørsamisk har også stor betydning for statusen til sørsamisk som språk, sier hun.

Hvilken betydning har de sørsamiske oversettelsene for deg som mamma?

For meg som mamma er den største betydningen at jeg nå kan lese om prinsesser til min datter på sørsamisk, uten at jeg behøver å oversette dem selv simultant. Hun er ni

år. Mine to eldre sønner hadde ikke så mange bøker å velge blant da de var mindre. Den eldste hadde bare tre bøker han likte godt på sørsamisk i mange år.

Alle barn liker ikke bøker om prinsesser eller krokodiller, derfor er det veldig viktig at de sørsamiske barna får flere bøker å velge blant på sitt eget språk.

Min første bok

Eira-Åhrèn trekker fram boka «Mov 1. gærja», «Min første bok».

Det er en fantastisk bok for sørsamiske barn, et eksempel på hvor god en sørsamisk bok kan bli. Av sørsamer, for sørsamer på sørsamisk. Boka er laget av Gïelem nastedh, via en redaksjonskomite som har satt sammen innholdet med flere ulike bidragsyttere.

Barna lærer noe nytt hver gang de leser den. Boka rommer korte eventyr med tradisjonelle sagn fra det samiske samfunnet. Den er illustrert med rein og ballonger, en salig blanding, den inneholder alle type slekter. Den har sanger for de minste. Og mye, mye mer.

En blanding av nyskrevne bøker for sørsamiske barn og oversettelser, er det ideelle, mener Inger Marit Eira-Åhrèn ved Gïelem nastedh. ■

Inger Marit Eira-Åhrèn

Biblioteket lager sørsamiske barnebøker

Trøndelag fylkesbibliotek er ikke som andre bibliotek, dette biblioteket lager bøker selv.

Fylkesbiblioteket har regien på 75 nye sørsamiske barnebøker som er oversatt fra norsk, engelsk og svensk.

– Vi begynte med såkalte løse oversettelser. Det vil si at våre oversettere lagde papirark som foreldre og lærere kan lime inn i bøkene, for det meste bildebøker for aldersgruppen tre til sju år. Det sier prosjektleder Morten Olsen Haugen i Trøndelag fylkesbibliotek som holder til i Steinkjer, den administrative hovedstaden i det nye Trøndelag, etter sammenslåingen av nord og sør.

Etter noen slike bøker, begynte han å tenke på å lage ordentlige og pene bøker.

– Vi fikk kontakt med norske og engelske forlag som lot oss benytte barnebøker som allerede var ferdig laget. Det ble «samtrykk», sier han.

Det vil si at de brukte de ferdige trykkefilene fra den opprinnelige utgivelsen, og erstattet den originale teksten med et nytt tekstlag på sørsamisk. Noen av disse bøkene er kjente bøker, noen er mer ukjente.

Trøndelag fylkesbibliotek startet prosjektet med sørsamiske barnebøker for fire år siden. Det tok av.

– I begynnelsen trodde vi at vi skulle bli et supplement til sørsamiske bøker som var på markedet og nye sørsamiske bøker som kom ut. Men vi oppdaget etter hvert at vi ble en av de største aktørene som gir ut sørsamiske barnebøker.

– Da tenkte vi at vi måtte ta mer ansvar for helheten i det som gis ut av sørsamisk barnebøker. Derfor begynte vi å arbeide med bøker for eldre barn, fra åtte til 13 år. Vi har laget åtte bøker som passer best for barn i 10-års alderen.

Trøndelag fylkesbibliotek har også regien på mange lydbøker til sørsamiske barn.

De 75 bøkene handler om mye forskjellig. Tre nye bøker ble gitt ut med sørsamisk oversettelse i forbindelse med den svenske, samiske jubileumsuka Staare 2018 i februar i år. Disse bøkene er Kaptein Sabeltann finner gull, Svanepriessenen og Ville dyr i byen.

Sørsamer

I Norge og Sverige finnes det om lag 4.000 sørsamer. I Norge bor sørsamene svært spredt, fra Saltfjellet i nord til Engerdal i sør. Derfor er det ekstra viktig å gi ut barnebøker på sørsamisk, for å styrke sørsamisk som språk.

Snåsa, Røyrvik, Hattfjelldal og Røros er tospråklige kommuner, hvor innbyggerne har utvidede rettigheter til å kunne bruke sørsamisk i møte med det offentlige, og hvor det satses ekstra på å styrke språket og kulturen.

– Vi i Trøndelag fylkesbibliotek holder til midt i det sørsamiske området. Da jeg begynte å arbeide her for seks år siden deltok jeg på flere konferanser, hvor vi snakket om mangel på sørsamisk barnelitteratur. Jeg ville undersøke om det var mulig å gjøre noe med det. Vi ser at vi trenger både oversettelser og nye originalbøker, sier Morten Olsen Haugen.

– Vi føler vi er med på å gjøre sørsamisk til et mer allsidig språk, som kan brukes oftere i flere situasjoner. Det viktigste målet med våre utgivelser er at barna skal få en ny sørsamisk barnebok de synes er interessant, før de blir lei de gamle.

– Dere lager bøker med et norsk eller engelsk innhold, i stedet for at sørsamer skriver på sørsamisk om det sørsamiske miljøet, om kulturen, om reindriften og annet typisk sørsamisk?

– Jeg tror det er viktig at det sørsamiske språket skal føles anvendelig, ikke bare hjemme og på fjellet med reinen, men også at de sørsamiske ungene kan snakke om fotballtrening, sydenferie og andre hverdagslige ting på sitt eget språk.

– Vi er glade når det kommer bøker fra sørsamiske forfattere, men det gis ikke ut mange nok slike bøker.

– Det ideelle er to nye bøker på sørsamisk hvert år, med sørsamisk forfatter som skriver for sørsamiske barn

Prosjektleder Morten Olsen Haugen med noen av bøkene som er oversatt til sørsamisk i regi Trøndelag fylkesbibliotek. (Foto: Trøndelag fylkesbibliotek)

på sørsamisk, i tillegg til 10 oversettelser, sier Morten Olsen Haugen.

Han har en oppfordring til andre bibliotek i Norge.

– Det bor samer på flere steder i Norge enn mange tror. Alle bibliotekarer bør være forberedt på at det finnes foreldre som er samisk og ønsker å lese på samisk for sine barn.

Billig

Trøndelag fylkesbibliotek lager billige barnebøker.

Hver oversatt bok koster i gjennomsnitt 35.000 kroner. Vi har hittil oversatt 75 bøker. Jeg synes vi har fått mye for pengene, sier han.

Bøkene betales av Sametinget og Trøndelag fylkeskommune.

Barnebøkene med oversettelser til sørsamisk, gis ut i samarbeid med de

sørsamiske språksentrene Gielem nastedh i Snåsa og Gieleaarnie i Røyrvik. Disse språksentrene er den formelle utgiveren.

– *Hvor mange barnebøker på sørsamisk skal dere lage?*

– Prosjektet har ingen sluttdato. Så lenge samarbeidspartnerne betaler og oversetterne vil være med og oversette, så fortsetter vi. Til vinteren skal vi se nærmere på prosjektets fremtid.

– *Hvordan opplever du som prosjektleder å arbeide med barnebøker som oversettes til sørsamisk?*

– Dette er noe av det viktigste jeg har arbeidet med, rett og slett fordi det føles som at jeg er med på å gjøre en forskjell for et språk som trenger en forskjell.

– *Kan du sørsamisk selv?*

– Jeg kan noen glosor etter at jeg studerte sørsamisk kulturhistorie, slik at

jeg kan holde en sms-dialog på sørsamisk med hjelp av ordbok.

– *Hvordan er de sørsamiske oversatte bøkene blitt mottatt?*

– Vi har fått begeistrede tilbakemeldinger, både fra foreldre, lærere og andre som arbeider med det sørsamiske språket. Noen er misfornøyd med en bok, og finner en feil. Men dette er luksusproblemer, sammenlignet med tiden før vi begynte å oversette barnebøker til sørsamisk, da utvalget av slike bøker var mye dårligere, sier han.

– Språket gjenspeiler kulturen til et folk. Styrking av sørsamisk språk og kultur er en del av Trøndelag fylkesbibliotek sitt samfunnsoppdrag, sier prosjektleder Morten Olsen Haugen. Alt tyder på at fylkesbiblioteket fortsetter å lage barnebøker, oversettelser til sørsamisk, i mange år framover. ■

Eksempler på noen av de 75 barnebøkene som er oversatt til sørsamisk i regi av Trøndelag fylkesbibliotek.

Jungele-gærja

En leke- og aktivitetsbok med motiv og oppgaver inspirert av den kjente «Jungelboken». Boka inneholder klistremerker som brukes til oppgavene. Oversatt til sørsamisk av Ellen Bull Jonassen.

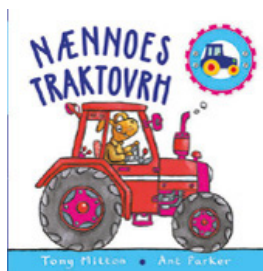

«The crocodile who didn't like water», en engelsk bildebok av Gemmo Merino med et «den stygge andungen»-tema.

Boka er oversatt av Risten Birje Steinfjell til sørsamisk og Heidi B. Andersen til lulesamisk.

Nænnoes traktovrh

Tony Mittons bildebok Tremedous tractors (2003) med illustrasjoner av Ant Parker.

Mange barn er fascinert av store maskiner og traktorer spesielt. I denne bildeboka er det traktoren selv som har hovedrollen og vi følger denne og en gjeng med mus og kaniner i rollen som bønder. Boka viser de forskjellige jobbene som gjøres med traktor på en bondegård.

Boka er oversatt til sørsamisk av Anita Dunfjeld Aagård.

Kapteejne Kråatjebaenie gulliem hapsa

Sørsamisk oversettelse av Terje Formoes bildebok Kaptein Sabeltann lukter gull (2016).

På en øde strand kjenner sjørøverkapteinen lukten av gull, og han befaler sine menn Pelle og Pysa til å grave. Risten Birje Steinfjell har oversatt til sørsamisk.

Birk jñh Barcelona-dåehkie

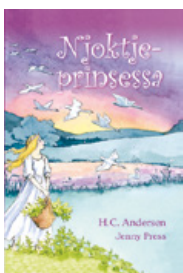
Sørsamisk oversettelse av Atle Berge Birk og Barcelona-gjengen (2011), som på norsk ble utgitt i Samlagets Leseland-serie. Birk er ny i byen og leter etter noen å spille fotball med. Etter å ha bedt til helten Messi om hjelp møter han Barcelonagjengen, seks gutter som er minst like glade i fotball og Barcelona som han.

Oversatt til sørsamisk av Ellen Bull Jonassen.

Njoktje-prinsessa

Svanepriesssa. En oversettelse av den engelske gjenfortellingen av H.C. Andersens kjente eventyr om De ville svanene. Gjennomillustrert pocketbokformat for lese-selv-alderen. Eventyret er oversatt av Ejva-Krihke Jonassen til Njoktje prinsessa (Svanepriesssa).

Krogkodilla mij idtji tjaetsiem lyjhkh

Det var en gang en krokodille som ikke likte vann. Slik begynner

Den viktigste bussen på Rennesøy

Det er minibussen som kjører de eldste kvinnene i øykommunen utenfor Stavanger til og fra biblioteket annenhver onsdag. 19 prosent av kvinnene i Rennesøy kommune over 80 år benytter seg månedlig av tilbudet.

AV: TERESE TORGERSEN
FRILANSJOURNALIST

– Ingen av dem som bruker den har egen bil. Avstandene er store på Rennesøy og det er dårlig med bussforbindelse. Dette er den eneste muligheten de har til å komme seg ut og møte andre, sier Bjørg Kristin Helland Bø, biblioteksjef i Rennesøy kommune.

Bruker frivillige

Magne Hanasand (71) setter seg inn i den grå kommunale minibussen for å hente de tre siste pensjonistene denne onsdagen i april. Han har vært frivillig sjåfør for Rennesøy folkebibliotek de siste 10 årene.

– Det er veldig givende, spesielt når jeg ser hvor takknemlig damene blir. Hvis de ikke hadde hatt denne bussen måtte de ha brukt taxi og det ville blitt dyrt, sier han.

Da Hanasand ble uføretrygdet for over 10 år siden etter å ha kjørt melkebil på øyene i 39 år, tok han kontakt med frivilligsentralen.

– Jeg syntes så synd på kvinnene som ikke klarte å komme seg til biblioteket på egenhånd. Ingen gjør noe gratis i dag så derfor meldte jeg meg frivillig, sier han.

Hanen i høneflokken. Magne Hanasand trives med å være den ene hanen i høneflokken. Her har han akkurat sluppet av de første kvinnene, Anne Tove Larsen og Kari Sunnanå.

Bjørns tips

Gjør det så enkelt og rimelig som mulig. Har dere ikke en egen buss kan dere gå sammen med for eksempel frivilligsentralen eller det lokale sykehjemmet og låne buss av dem.

Bruk frivilligsentralen til å skaffe sjåfør, mat og drikke.

Spør om lokale foreninger eller andre personer i kommunen kan holde foredrag så slipper dere å dekke reisekostnader.

Åtte øyer

Rennesøy kommune består av åtte bosatte øyer.

– Før hadde øyene hver sin filial, men disse ble lagt ned i 1977. Avstanden til biblioteket ble stor for mange, spesielt de eldre. Derfor begynte jeg å kjøre rundt med min private personbil, en Renault 16, fullastet med bøker til de ulike gårdene og skolene, sier Helland Bø.

I 1992 ble kommunen knyttet sammen med bruer og undersjøiske tunneler. Det ble enklere å spre litteratur til innbyggerne, spesielt da de fikk en minibuss av Stavanger kommune. Den

brukte de i åtte år før den en dag streiket i den ene tunnelen.

– De siste årene har vi samarbeidet med Rennesøy bo- og rehabiliteringssenter om lån av deres kommunale bil. Frivilligsentralen hjelper oss med å skaffe sjåfør, mat og drikke, sier Helland Bø.

Eldste i kommunen

Tilbudet er for alle, men i dag er det 15 kvinner over 80 år som benytter seg av det fast.

– Gjennomsnittsalderen er høy og flere er over 90 år. Jeg tror dette bidrar til at folk kan bo lenger hjemme, noe

som er ønsket i dag. I tillegg skaper det leselyst, sier Helland Bø.

Noen dager i forveien ringer pensjonistene til biblioteksjefen for å gi beskjed at de vil være med den kommende onsdagen.

– Biblioteket er en viktig møteplass for dem og arrangementet er veldig sosialt. Det blir bare viktigere og viktigere å ha en slik plass. På Rennesøy er det ikke mange slike steder, sier hun.

To ulike ruter

Sjåføren har fordelt de åtte øyene inn i to ruter. Den første starter klokken 08.30 og kjører innom de fem første øyene før disse blir sluppet av i sentrum. Da har de en times tid til å gjøre ærend før resten av pensjonistene kommer.

En time senere starter Hanasand på rute to. Sju kilometer fra biblioteket stopper han utenfor døren til Jenny Øvrehus (83). Hun åpner døren så fort han har parkert og setter seg ved vinduet midt i bussen. Øvrehus har bare vært med et par ganger tidligere.

– Jeg ble med en gang for å låne bok og det var så kjekt at jeg bare fortsatte. Det er veldig flott for oss som ikke klarer å komme oss til biblioteket selv. Eller jeg klarer det selv, men da må jeg gå bort til busstoppet. Det er mye enklere når jeg blir hentet rett utenfor døren, sier hun.

Alle kjenner alle

Noen minutter senere stopper vi foran en hvitmalt enebolig. Signy Bjerga (81) har besøk av hjemmehjelpen og bussen må vente til hun er klar.

– Jeg får så dårlig samvittighet når jeg sitter og ser på at andre vasker for meg, sier hun mens hun setter seg ved siden av Øvrehus.

Hun har brukt bussen i flere år, men er egentlig ikke en person som verken leser eller er opptatt av biblioteket.

– Jeg synes det er hyggelig å komme meg ut av huset og møte andre. Da ektemannen min døde fant jeg ut at jeg ikke bare kunne gå hjemme og snakke med meg selv så da bestemte jeg meg for å bli med. Nå har jeg gjort det en stund og trives veldig godt, sier hun.

En halv kilometer fra biblioteket svinger bussen innom sykehjemmet for å hente den siste og eldste kvinnen som benytter seg av tilbudet, Sigrd Finnesand (94). Hun har vært med siden starten.

– Jeg har det veldig kjekt. Det er en

Glade brukere. Sigrd Finnesand (t.h.), Anne Tove Larsen, Kari Sunnanå, Bergliot Finnesand og Kirsten Finnesand synes det er en hyggelig og sosial dag. Her sitter de i biblioteksalongen og oppdaterer hverandre på hva som har skjedd siden sist.

koselig dag der jeg får møte andre. Jeg liker godt å lese bøker og benytter alltid muligheten til å låne nye med meg hjem. Jeg hadde aldri klart å komme meg til biblioteket alene, sier hun.

Kvinnene ler og prater mens bussen kjører de siste hundre meterne til biblioteket.

Sosialt møtested

Inne på biblioteket møter Bjerga, Finnesand og Øvrehus de seks andre kvinnene i biblioteksalongen. Den første timen bruker de til å oppdaterte hverandre på hva som har skjedd siden sist, mens Bjørg Vestbø, leder av Frivilligsentralen deler ut kaffe og hjemmelaget muffins.

– Jeg elsker biblioteket, sier Kirsten Finnesand.

Hun hadde ansvar for en filial på en av øyene for mange år siden og syntes det var hardt å miste den.

– Nå har jeg blitt vant til det og trives veldig godt her. Vi har en flink sjåfør og det er mange koselige folk her. Da jeg arbeidet på biblioteket var jeg vant til å være blant folk, men nå blir det ikke så mye av det. Da er det kjekt å komme hit og være sosiale, sier hun.

Usikker fremtid

Denne onsdagen er det forfatter Svein Sæter som skal snakke om boken «Kongen av Spitsbergen.» Den handler om en ukjent helt fra kommunen.

– Det er ikke hver gang vi har så flotte foredrag. Noen ganger forteller jeg om de nyeste bøkene, andre ganger har vi besøk av lokalfolk som holder foredrag og forteller om det som skjer i bygda. Jeg hjelper dem også med å finne bøker, sier Helland Bø.

Hanasand har tre onsdager igjen før han takker for seg.

– Jeg har fått streng beskjed at jeg ikke får slutte, sier han.

Hvert år må han fornye sertifikatet sitt for å kunne kjøre minibussen og han er usikker på om han orker å gjøre det en gang til. Hvem som tar over jobben etter sommeren er foreløpig usikkert.

– Vi må fortsette uansett. Jeg vet ikke helt hvordan vi skal gjøre det, men bussen er så viktig for disse kvinnene. Det er den eneste møteplassen de har, sier Helland Bø. ■

Rennesøy kommune

er en del av Ryfylke som ligger på grensen mellom Nordsjøen og indre Ryfylke.

Den har åtte bosatte øyer som har vært knyttet sammen med bruer og undersjøiske tunneler siden 1992.

Ifølge tall fra SSB var det 4 849 personer bosatt i kommunen i 2017.

Rekordmange studenter på bibliotekkurs

Universitetsbiblioteket i Stavanger har aldri hatt så mange studenter på kurs som høsten 2017.

AV: TERESE TORGENSEN
FRILANSJOURNALIST

I 2016 var det 2230 deltakere fordelt på 90 kurs og året etter var antallet nesten doblet med 3792 studenter på 151 kurs.

– Vi har i flere år arbeidet for å bli en integrert del av studieplanene heller enn at en faglærer tar kontakt med oss når de tilfeldigvis har en ledig time. Når vi kommer inn i undervisningen skjønner studentene bedre hva det dreier seg om og at det er relevant for fagskrivingen, sier Ingeborg Marie Jensen, koordinator ved Studieverkstedet.

Faglæreren tar ansvar for det faglige mens de snakker om skrivingen.

– Studentene opplever da at det ikke er noen forskjell på det faglæreren mener og det vi mener. Jeg tror de får en større forståelse for den akademiske tenkemåten ved at de opplever at vi tenker forskjellig, men at vi står for det samme, sier Jensen.

Tett samarbeid med faglærer

I 2016 åpnet Studieverkstedet ved Universitetet i Stavanger som gir skriveveiledning til studenter. Siden åpningen har mange av bibliotekkursene vært tilknyttet Studieverkstedet og Jensen tror det er én av årsakene til den store økningen.

– Kursene tok helt av i høst og vi måtte faktisk ved ett tilfelle avise gråtende studenter i døren. Vi tenkte «hva gjør vi nå?» og bestemte oss for å sette opp nye uken etter, sier hun.

Flere studieprogram som sosiologi, statsvitenskap, barnehagelærerutdanningen, lektorprogrammene og bachelorstudiet i petroleumsteknologi har valgt å inngå et samarbeid med dem. De tilbyr opplæring i blant annet kildekritikk, akademisk skriving, studieteknikk, referansebehandling,

litteratursøk og hvordan unngå plagiering.

Anne Beth Våga, avdelingsleder for avdeling forsknings- og studiestøtte ved Universitetsbiblioteket i Stavanger forteller at hun ikke forutså denne store etterspørselen.

– Vi hadde som prinsipp i fjor at vi skulle si ja til alt, så kunne vi heller justere det året etter. Det har vært viktig for oss å ikke bare arrangere de tradisjonelle bibliotekkursene, men også tilby det som vi vet er spesielt ettertraktet, sier hun.

Stort behov for skriveopplæring

De tre mest populære kursene høsten 2017 var akademisk skriving, studieteknikk og hvordan unngå plagiering.

– Før hadde studentene en pensumliste de skulle følge, men i dag er undervisningen lagt opp til at de skal finne sin egen litteratur og lage sine egne problemstillinger utover pensumlisten. Det krever en helt annen selvstendighet til det å være kritisk og kunne velge ut den gode litteraturen som er relevant for oppgaven. Og det hjelper kursene våre dem med, sier Våga.

Før har det variert fra studium til studium hvor mye opplæring studentene har fått i akademisk skriving.

– Vi ser at det har vært et udekket behov for dette. Det er et krav fra universitetet at de skal jobbe selvstendig. For å bli flink må de lese mye og øve på å skrive. Derfor ønsker vi at de skal øve fra de starter til de leverer bacheloroppgaven, sier Jensen.

Krever mer av studentene

Målet er å få studentene til forstå hva som forventes av dem og lære dem å tenke kritisk. Jensen er ikke i tvil om at

det vil hjelpe deltakerne med å få bedre studieresultater og utvikle de akademiske ferdighetene de trenger når de skal ut i arbeidslivet.

– Vi hjelper dem med å bli gode samfunnsborgere ved å lære dem at de ikke bare skal lære seg faget sitt, men også bli tenkende vesener. Noen skal for eksempel ut i et yrke der de skal ta vare på sårbare grupper og fatte vedtak som kan påvirke livet til et annet menneske. Da forventer vi som brukere at de har et solid fundament til å fatte disse avgjørelsene, sier hun.

– Hvor mye koster det å arrangere disse ekstra kursene?

– Det handler om prioriteringer. Vi gjør dette i arbeidstiden vår og det er en del av satsningsområdet vårt, men vi må finne en mer tidsøkonomisk måte å holde de på, sier Våga.

– Jeg tror det blir mindre krisehjelp på slutten når vi kommer inn fra starten og følger dem gjennom alle årene. Det tar tid å lære seg en ny måte å tenke på og bli flink til å skrive, sier Jensen.

Positive tilbakemeldinger

Bibliotekansatte har bare fått positive tilbakemeldinger fra deltakerne. Noen har sagt at de ikke hadde klart seg uten dem, mens andre har lenge slitt med skrivingen og har endelig skjönt det.

Inne på Studieverkstedet jobber Truls Drageset Dyldland og Håvard Iversen med skolearbeid. Begge studerer til å bli lektor i historie. Rommet er dekorert som en skog med myke stoler, trær, fuglebur og et utstoppet elghode på veggen.

– Jeg har deltatt på et kurs i kildebruk og det var veldig nyttig, spesielt når du er helt ny på universitetet. Da slipper du å finne opp kruttet på ny og

SUKSESS: Anne Beth Våga (t.v.) og Ingeborg Marie Jensen tror årsaken til den store etterspørselen er fordi bibliotekkursene har blitt en del av undervisningen. – Vi arrangerer disse i samarbeid med faglærerne, sier Jensen.

lærer deg noen snarveier, sier Drageset Dydland.

Kurset var frivillig og han er glad han deltok.

– Jeg lærte mye, blant annet hvordan man søker og velger ut litteratur i Oria. Det var veldig nyttig, sier han.

Det synes også Iversen, som i tillegg har fått opplæring i akademisk skriving. Han er glad foreleseren pusher dem til å delta.

– Jeg synes det var kjempekjekt og lærerikt. På skrivekurset lærte vi for eksempel hvordan vi setter opp en oppgave og på det andre fikk vi tips til hvordan vi enkelt finner stoff til oppgaver. Jeg hadde vært helt lost uten disse kursene, sier han.

Et støttende tilbud

Faglærere ved UiS forteller at bibliotekskursene gir studentene ferdigheter og kompetanse som igjen kan gi bedre resultater på studiearbeidet.

– Noen studenter har hatt kontakt med biblioteket i forbindelse med

skriving av fagtekster og bacheloroppgaver, de har fått hjelp til litteratursøk, struktur i tekst og referanseskriving, sier Elsa Helen Kaltvedt, universitetslektor ved Institutt for barnehagelærerutdanning ved UiS.

Hun er fagansvarlig for bachelorprogrammet og har hatt et positivt samarbeid med biblioteket.

– De har vært direkte inne i undervisningen og gitt skrivekurs i forbindelse med fagtekster til eksamen. Det er et støttende tilbud som studentene kan ha godt utbytte av, sier Kaltvedt.

Nye planer for høsten

Universitetsbibliotekarene jobber kontinuerlig for at studentene skal få tilbud om relevant opplæring.

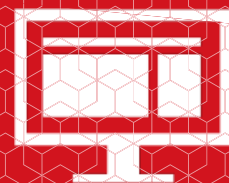
– Vi holder nå på å utvikle og strukturere kurspakker hvor målet er å få biblioteket sin undervisning mer integrert i fagplanene til de ulike fag og studier. I den nye kurspakken vil faglærere kunne sette sammen en pakke med kurs de mener er relevante for sine studenter. På den måten blir det enklere for faglærerne å se om dette er noe de ønsker, samt hva de heter og inneholder, sier Våga. ■

Deichman triplet e-boksamlingen

I sommer utvidet Deichman e-boksamlingen sin fra 2500 til 8000 titler. Gjennom appen eBokBib får Deichmans lånetagere nå tilgang til både rykende ferske titler og eldre utgivelser som i tillegg kan være vanskelige å finne i bokhandelen, skriver VårtOslo.no. Alt du trenger å gjøre er å laste ned appen, logge inn med bibliotek kortnummer og PIN-kode, og så låne i vei. ■

www.bokogbibliotek.no

www.facebook.com/Bok-og-Bibliotek

twitter.com/BokogBibliotek

Neste utgave: Bok og Bibliotek nr. 5/6 - 2018 utkommer 29. november

VELKOMMEN TIL BRUKERKONFERANSE!

Bokbasen har gleden av å invitere alle som jobber med eller er interessert i e-bøker og e-lydbøker i norske bibliotek, til vår aller første brukerkonferanse.

Etter et drøyt halvår med ny lisensmodell og nye utlånssystemer for e-bøker og lydbøker er det på tide å oppsummere, utveksle erfaringer og lære enda mer om verktøyene.

Konferansen inkludert lunsj er gratis.

Tidspunkt:

25. september 2018 kl 09.00-16.00

Sted:

Radisson Blue Airport Hotel,
Oslo Gardermoen. Hotellet ligger rett ved
Oslo lufthavn og har en egen gangbro som
knytter hotellet til terminalen.

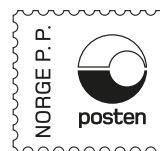
PÅ AGENDAEN:

- Innsikt - Statistikk og erfaringer siden oppstarten
- Brukerundersøkelse - Leif Henrik Husom fra Perceptor presenterer ferske resultater fra årets undersøkelse blant lånere av e-bøker på biblioteket
- eBokBib og BookBites - Tips, triks og siste nytt
- Nasjonalbiblioteket - Tanker etter et halvt år med ny lisensmodell for e-bøker og status på arbeidet med en lydbokmodell
- Erfaringer - Brukere av Bokbasen Bibliotek deler sine erfaringer
- Workshop (grupper) - Hvordan fungerer utlånet med ny lisensmodell og nye systemer? Deling av erfaringer og innspill til videreutvikling.
- Siste nytt om Bokbasen Bibliotek - Ny funksjonalitet og nye muligheter

Send e-post til bibliotek@bokbasen.no for å melde deg på konferansen.

bokbasen as

Returadresse: Bok og Bibliotek
DB Partner AS, Postboks 163,
1319 Bekkestua

Adlibris **BIBLIOTEKSKUNDE**

- ✓ Få 20% biblioteksrabatt*
- ✓ Bestill bøkene plastede og utrustede
- ✓ Enkel handel til gode priser

Hver dag leverer Adlibris over 30 000 bøker til bokelskere i Norge, Sverige og Finland. Med ca. 1,5 millioner aktive kunder og et utvalg på 11 millioner titler, er Adlibris den selvklaare bokhandelen for alle som er glad i bøker. Vårt mål er å være en god leverandør til bibliotekene når det gjelder alt fra utvalg og utrustning, til priser og leveringstider.

*Gjelder bare norske fastprisede bøker i bokgruppene 2 - 9.

Adlibris

For dine interesser